

Munch på Tøyen eller i Bjørvika?

*En diskursanalyse av debatten om det nye Munchmuseet sett i
sammenheng med museenes samfunnsrolle*

Seung Hae Yu

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

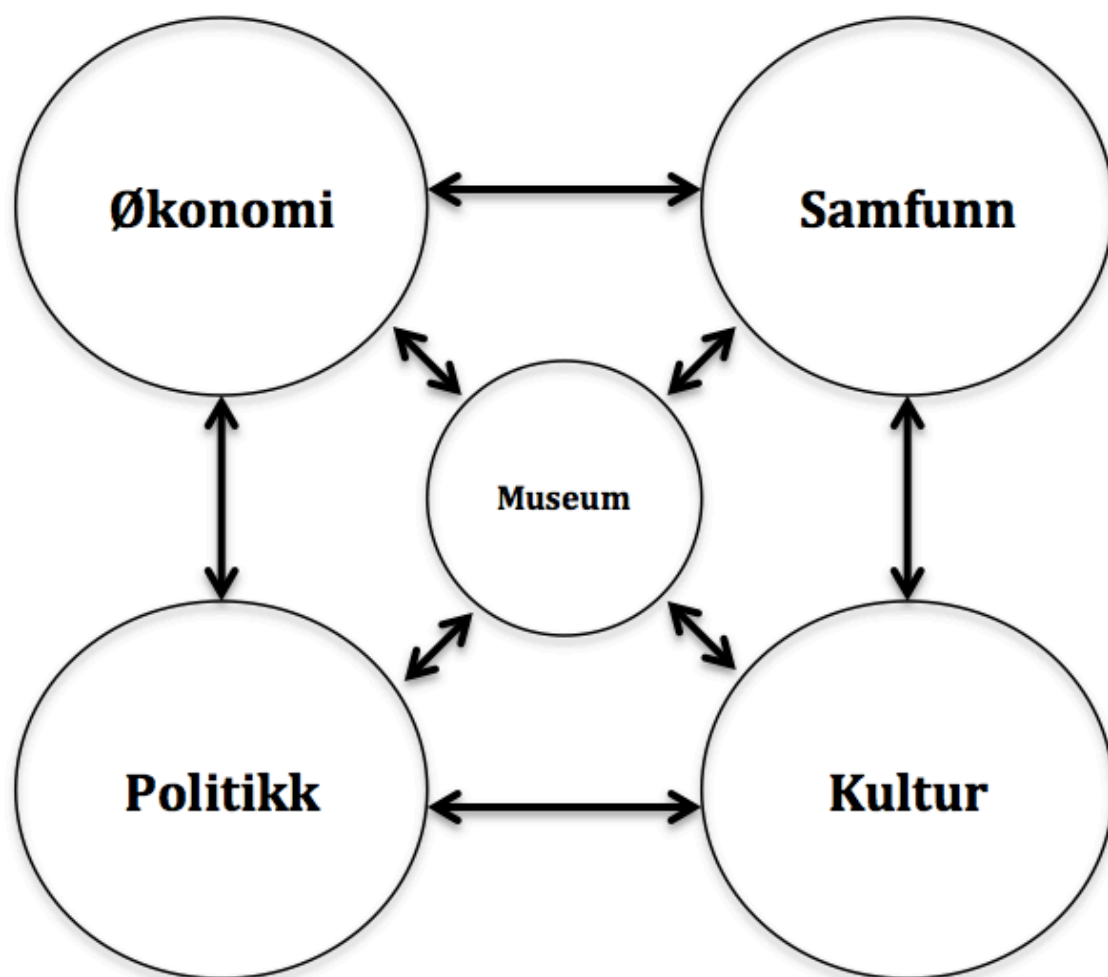
Det humanistiske fakultet

Universitetet i Oslo

30.05.2015

Munch på Tøyen eller i Bjørnvika?

En diskursanalyse av debatten om det nye Munchmuseet sett i sammenheng med museenes samfunnsrolle

Richard Sandells museumsmodell for sosial inkludering

© Seung Hae Yu

2015

Munch på Tøyen eller i Bjørvika?: En diskursanalyse av debatten om det nye
Munchmuseet sett i sammenheng med museenes samfunnsrolle

Seung Hae Yu

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Allkopi, Høvik

Sammendrag

Denne oppgaven er et studie av debatten om det nye Munchmuseet sett i sammenheng med museenes samfunnsrolle. Debatten om det nye Munchmuseet startet i 2005 og ble offisielt avsluttet i 2014 da det ble bestemt å bygge Museet i Bjørvika.

Munchmuseumsdebatten har bestått av en rekke meningsutvekslinger fra ulike hold og med ulik agenda innenfor kunst, politikk, økonomi, turisme, byutvikling og sosial inkludering.

Min oppgave vil undersøke de ulike sidene av debatten og hvilke av disse som kan knyttes til museenes samfunnsrolle. Jeg har ved bruk av Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskurs teori delt debatten inn i fem hoveddiskurser og undersøkt hva som karakteriserer hver av de fem. Av de fem var det diskursen om *sosial inkludering og ekskludering* samt diskursen om *byutvikling* som kunne knyttes opp mot det som i museologi blir kalt *museenes samfunnsrolle*. Jeg valgte deretter ut artikler fra massemedia som var representative for de to diskursgruppene og gjorde en mer inngående tekstanalyse ved hjelp av Norman Faircloughs kritisk diskursanalyse. Mange av ordene og underliggende betydninger i artiklene kan knyttes direkte til om Munchmuseet oppfattes som ekskluderende eller inkluderende. Jeg har ved bruk av Pierre Bourdieus begreper, habitus og kulturell kapital undersøkt hvorfor Munchmuseet kan oppleves som ekskluderende, og hvorfor det kan være vanskelig for et kunstmuseum å være sosialt inkluderende. Jeg har deretter brukt Richards Sandells teori om det inkluderende museum for å prøve å vise hvilke potensial et museum har til å være sosialt inkluderende. Dette er igjen knyttet opp mot den norske museumspolitikken mål om sosial inkludering i museene.

I konklusjonen har jeg funnet at det i debatten ved flere anledninger ubevisst er blitt satt ord på museets samfunnsrolle, særlig i sammenheng med diskursen om sosial inkludering og ekskludering samt i diskursen om byutvikling. Ut fra hvordan media fremstiller Munchmuseet så kan det konkluderes med at museet i dag oppfattes som lite inkluderende. Jeg har også funnet at det nye Munchmuseet hovedsakelig blir bygget med mål om økt turisme og økonomisk verdiskapning og at museet rolle som inkluderende institusjon blir gitt liten oppmerksomhet. Hvis tanken om inkludering skal endres må

det ideelt sett gjøres endringer i tankegang hos museet og på politiske nivå. Museet er enda ikke bygget og det gjenstår å se om Munchmuseet og politikerne vil prøve å gjøre forandringer slik at museet kan bli et sted for alle, hvor ingen skal føle seg utelukket av sosiale og symbolske barrierer.

Abstract

This dissertation is a study of the placement of the new Munch Museum and the debate surrounding the issues regarding the museum's role in society. The Munch Museum debate started in 2005 and officially ended in 2014. One of the most debated issues was whether to construct the new Munch Museum at Tøyen or in Bjørvika, two very different parts of Oslo. Tøyen is one of the most deprived areas of Oslo and has social issues including drugs, unemployment and social housing. Bjørvika, on the other hand, is a new waterfront area where there is massive real estate development and the homes and rental prices indicate that this is an area for the wealthy middle class. The Munch Museum debate has consisted of various voices with different social positions, resulting in varied views and agendas. The debate however, does not just deal with art, but rather with politics, economy, tourism, urban development and social inclusion. The aim of this thesis is to examine the diverse sides of the debate and determine which discourses have been created. I will use my findings to conclude which of these discourses can be linked to the museum's role in society.

Applying Ernesto Laclau and Chantal Mouffe's theory, I have found that the debate can be divided into five different discourses. Among these five, the discourses on social inclusion/exclusion and urban development are especially relevant in relation to the social role of the museum. From these two main discourses I selected 3 media articles representative for each of the discourses and analysed the articles by using Norman Furloughs critical discourse analysis. This analysis shows how certain words and underlying meanings, either consciously or subconsciously, problematize the Munch Museum's role in society. Many words in the articles can be linked directly to the Munch Museum's perception as inclusive or exclusionary. Pierre Bourdieu's concepts of habitus and cultural capital was then used to study why the Munch Museum may be regarded as exclusionary and why it may be a challenge for an art museum to be socially inclusive. I also applied Richard Sandell's theory of the Inclusive Museum to show the potential a museum has in being socially inclusive.

In conclusion, on several occasions I found that the media, unconsciously, connected their articles to the issues that are relevant to the museums role in society. This is

particularly true in the context of the discourse on social inclusion and exclusion as well as in the discourse on urban development. Based on how media depicts the Munch Museum, it can be concluded that today's Munch Museum is not perceived as inclusive. My findings prove that the new Munch Museum is to a large extent being built with the aim of increasing tourism and economic added value while the museum's role as an inclusive institution is given little attention. To alter the idea of inclusion one should ideally change the policy within the museum and also the political agenda. The museum is not yet built. It remains to be seen whether the Munch Museum and the politicians will try to make the necessary changes to ensure that the Munch Museum becomes a place where no one will feel excluded by social or symbolic barriers.

한국어 초록

이 논문은 뭉크뮤지엄(The Munch museum)의 새로운 건립과 관련한 논쟁을 뮤지엄의 사회적 역할에서 조명해 본 연구이다. 2005 년부터 시작되어 2014 년까지 이어진 논쟁의 주요 쟁점은 현재 뤼이엔(Tøyen)에 위치한 뭉크뮤지엄을 같은 지역에 재건축할 것인지, 그렇지 않으면 비요르비카(Bjervika)에 새로히 건립할 것인지에 관한 것이었다. 뤼이엔은 오슬로에서 경제적으로 가장 낙후한 지역 중 하나로서, 약물 중독, 실업, 생계 보조의 임대 아파트가 밀집한 지역이다. 반면 비요르비카는 오슬로 피요르드 연안의 신흥 개발 지역으로, 부유한 중상층의 입지가 예상되는 곳이다. 뭉크뮤지엄의 재건축 논쟁은 다양한 의제를 가진 여러 입장들 사이에 야기된 일련의 의견 교환을 보여주고 있다. 그리고 이 논쟁들은 예술에만 국한된 것이 아니라, 정치, 경제, 관광, 도시 발전 그리고 소외 계층의 포용에 관해서도 다루고 있다. 이 논문은 이렇게 다양한 논쟁들의 단면들을 조사하고, 이들이 어떻게 뮤지엄의 사회적 역할과 연결되는지 알아보는 것이다.

우선 에르네스토 라클루(Ernesto Laclau)와 샤텔 무프(Chantal Mouffe) 담론 분석방법을 통해서 뭉크뮤지엄 재건축 논쟁을 다섯 가지의 주요 범주로 나누고, 이들 5 개담론의 주요 특징을 살펴보았다. 그 결과 다섯 가지 주요 담론 주제들 중, 소외 계층의 포용과 도시 발전에 관련된 두 담론 주제가 뮤지엄의 사회적 역할과 관련하여 언급되고 있었다. 그래서 이 두 담론주제가 잘 드러나 있는 텍스트를 각 3 개씩 선별하여 노먼 페어클롭(Norman Fairclough)의 비판적 담론 분석방법을 이용하여 텍스트 분석을 실행하였다. 이 분석은 특정 단어들 이 어떻게 의도적으로 혹은 비의도적으로 문맥에서 쓰이고 있는지 짚어보고, 뭉크뮤지엄의 사회적 역할에 대한 잠재된 의미를 조명해보는 것이다. 피에르 부르디외(Pierre Bourdieu)의 아비투스(habitus)와 문화자본(cultural capital)의 개념을 이용하여 뭉크뮤지엄이 왜 배타적인 공간으로 인식되는지, 그리고 왜 아트 뮤지엄이 소외 계층의 포용에 어려운 것인지에 대해서 검토해보았다. 그리고 나서 리처드 산델(Richard Sandell)의 포용의 뮤지엄(The inclusive museum) 이론을 이용하여 뮤지엄이 소외 계층을 포용하는 데 어떤 잠재력을 가지고 있는지 보여주고자 하였다. 이는 뮤지엄의 사회적 포용력을 강조하는 노르웨이 뮤지엄 정책의 방향과도 닿아 있다.

결론적으로 새 뭉크뮤지엄 건립과 관련된 논쟁은 여러 방면에서 뮤지엄의 사회적 역할과 잠재적으로 연결되는데, 특히 소외 계층의 포용, 도시 발전과 관련된 논쟁에서 두드러졌다. 그리고 대중매체에 비춰지는 현재의 뭉크뮤지엄을 통해, 뭉크뮤지엄이 사회적으로 배타적이라는 인식이 깔려 있음을 알 수 있었다. 또한 관광객 유치와 경제적 이익의 관점에서만 고려되고 있는 새 뭉크뮤지엄의 건립에서, 사회적 포용과 통합이라는 뮤지엄의 역할은 간과되고 있음을 알 수 있었다. 사회적 포용에 대한 생각을 바꾸고자 한다면, 뭉크뮤지엄과 정치인들의 생각의 전환이 있어야 할 것이다. 새 뭉크뮤지엄은 아직 지어지지 않았다. 앞으로 뭉크뮤지엄과 정치인들에게는, 뭉크뮤지엄이 모든이들을 위한 장소가 되고 누구도 배타적이고 상징적인 장애물이 있는 곳이라도 느끼지 않도록 변화하는 노력을 할 과제가 남아 있다.

Forord

Sommeren 2009 flyttet jeg til Norge og debatten om det nye Munchmuseet var på dette tidspunktet allerede godt i gang. Med min akademisk bakgrunn i kunsthistorie fra mitt hjemland, og stor interesse for Munchs kunst fulgte jeg nøye med i debatten om det nye museet. I 2013 kom jeg inn på master i Museologi ved Universitetet i Oslo, og jeg hadde praksisplass ved Munchmuseet våren 2014. Dette ga meg en ytterligere interesse for museumsdebatten og jeg bestemte meg derfor for å skrive masteroppgave med utgangspunkt i debatten om nytt Munchmuseet.

Når jeg nå fullfører oppgaven min vil jeg takke alle som har hjulpet meg gjennom studietiden. Jeg vil først og fremst rette en stor takk går til min veileder Line Esborg. Hennes konstruktive råd og inspirerende motivasjon har vært uvurderlig gjennom det siste året. Det har alltid vært oppmuntrende og hyggelig i hennes veiledningstimer.

En stor takk går til mine kjære kollegaer i Riksantikvarens arkiv og min sjef Lise Storfjord. De har gitt meg oppmuntring og støtte under hele min toårige masterperiode og hjulpet meg når det har vært vanskelig å kombinere jobb og studie.

Jeg vil takke min gode venninne Veronica Weyde som har gitt oppgaven en grundig korrekturlesning og kommet med gode innspill. Jeg vil også takke Anne Nyhamar, Myowon Park, Jeong Yeon Kim og Robert Lim for hjelp i siste liten slik at jeg kunne komme i mål. En takk går også til min familie i Sør-Korea, for selv om jeg har vært langt hjemmefra har de hele tiden støttet og hatt troen på meg.

Sist, men absolutt ikke minst, går den aller største takken til min kjære mann, Thomas Ragazzon Smestad. Han har gjort husarbeidet, laget god mat og vært en reflektert mentor og diskusjonspartner. Hans språkvask av oppgaven har vært uvurderlig og uten hans hjelp kunne jeg ikke ha fullført masteroppgaven i tide.

Seung Hae Yu
Asker, mai 2015

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	V
Abstract	VII
한국어 초록	IX
Forord	XI
1. Innledning	1
Problemstillinger	2
Oppgavens innhold.....	3
2. Museumsdebattens kontekster	5
2.1 Edvard Munch og Munchmuseet på Tøyen	5
Milepæler i Edvard Munchs liv og kunstnerisk virke	5
Munchs ønskeplassering.....	7
1940-talls debatten om Munchmuseets plassering	9
Munchmuseet på Tøyen.....	11
2.2 Saksutvikling i debatten fra 2005 til 2014.....	13
2.3 Bydelene Tøyen og Bjørvika	16
Tøyen	16
Bjørvika	18
3. Teoretisk og metodologisk perspektiver	20
Diskursteori	20
3.1 Grunnleggende teorier og teoretikere	21
Foucault og diskurs	21
Laclau og Mouffes diskursteori	22
3.2 Kritisk diskursanalyse	23
Faircloughs tredimensjonale modell	25

3.3 Det inkluderende museum og museet samfunnsrolle	26
Fra museum for de få, til museum for alle	27
Habitus og kulturell kapital	28
Sosial ekskludering og urbanisme	30
Tanken bak det inkluderende museum	31
Norsk kulturpolitikk – museum for alle	32
3.4 Metodisk bruk av diskursanalyse og museologisk teori i oppgaven	33
Oppsummering	34
 4. Presentasjon av kildemateriale	 35
Massemmedia som kildemateriale	35
Avgrensning og bruk av Atekst i oppgaven	36
Katalogisering av informasjon fra Atekst	37
Annet kildemateriale	38
 5. Diskurser i debatten om nytt Munch museum	 40
5.1 Riksantikvarens innsigelse mot museumshøyden	41
5.2 Lambda som museumsbygg	43
5.3 Politisk og kostnadsbasert lokalisering	46
5.4 Sosial inkludering og ekskludering	49
5.5 Byutvikling	53
Oppsummering	56
 6. Sosial inkludering og ekskludering	 57
6.1 Nærlesning av debattekster	57
Tekst 1: Nødsrik fra Tøyen	58
Tekst 2: Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen	62
Tekst 3: Byutvikling truer mangfoldet	65
Oppsummering	67

7. Museum og byutvikling	68
7.1 Nærlesning av debattekster	69
Tekst 1: Munch – to tanker i hodet?	69
Tekst 2: Munch usynlig i sin hjemby	72
Tekst 3: En levende by	75
Oppsummering	78
8. Museenes samfunnsrolle	80
8.1 Det inkluderende museum	80
8.2 Museum som redskap for byutvikling	86
Bjørvika i et byutviklingsperspektiv	88
Tøyen i et byutviklingsperspektiv	91
9. Konklusjon	94
Videre forskning	97
Litteraturliste	98
Vedlegg 1 : Debattekster	107
Vedlegg 2 : Liste over avisartikler	116

Kapittel 1. Innledning

Munchmuseet¹ åpnet for første gang døren på Tøyen i 1963. Siden den gang har museet vært den viktigste institusjonen for Munchs kunst i Norge og internasjonalt. Museet kan ikke betegnes som stort, og det har alltid vært begrenset plass i utstillingsarealene. Da *Skrik* og *Madonna* ble stjålet fra museet i 2004 førte dette til at museet måtte bygges om og man mistet mye utstillingsareal. I 2005 vedtok bystyret enstemmig å vurdere alternativer for utvidelse av museet på Tøyen. Det har vært bred enighet om at Norge trenger et nytt museumsbygg for å huse Munch-samlingen. Det har imidlertid vært stor uenighet om lokalisering og utforming av museet, og debatten ser aldri ut til å ende selv om det ble vedtatt å flytte Munchmuseet til Bjørvika den 22 oktober 2014.

Munchmuseet er blitt en del av en politisk og kommersiell kamp om ulike interesser, hvor Munchs kunst og museets bidrag i samfunnet ikke nødvendigvis stiller høyest på prioriteringslisten. Den største diskusjonen har vært om museets plassering med fokus på byggekostnader, men det nye Munchmuseet er også blitt debattert på ulike nivåer, og trukket inn som brikke i ulike sosiale diskusjoner. Analysen min vil sette fokus på et smalt område av diskursen som handler om hvilken sosial påvirkning Munchmuseet forventes å kunne gi samfunnet avhengig av lokasjon. For å analysere dette undersøker jeg hvordan mediadebattens språkbruk ubevisst eller bevisst setter ord på museets samfunnsrolle.

Oppgaven bygger på sentrale teorier om diskursanalyse, men den praktiske utførelsen av analysen blir utført med Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Diskursanalyse kan i teorien brukes på alle mulig områder, men det er avgjørende at diskursanalysen forblir bundet til det teoretiske og metodologiske grunnlaget (Jørgensen og Philips 2013: 2). Denne oppgaven vil undersøke en diskurs sett fra et museologisk synspunkt, og det vil derfor ikke bli gjort en uttømmende språklig analyse av tekstene. Det jeg er interessert i å undersøke er hvordan språkbruk i debatten kan belyse museenes samfunnsrolle. For å analysere en slik praksis vil ikke språkanalyse være tilstrekkelig, og Fairclough skriver at diskursanalysen må bindes sammen med kulturteori og sosiologisk

¹ Fra 2014 har museet forandret skrivemåte fra Munch-museet til Munchmuseet.

teori (1995: 62). Ved å binde analysen sammen med sosiokulturell teori om museene så knyttes analysen opp mot museologifeltet. Museologi er ifølge ICOM et studie som forsker på museene. Det er et bredt felt som blant annet forsker på museenes historie, dets rolle i samfunnet, formidling, museumsarkitektur og museumslokalisering.² Jeg vil i min analyse i større eller mindre grad ta for meg alle disse aspektene ved museologistudiet.

På slutten av 1980 tallet ble begrepet *Ny museologi* innført i museumssektoren. Ny museologi er en kritisk diskurs om den sosial og politiske rollen til museene (Desvallées og Mairesse 2010: 55). Teoretikerne bak ny museologi var interesserte å forstå hvordan det besøkende publikum oppfatter museet og utstillingen, men også hvordan de som ikke besøker museet oppfatter museet og utstillingen (Macdonald 2011: 2-8). Dette gjorde at museene rettet mer fokus på eksterne museumsfunksjoner, og museets rolle i samfunnet ble like viktig som internt arbeid som bevaring og forskning. Siden den gang har museets bidrag til samfunnet blitt viktigere, både nasjonalt og internasjonalt.

Museet samfunnsrolle kan i dag tolkes på mange ulike måter. Jeg kommer til å bruke teori som viser hvordan museene påvirker samfunnet både direkte og indirekte. Når det gjelder den direkte påvirkningen tar jeg utgangspunkt i teorier hvor museer har blitt brukt som redskap for byutvikling. Når det gjelder den indirekte innfallsvinkelen vil jeg bruke teorier om det *inkluderende museum* og *museenes samfunnsrolle*.

Problemstillinger

Debatten om det nye Munchmuseet har potensielt en rekke innfallsvinkler da dette er en diskurs som angår store deler av det museologiske feltet. Som jeg skrev innledningsvis er det et smalt område i debatten som har vekket min interesse; hvordan debatten ubevisst eller bevisst fremmer tanker om museets samfunnsrolle. Ut ifra dette har jeg laget to problemstillinger som er knyttet til hverandre. Det første jeg spør om er: Hvilke diskurser er blitt konstruert i debatten om nytt Munchmuseum? Den påfølgende problemstillingen er avhengig av at den første er blitt besvart og er: Hvordan er det blitt

² Ifølge Key Concept of Museology av ICOM er museologi: an applied science, the science of the museum. Museology studies its history, its role in society, the specific forms of research and physical conservation, activities and dissemination, organisation and functioning, new or musealised architecture, sites that have been received or chosen, its typology and its deontology (Desvallées og Mairesse 2010: 54).

satt ord på museets samfunnsrolle i debatten om det nye Munchmuseet? Problemstillingene vil bli besvart ved å bruke Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori og Faircloughs kritiske diskursanalyse, og analysen vil bli sett i sammenheng med sentrale teorier innenfor museologi. Sentrale teoretikere er Richard Sandell, Pierre Bourdieu og Dag Solhjell.

Oppgavens innhold

I kapittel 2 tar jeg for meg det jeg anser som relevant bakgrunnsinformasjon om museumsdebatten. Dette vil si momenter som kontekstualiserer debatten. Jeg har blant annet satt debatten i sammenheng med Munchs liv og 1940-tallsdebatten om dagens Munchmuseum. Formålet er å belyse hvordan dagens Munchmuseet på Tøyen ble etablert. Kapitlet inneholder i tillegg faktainformasjon om bydelene Tøyen og Bjørvika, da dette er nødvendig informasjon for å fullt ut forstå debatten om det nye Munchmuseet.

Kapittel 3 forklarer oppgavens metodologiske og teoretiske perspektiver. Kapitlet tar først for seg diskursanalytisk teori og praksis med hovedfokus på Faircloughs kritiske diskursanalysen. Den siste delen av kapitlet beskriver sentrale teorier innen museologi i forhold til Richard Sandells det inkluderende museum og museets samfunnsrolle. Jeg kommer også her til å gå inn på Pierre Bourdieus begreper om *habitus* og *kulturell kapital*.

I kapittel 4 presenterer jeg det empiriske forskningsmaterialet. Jeg går her inn på hvordan jeg har funnet frem til, og valgt ut, forskningsmaterialet og hvilke kriterier som ligger til grunn for utvelgelsen.

I kapittel 5 bruker jeg Laclau og Mouffes diskursteori for å undersøke hvilke diskurser som har oppstått i debatten om det nye Munchmuseet. De fem diskursene jeg har funnet frem til er: 1) Riksantikvarens innsigelse mot museumshøyden, 2) Lambda som museumsbygg, 3) Politisk og kostnadsbasert lokalisering, 4) Sosial inkludering og ekskludering og 5) Byutvikling. Jeg vil i kapitlet forklare hva som kjennetegner de fem diskursen og hvilke mediatekster som er representative for hver diskurs.

Kapittel 6 og 7 analyserer et utvalg tekster innenfor diskursen om sosial inkludering og ekskludering og det samme gjøres med byutviklingsdiskursen. I denne delen av analysen bruker jeg Faircloughs tredimensjonale modell.

Kapittel 8 viderefører analysene fra kapittel 6 og 7 og fokuserer på det siste nivået i Faircloughs tredimensjonale modell som er den sosiokulturelle praksisen. I dette kapittelet knytter jeg analysen sammen med teori fra sentrale teoretiker innen museologi som Sandell, Bourdieu og Solhjell.

Kapittel 9 består av refleksjoner rundt resultatet jeg har kommet frem til, samt forslag til videre forskning.

Kapittel 2. Museumsdebattens kontekster

I dette kapitlet tar jeg for meg det jeg anser som relevant bakgrunnsinformasjon for debatten om nytt Munchmuseum. Den først delen vil handle om Edvard Munchs liv og hans kunst, og avsluttes med historien bak, og debatten om, byggingen av dagens Munchmuseum. Ved å undersøke fortidens debatt kan man trekke linjer og oppdage likhetstrekk med dagens debatt om plassering av Munchmuseet som jeg beskriver i kapittel 5. Jeg har deretter skrevet en kort oversikt over sakshistorien til dagens debatt om nytt Munchmuseum som har pågått fra 2005 til 2014. Munchmuseumsdebatten har i stor grad handlet om lokalisering av museet enten på Tøyen eller i Bjørvika. I den siste delen av kapitlet gir jeg derfor historisk informasjon om bydelen Tøyen og Bjørvika, og viser også den sosiale og økonomiske situasjonen i de to bydelene.

2.1 Edvard Munch og Munchmuseet på Tøyen

Milepæler i Edvard Munchs liv og kunstneriske virke

Edvard Munch (1863-1944) regnes som Norges største kunstner og produserte et imponerende antall kunstverk i løpet av sin levetid. Hans kunst er på mange måter en fortelling om hans liv fra barndom til død. Da Munch enda var liten døde hans mor og søster Johanne Sophie av tuberkulose. Han var selv også mye syk, og hadde kronisk astmatisk bronkitt og flere anfall av giktfeber og reumatisk feber (Lande 1996: 39). Både morens og søsterens død og hans egen sykdom påvirket hans kunst, og temaer som død, frykt og angst går igjen i mange av motivene.

Munch begynte sin kunstneriske karriere på 1880-tallet da han fikk plass ved Den Kongelige tegneskole i 1881. Året etter forlot Munch skolen og leide et atelier i Kristiania med seks andre studenter hvor de fikk undervisning av Christian Krogh (Lande 1996: 227). 1880-tallet kan ses på som Munchs utviklingsperiode og det er først på 1890-tallet vi ser han som en moderne og uavhengig kunstner (Ydstie 2008:11). Fra 1885 reiste Munch mye i Europa og besøkte byer som Paris og Berlin, hvor han ble påvirket av de store kunstneriske strømningene på denne tiden. Han begynte samtidig å delta på små og store internasjonale utstillinger, og han startet med å skape seg et navn i Europa. På 1890-tallet eksperimenterte Munch med ulike stilretninger, og han var også i

en kort periode innom impresjonismen, noe vi ser tydelig blant annet i maleriet *Vår på Karl Johan* (1890). Stilen hans utviklet seg raskt til en teknikk som knyttes til symbolisme og syntetisme (Lande 1996: 228). Motivene var ofte fargesterke forenklede komposisjoner som skildret det moderne menneskets sjeleliv med fokus på erotikkens mørkere sider. Verk som *Skrik*, *Vampyr*, *Madonna*, *Sjalousi*, *Aske* og *Døden i sykeværelset* regnes som Munchs hovedverk fra denne perioden (Høifødt 2002: 37).

I 1902 får Munch sitt store gjennombrudd i Berlin og blir i lange perioder boende i Tyskland. En av grunnen til at han flyttet fra Norge hadde å gjøre med hans dramatiske brudd med Tulla Larsen.³ Han følte at han ble uglesett blant sine venner i Kristiania som han mente sto på Tullas side (Lande 1996:229). Han hadde i denne perioden flere utstillinger både i Paris og Berlin og utviklet en ny fargesterk stil i tråd med de franske fauvistene (Høifødt 2002: 40). I 1912 blir han i Tyskland anerkjent som en internasjonal kunstner på lik linje med avdøde kunstnere som Paul Cézanne, Vincent Van Gogh og Paul Gauguin (Woll 2008: 11).

I 1909 flyttet Munch tilbake til Norge, og kjøpte i 1916 Ekely på Skøyen. På Ekely bygget han flere utendørsatelier og produserte en stor mengde kunstverk. Han levde i denne perioden relativt isolert fra venner og familie og reiste mindre enn han gjorde tidligere. Dette hadde nok også å gjøre med krigen som slår ut i Europa. Krigen gjorde også at Munch var bekymret for skjebnen til sine malerier. Denne frykten ble forsterket da nazistene i 1937 fjernet flere av hans malerier fra tyske museer og solgte dem til utlandet (Høifødt 2002: 48).

I 1940, noen år før sin død, avslørte Edvard Munch sin intensjon om å testamentere hele sin gjenværende kunstproduksjon til Oslo kommune ved sin død. Han var på dette tidspunktet bekymret for at okkupasjonsmakten skulle beslaglegge kunsten hans, og den 18. april skrev han sitt testament: *Oslo kommune får mine etterlatte kunstverker, tegninger, tresnitt, litografier, raderinger, samt treplater til tresnitt, litografiske stener, samt graverede kobberplater. Det må ikke trykkes av mine litografiske stener, treplater eller kobberplater. Der kan blott selges 10 -ti- eksemplarer av hver av mine etterlatte*

³ Edvard Munch og Mathilde (Tulla) Larsen traff hverandre høsten 1898. De hadde fra dette tidspunktet et turbulent kjærlighetsliv og forholdet ender brått med et revolverskudd som treffer Munchs venstre hånd.

grafiske verker.⁴ Totalt testamenterte Munch ca. 1200 malerier, 18 000 grafiske arbeider og 7500 tegninger og akvareller, samt en del andre typer kunstverk (Falck 2013:10). Samlingen økte ytterligere da Edvard Munchs søster Inger døde i 1952 og testamenterte sin samling av malerier, korrespondanse og arkivmateriale til Oslo kommune.⁵ Samlingen han etterlot seg ved sin død, og som i dag forvaltes av Munchmuseet, må sies og være unik med tanke på kvalitet, kvantitet og bredde sett i forhold til andre monografiske samlinger (Falck 2013:10). Samlingen inneholder alle typer kunstverk av ulik kvalitet med nivå fra mesterverk til kuriosa.

Munchs ønskeplassering

Ideen om et museum hadde vært i Munchs tanker mange år før hans død. Munchs ideer og meninger om et eventuelt museum kommer tydelig frem i brev fra Edvard Munch til direktør Jens Thiis ved Nasjonalgalleriet. Ut fra brevvutvekslingen kan det forstås at det allerede på dette tidspunktet var en diskusjon om plassering og størrelse på museet. Jens Thiis var en promotør for å få bygget Munchmuseet på Tullinløkka sammen med Nasjonalgalleriet. I Thiis sitt brev til Munch er det helt tydelig at han så dette som en fordel og var inne på tanken om en slags kulturakse med Historisk museum, Nasjonalgalleriet og Munchmuseet. *Dermed forvandles Tullinløkken fra en ørken eller et heslig morads til en ^{fredet} Museums-firkant, bestående av N.G. i øst, Historisk Museum i vest, Nasjonal-galleriets nybygg i nord og Munch-museet i syd.*⁶ Men Munch var selv ikke særlig begeistret for ideen om å ha Munchmuseet på Tullinløkka. *Jeg har skrevet til dig og forklart dig at et Munchmuseum på Tullinløkken ikke vil tilfredsstille de krav jeg stiller til et museum. Jeg måtte i tilfelle ha et stort museum, hvor mine friser og monumental arbeider kan få plass – det er nok av steder i Oslo hvor et slikt museum kan få plass.*⁷

På grunn av krigen var han også bekymret for å samle all sin kunst på et sted da en bombe eller brann ville kunne ødelegge hele hans livsverk på kort tid. Han skriver at han på dette tidspunktet har gitt opp tanken om et museum: *Således har jeg opgitt*

⁴ Arkivverket, Edvard Munchs testament og dødsbo (<https://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Statsarkivet-i-Oslo/Norges-dokumentarv-Statsarkivet-i-Oslo/Edwards-Munchs-testamente-og-doedsbo>) (Lest 11.02.2015)

⁵ Arkivverket, Edvard Munchs testament og dødsbo (<https://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Statsarkivet-i-Oslo/Norges-dokumentarv-Statsarkivet-i-Oslo/Edwards-Munchs-testamente-og-doedsbo>) (Lest 11.02.2015)

⁶ http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_K1173.xhtml#ENo-MM_K1173-03-01 (Lest 11.02.2015)

⁷ http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_N2956.xhtml#ENo-MM_N2956-00-02r (Lest 11.02.2015)

*museumstanken og har etterhånden fått den oppfatning at et eget museum ikke er så heldig for mig.*⁸ At Munch hadde gitt opp tanken om et museum var nok ingen sannhet, og gjennom hans brev forstår vi at han selv følte at han ikke fikk den oppmerksomheten han gjerne ville ha samtidig som museet ikke ble stort nok: *Det vilde jo også være godt at få plads til mine større utkast...(utelatt)... Dermed synes jeg fremdeles at bygningen på Tullinløkken ikke var heldig. Den første plan <på> Frognerparken var da bedre da det måtte gi pla{ ... }ds for de store dekorationer.*⁹

I papirene etter Halfdan Nobel Roede¹⁰ er det blitt funnet korrespondanse mellom Roede og Munch. Her ble det også funnet et brev fra Roede til Rittmester L. Thrap Jensen skrevet den 28 november 1947, kun få dager etter Munchs død. Brevet beskriver hvordan Roede hadde spurt Munch om hvor han ville ha sitt museum: *Da Spørgsmålet om Beliggenheten for ett fremtidigt Munchmuseum for noen År siden blev diskutert i Pressen spurte jeg Munch:*

- Hvor vil du ha ditt Museum. På Tullinløkken? - Nei!
- På Skøyen Gård i Aker? - Nei!
- På Vindern Hovedgård? - Nei!
- På Frogner? - Ja!
- I nærheten av Vigeland? - Ja!¹¹

Denne teksten viser at Munch gjerne ville ha bygget et museum og at han ikke ville ha det på Skøyen eller Tullinløkka, men på Frogner ved siden av Vigelandmuseet. Sitatet blir også brukt i bystyredebatten i 1949 som et argument for å bygge museet på Frogner.¹² Ved Munchs død i 1944 var det enda ikke kommet en avgjørelse om det skulle bygges et museum til hans kunst.

⁸ http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_N2956.xhtml#ENo-MM_N2956-00-02r (Lest 25.02.2015)

⁹ http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_N0693.xhtml#ENo-MM_N0693-00-01r,
http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_N2958.xhtml#ENo-MM_N2958-00-02r (Lest 26.02.2015)

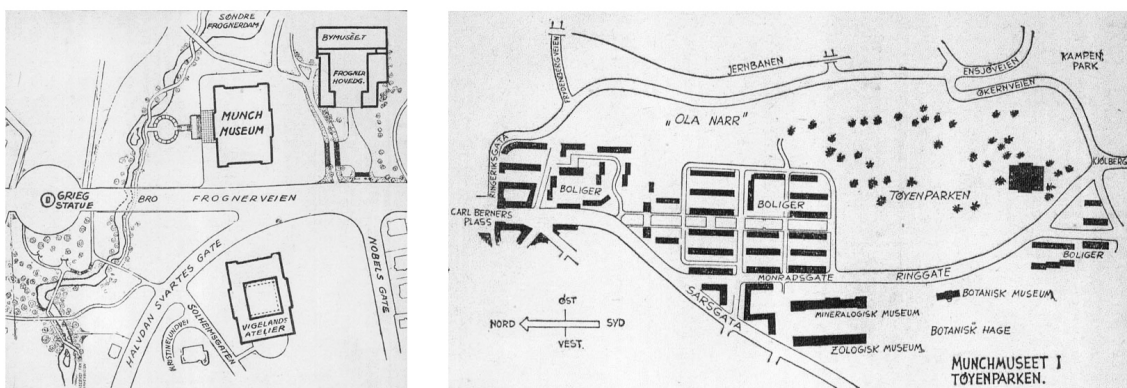
¹⁰ Halfdan Nobel Roede (1877-1963) var en norsk pianist, komponist, filmregissør, kinodirektør og kunstsamler.

¹¹ Munch og Edvard Grieg ved siden av Vigeland på Frogner? Arbeiderbladet 04.12.1947 og Det er altså gått Politikk i Munch-museet, Aftenposten 01.10.2012. Teksten i de to kildene skiller seg litt fra hverandre.

¹² Rolf Stranger (1891-1990, Høyre) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 170.

1940-talls debatten om Munchmuseets plassering

To år etter Munchs død bestemmer Oslo bystyre i 1946 at det skal bygges et eget museum for Munchs kunst (Høifødt 2002: 78). Andre verdenskrig hadde ført med seg byggerestriksjoner som gjorde at det tok tid før museet kunne realiseres. I mellomtiden raste debatten om hvor museet skulle lokaliseres. I finansrådsinnstilling 09.11.1949 og bystyrereferatet fra 16.12.1949 blir det skrevet at det var utført en befaring på følgende tomter i Oslo hvor det ville være mulig å plassere museet: Frognerarealet, Mogens Thorsens stiftelses hage, Aurora-tomten, Vest-vika, Kjemisk Laboratoriums tomt Fredriksgate, Aars og Voss skoles tomt, St. Olavs hotells tomt i st. Olavsgate, Gamle foss Bryggeris tomt, Tøyen Aksen-Den Botaniske Hage, Tomt ved Chr. Michelsensgate, Toppen av Torshovdalen, Sandtaket Trondheimsveien og Bjølsenarealet. På grunn av de mange alternativene for lokalisering bestemte Bystyret at Munchmuseet skulle bygges på en tomt som allerede var i Oslo kommunes eie. Etter en utvelgelse satt man igjen med to alternativer, Frognerarealet vis á vis Vigeland-museet eller Tøyen-alternativet i søndre del av Tøyenparken.

Bilde1: Plasseringsforslag på Frogner av Thrap-Jensen (Arbeiderbladet 04.12.1947) og forslag fra Rolf Hofmo om plassering på Tøyen (Arbeiderbladet 17.11.1948)

Debatten i 1949 har mange likhetstrekk med dagens debatt om lokalisering av museet. Bakgrunnen for å undersøke hva som skjedde i museumsdebatten på 1940- tallet er at det er interessant å undersøke om det er de samme temaene som går igjen i debatten i dag, eller om det har vært en endring eller utvikling i temaene som blir debattert . Det er også viktig å forankre den pågående debatten om dagens Munchmuseum i historien ved at det gir nyttig bakgrunnsinformasjon om museets historiske utvikling og samfunnsutviklingen generelt.

Temaer som går igjen i dagens debatt (se kapittel 5) er; lokalisering, øst/vest diskursen, sosial inkludering, bydelsutvikling, utforming av bygningen, transport osv. Jeg har i neste avsnitt tatt utgangspunkt i finansrådmannens innstilling og bystyrereferatet fra 1949, og funnet frem til temaer som har likhetstrekk med dagens debatt.

Vi ser blant annet en innsigelse fra direktøren for Oslo kommunes kunstsamling Johan Henrik Langaard, hvor han skriver om høydeforskjellene på Tøyentomten. Han skriver at det er *vesentlig at museet ikke belemres med omfattende trappeanlegg*.¹³ Dette vil i praksis si at han var imot et museum over flere plan, og han mente at det ville bli dyrt å planere området og at museet derfor måtte flyttes til en annen lokasjon i Tøyenparken. Lysforholdene i museet var også en del av debatten, og motstanderne av Tøyen mente at det ikke ville bli nok lys inne på museet: *Først og fremst ligger det for lavt, lysforholdene vil ikke være gunstige for et museum hvor man fortrinnsvis skal søke å få dagslyset inn for å nyte kunstverkene på den rette måte*.¹⁴

Det var også en debatt om kulturinstitusjonene skulle fordeles i byen og ikke samles på ett sted. Finansrådmannen, Egil Storstein skrev: *På Frognerjordet ligger nå Bymuseet, Vigelandsmuseet og Vigelandsanlegget. Skal også Munch-museet plasseres der, synes dette området å bli noe overdimensjonert m.h.t kulturinstitusjoner og kunstverk. Det må være en viktig oppgave for kommunen å sørge for at det reguleringsmessig blir en viss balanse mellom de forskjellige bydeler*.¹⁵ Øst/vest diskursen kom også opp flere ganger i 1940-tallsdebatten. Eksempelvis hevdet tidligere ordfører Rolf Stranger at: *Spørsmålet øst/vest er blitt reist, og jeg vil med en gang si at jeg synes det er meget beklagelig for det har ingen ting med denne saken og gjøre*.¹⁶

Sosial inkludering var også et tema som ble diskutert og ofte satt i sammenheng med øst/vest diskursen. *Her gjelder det å gjøre en av de største kunstsatter som vi har*

¹³ Henrik Langaard (1899-1988, direktøren for Oslo kommunes kunstsamling) Finansrådmannsinnsstilling 09.11.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 54.

¹⁴ Per Kviberg (1881-1960, Norges kommunistiske Parti) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 173

¹⁵ Egil Storstein, Finansrådmannsinnsstilling 09.11.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 56.

¹⁶ Rolf Stranger (1891-1990, Høyre) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 169

tilgjengelig for en ny del av befolkningen, og det må være bystyrets oppgave så vidt jeg kan skjønne det, at man forsøker å trekke inn den delen av befolkningen som hittil av gode grunner har stått utenfor inn, slik at de kan nyte det godet som kunsten og kulturen er.¹⁷

Tankegangen bak argumentet er slående lik dagens tanke om at museet skal åpnes for alle deler av befolkningen.

Å bruke museet som redskap for byfornyelse og gentrifisering av Tøyen var også en del av debatten: *jeg ser dette med at vi reiser et Munchmuseum der oppe, som et ledd i arbeidet for å sanere strøket for å få hevet det kulturelt og for å skape et nytt kultursentrum, for ikke å si et annet sentrum.¹⁸* Vi ser at Tøyen også den gangen var et problemområde for politikerne som mente de kunne utvikle området til det bedre ved å legge museet her.

Det kan ut ifra bystyrereferatet trekkes frem enda flere argumenter både for og imot Tøyen eller Frogner, men jeg har her kun trukket ut enkelte eksempler for å illustrere likheter med dagens debatt. Den 22 februar 1950 ble det ved annengangs votering vedtatt å bygge Munchmuseet på Tøyen med 45 stemmer for og 39 stemmer imot.¹⁹ På dette tidspunktet var Johan H. Langaard direktør for Oslo kommunes kunstsamlinger, og han fikk derfor også ansvaret for Munchsamlingen.

Munchmuseet på Tøyen

I regi av kommunene ble det i 1953 utlyst en arkitektkonkurranse for det nye museet. I 1954 ble det enstemmig vedtatt at Gunnar Fougner og Einar Myklebust vant konkurransen med sitt bygg *Rondo Amoroso*. Bygget ble estimert til å koste 6,5 millioner kroner å bygge, og dette skulle finansieres med overskuddet fra Oslo kinematografer.²⁰ Noen få år etter at det var vedtatt at museet skulle bygges, ble Reidar Revold ansatt som kurator ved museet av direktør Langaard. Revold samarbeidet med Langaard og Inger Munch for å katalogisere og få oversikt over samlingen (Woll 2008:15). I 1963 sto *Rondo Amoroso* ferdig etter tre års byggetid, og åpnet dørene for første gang den 29 mai. Langaard og Revolds beskjedne katalog over samlingen var fullført. Museet ble en stor

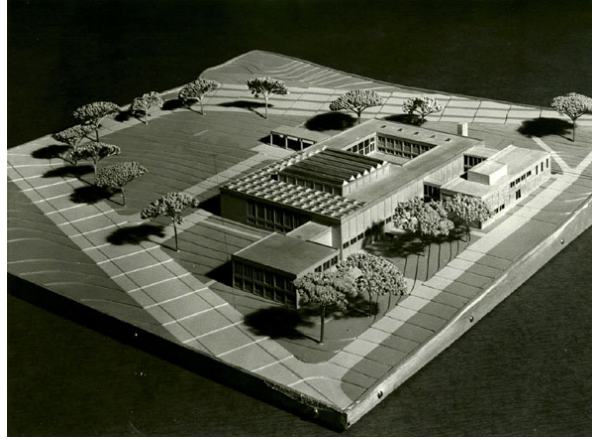
¹⁷ Anne Johanne Kvale (1924-, Krf) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 176

¹⁸ Karsten Heli (1898-1976) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 171

¹⁹ Munch-museet skal ligge på Tøyen, VG, 23.02.1950

²⁰ Munch-museet kommer, VG, 08.11.1958

suksess, og det første året var det 174,000 mennesker som besøkte museet. I året som fulgte ble det gjort et stort innsamlingsprosjekt av arkivmateriale og foto, og katalogen over Munchs kunst ble utvidet til å gjelde hele hans produksjon.

Bilde 2: Rondo Amoroso

Den 15. mars 1968 ble det en stor skandale ved museet når førstekonservator Reidar Revold ble anklaget for å ha stjålet tre litografier fra museet og omsatt disse gjennom en kunsthandler i Oslo.²¹ Tyveriet ble oppdaget da konservator ved Munchmuseet, Paul Hougen, ble kontaktet av kjøperen av et av litografiene som ville verifiserer at trykket var ekte. Han fattet mistanke om at litografiet var stjålet fra museet fordi han kunne se spor etter museets stempel som var forsøkt fjernet fra litografiets bakside. Under etterforskningen ble det oppdaget at Revold hadde stjålet så mye som 100 verk. Skandalen ender med at Revold blir fengslet for tyveri og heleri i oktober 1968.

Etter skandalen med Revold var det ingen store medieoppslag om Munchmuseet inntil den 23. februar 1988, da *Vampyr ble* stjålet fra museet. Dette førte til skjerpede sikkerhetstiltak,²² og i 1991 skaffet direktør Alf Bøe midler til et tilbygg til museet.²³ Dette ble gjort gjennom en sponsoravtale med det japanske oljeselskapet Idemitsu Kosan, som sikret rehabilitering og utbygging av lokalene på Tøyen i Oslo. Utformingen av tilbygget ble gjort av Einar Myklebust og tilbygget sto ferdig i 1994.²⁴

²¹ Formannskapet anmelder 1.konservator for tyveri, VG, 15.03.1968

²² Et av Munch-museet hovedverk stjålet, NTB tekst, 23.02.1988

²³ Institusjonene er glade for hjelpen Direktør Alf Bøe i Oslo kommunes kunstsamlinger er fornøyd med sin sponsor, men ser ingen fremtid i slike avtaler, Aftenposten, 26.04.1994.

²⁴ Ny museumsarkitektur: - Portal til kunsten?, Aftenposten, 09.02.1994

Selv med Munchmuseets nye sikkerhetstiltak skulle det ikke gå lenge før noen igjen stjal malerier fra museet. Den 22. august 2004 ble maleriene Skrik og Madonna stjålet under et væpnet ran, noe som igjen førte til at sikkerheten til samlingen måtte økes, og byrådet bevilget penger til utbedring.²⁵ Sikkerhetstiltakene gjorde at museet mistet mye av utstillingsarealet og i 2005 ble det lagt inn et forslag i bystyret om flytting av museet.²⁶

2.2 Saksutvikling i debatten fra 2005 til 2014

Debatten om det nye Munchmuseet har pågått i mange år, og det er en mengde saker som er blitt diskutert. Jeg har ikke laget en detaljer gjennomgang av debatten hvor jeg har gått inn på alle temaer som er blitt debattert, men har heller valgt å konsentrert meg om de store temaene, herunder saker som har vært viktig for min oppgave.

Etter ranet av Munchmuseet i 2004 foreslår Oslo byråd (Høyre og FRP) i 2005 å flytte museet til vestbanetomten og samlokalisere det med Stenersenmuseet.²⁷ Forslaget blir nedstemt, og bystyret går inn for en utgreiing av muligheten for å bygge ut Munchmuseet på Tøyen.²⁸ Venstre foreslår samtidig å flytte museet til Bjørvika, men forslaget blir nedstemt av bystyret. I mai 2008 erklærte byrådsleder Erling Lae at det skal bygges nytt Munch-museum i Bjørvika.²⁹ Dette blir vedtatt av bystyret i september samme år, og de går samtidig inn for å samlokalisere med Stenersenmuseet.

Arkitektkonkurransen om nytt museum ble utlyst 5. januar 2009 i regi av HAV Eiendom AS. Den 20. april det samme året ble Lambda av Herreros Arquitectos enstemmig kåret som vinner av konkurransen. Hovedbegrunnelsen var at Lambda var et *komplett og fullstendig, tilrådelig museumsprosjekt som skaper et stort potensial for rekreasjon og byutvikling innenfor Munch-området. Prosjektet introduserer det nye museet som et potensielt landemerke og har en ærbødighet i forhold til Operaen*.³⁰ Den 26. august ble juryens rangering akseptert av bystyret med 36 stemmer (Høyre, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet) mot 23 (Arbeiderpartiet, Rødt og Kristelig

²⁵ Byrådsak 295, 16.12.2004, Utbedringer av Munch-museet med sikte på økt sikkerhet

²⁶ Byrådsak 237, 28.09.2005, Flytting av Munch-Museet

²⁷ Byrådsak 237, 28.09.2005, Flytting av Munch-Museet

²⁸ Sak 511, 07.12.2005, Flytting av Munch-Museet-Byrådsak 237 av 28.09.2005

²⁹ Munch-museet til Bjørvika - Og Deichmanske og Stenersenmuseet følger med Nasjonalmuseet kan havne på Vestbanen, Aftenposten, 28.05.2008

³⁰ Hav Eiendom og Oslo kommune, Munch Området, Juryrapport 20.04.2009

folkeparti). I månedene som følger foregår det en intens debatt både om plassering og utforming av bygget.

I 2010 ber Riksantikvar Jørn Holme om en utsettelse av prosjektet fordi Lambda er i strid med Oslo kommunes reguleringsplan og bygget vil sperre for viktige siktlinjer, blant annet til Middelalderparken. Samtidig begynner flertallet for Lambda å rakne, og SV går inn for at de vil ha Munch på Tøyen. Den 06.09 2011 sier FRP nei til Munchmuseum i Bjørvika og de trekker seg samtidig fra byrådet etter åtte års samarbeid med Høyre. I november samme år inngår Ap, SV, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Frp en allianse for å få stoppet Lambda i Bjørvika. Kulturbyggene i Bjørvika bestiller samtidig en rapport fra Advansia³¹ hvor det gjøres en alternativutredning for Munch på Tøyen og Tullinløkka. Denne rapporten blir stemplet som et bestillingsverk av blant annet FRP. I desember 2011 går bystyret inn for å forkaste Lambda og gjøre en uavhengig alternativutredning fra Opak Metier for Tullinløkka og Tøyen.

Diskusjonen om Tøyen og Lambda fortsetter i media i 2012 og det rettes kritikk mot de politiske avgjørelsene om at det er en skam for arven etter Munch at politikerne ikke kan bli enige. I september 2012 kommer alternativutredningen fra Opak Metier³² som konkluderer med at det vil bli omtrent like dyrt å bygge på Tullinløkka eller Tøyen som i Bjørvika, men at både Tullinløkka og Tøyen vil stå ferdig mange år senere enn Bjørvika. Dette fører igjen til en endring i debatten, og Lambda kommer igjen på banen. Staten ved kulturminister Hadia Tajik forskutterer i mars 2013 et svar på en eventuell søknad om økonomisk bidrag til nytt Munchmuseum. Tajik sier at staten er villig til å være med på finansieringen av Munchmuseet, men det forutsetter en fullverdig søknad og at det må være et spleiselag, ikke en ubegrenset tilgang til penger.

Den 28.05.2013 ble bystyregruppen til Høyre, Venstre, KrF og SV enige om å realisere Lambda i Bjørvika. Dette var kun mulig etter at SV hadde snudd og stemte for utbygging i Bjørvika hvis det ble utført et femårig områdeprogram for utvikling av Tøyen. Dette

³¹ Advansia Notat- sammenlikning av kostnader ved alternative lokaliseringer av Munchmuseet

³² Opak Metier, Rapport: Alternativutredninger for nytt Munch-museum – Tøyen, 12.09.2012

innebar en støtte til Tøyen på 25 millioner årlig. Samtidig skulle bemanningsnormen gjeninnføres i barnehagene og det skulle opprettes 700 nye kulturskoleplasser i Oslo.³³ Den 26. mars 2014 ble forprosjektet til Lambda ferdigstilt og det viste seg at prisene på museet ble 2,3 milliarder kroner.³⁴ Dette var 400 millioner mer enn det Opak Metier hadde beregnet, men den 22. oktober 2014 ble det uansett fattet endelig vedtaket om å bygge Lambda i Bjørvika.

For å gi en mer oversiktlig fremstilling av saksutviklingen har jeg laget en tabell som viser hovedmomentene i saksutviklingen fra 2005 og frem til 2014.

Dato	Sak/hendelse
28.09.2005	Bystyret vedtar å utgreiing muligheten for utbygging av Munchmuseet på Tøyen. Venstre foreslår samtidig å flytte museet til Bjørvika, men forslaget ble nedstemt.
03.09. 2008	Bystyret går inn for å samlokalisere Munch-museet og Stenersenmuseet i nytt bygg i Bjørvika.
27.03.2009	Det spanske arkitektkontoret Herreros Arquitectos vinner arkitektkonkurransen om nytt museumsbygg med utkastet «Lambda».
26.08. 2009	Oslo bystyre vedtar å kjøpe tomt i Bjørvika med Lambda som utbyggingskonsept
Mars 2011	Bystyreflertallet er i ferd med å rakne. SV endrer standpunkt og vil ha nytt Munch-museum på Tøyen. Fremskrittspartiet støtter fortsatt Lambda.
Juni 2011	Fremskrittspartiet går med på fortsatt støtte til Lambda, mot en avtale om pristak på Lambda og nye Deichmanske bibliotek på 2,7 milliarder kroner samlet.
06.09.2011	Fremskrittspartiet sier nei til nytt Munch-museum i Bjørvika. Bystyresaken blir utsatt. Tre uker senere går Fremskrittspartiet ut av byrådet etter åtte år samarbeid med Høyre.
November 2011	Ap, SV, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Frp inngår en flertallsallianse for å stoppe Lambda.
22.10.2011	Rapport fra Advansia konkluderer med at Lambda er det billigste museumsalternativet og kan bygges på kortest tid.
14.12.2011	Flertallet i bystyret forkaster Lambda. Beslutning av å stoppe arbeidet med konseptet <Lambda> på felt B5 i Bjørvika Beslutning av å utrede alternative lokaliseringer av nytt museet på Tullinløkka og på tøyen

³³ Flertall for Munch i Bjørvika og satsing på Tøyen

(https://www.venstre.no/files/oslo/oslo/avtale_munch_toyen.pdf) (Lest 25.11.2014)

³⁴ Ved åpning i 2019 vil kostnaden inkludert prisstigning og renteutgifter komme på 2,7 milliarder 2019 kroner (<<Lambda>> i Bjørvika skal koste 2,3 milliarder, NRK, 19.06.2014)

14.09.2012	Rapport fra OPAK Metier konkluderer med at alternativene på Tøyen og Tullinløkka ikke er billigere å realisere, og vil stå ferdig mange år seinere enn Lambda.
Mars 2013	Kulturminister Hadia Tajik forskutterer et «ja» på en eventuell søknad om økonomisk bidrag til nytt Munch-museum.
28.05.2013	SV snur og danner flertall, sammen med byrådet, for Lambda i Bjørvika, i bytte mot betydelige oppgraderinger av Tøyen-området.
Mars 2014	Oslo kommune søker staten om å få dekket omtrent en milliard kroner i tilskudd og momskompensasjon for bygging av det nye Munch-museet i Bjørvika.
26.03. 2014	Forprosjektet blir ferdigstilt
22.10.2014	Det blir endelig vedtatt av bystyret at Lambda skal bygges i Bjørvika

2.3 Bydelene Tøyen og Bjørvika

Munchdebatten har ikke bare handlet om lokalisering på Tøyen eller Bjørvika. Det har også blitt diskutert andre lokasjoner som Vestbanen og Tullinløkka (Dagens Nasjonalgalleri). Jeg har valgt å utelate alle andre lokasjonsmuligheter enn Tøyen og Bjørvika siden det er disse to områdene som har vært hovedalternativene.

I dette kapittelet har jeg derfor funnet frem til bakgrunnsinformasjon om de to bydelen slik at debatten om det nye Munchmuseet kan ses i lys av den sosiale, kulturelle og økonomiske situasjonen som preger de to bydelene.

Tøyen

Navnet Tøyen henviser egentlig til Tøyen Hovedgård som opprinnelig het Tadvin, et ord som er sammensatt av tad (gjødsel, skitt, møkk, svart) og vin (eng, mark).³⁵ Tøyen er offisielt ikke en egen bydel, men er et område av Oslo hvor halvparten ligger i Grünerløkka bydel og halvparten i Gamle Oslo.

Tøyengata starter ved Grønlandsleiret og er en av de eldste innfartsårene fra øst til sentrum (Huse 2010: 17). Området var tidligere en forstad til Oslo, og de fleste beboerne tilhørte det lavere samfunnssjiktet og hadde derfor færre rettigheter enn de som bodde innenfor byens porter. Det var først i 1859 og 1878 at hele Tøyenområdet ble inkludert som en del av Oslo (Gjerland 2010: 9). Fordelen med å bo utenfor "muren" var at husene

³⁵ <http://www.nhm.uio.no/om/bygninger/hovedgarden/> (Lest 02.02.2015)

kunne bygges i treverk istedenfor mur. Utbyggingen etter 1859 vitner om at dette ble håndhevet fordi de fleste byggene fra dette tidspunktet og fremover ble bygget i mur. Fra 1875 til 1900 økte befolkningen i Oslo fra under 100,000 til over 200,000, noe som førte til et behov for flere boliger (Huse 2010: 18). På Tøyen var de nye bygårdene preget av små leiligheter hvor det bodde store familier, og på bakkeplan var det verksteder, dagligvarehandel og kafeer. Kiellands dropsfabrikk lå også i Tøyengata, men den ble lagt ned i 1975.

På 1970-tallet begynte Tøyen å forandres og innvandrere fra alle verdens land preget området. Mange av de tradisjonelle forretningene ble lagt ned, innvandrere tok over lokalene og gata fikk tilnavnet *Lille Pakistan* (Huse 2010: 18). Tøyen har i lengre tid hatt sosiale problemer. Tøyen er, som jeg skrev tidligere, en del av bydel Gamle Oslo som utgjør cirka syv prosent av Oslos befolkning. Bydelen har 1.809 kommunale boliger og 600 av disse er på Tøyen.³⁶ I tillegg til dette er flere institusjonstilbud for rus, psykiatri og bostedsløse samlet i området. Hvis Tøyen sammenlignes med bydelene Nordstrand, Ullern, Frogner, og Nordre og Vestre Aker som har 5 ganger så mange innbyggere som i Gamle Oslo, har de til sammen 315 færre kommunale boliger. Undersøkelser fra 2007 og frem til i dag viser at en tredel av barna i Gamle Oslo vokser opp i fattigdom³⁷ og en av fire familier mottar sosialstøtte.³⁸

Tøyenområdet er i dag igjen under forandring og ressurssterke innflyttere vil nå, og i fremtiden, kunne forandre Tøyenområdet. I følge en levekårsrapport fra 2007 har bydelene i indre øst hatt en økning av ung hvit middelklasse, men også middelaldrende par som vil flytte inn til byen (Huse 2010: 17). Dette er signaler på at området er i starten av en gentrifiseringsprosess som kan føre til store endringer i Tøyens befolkning.

Tøyen er et område med mange sosiale problemer og flere av de politiske partiene, som SV og Arbeiderpartiet, ønsket å bruke Munchmuseet som et verktøy for byfornyelse på Tøyen. Denne typen byfornyelse stiller i sterk kontrast til byfornyelsen i Bjørvika ved at

³⁶ Et løft for Tøyens befolkning?, NRK, 17.04.2014

³⁷ <http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-innvandrerbarnefamilier-med-lavinntekt> (Lest 10.05.2015)

³⁸ <http://www.fafoarkiv.no/pub/rapp/20135/20135.pdf> (Lest 10.05.2015)

den fokuserer mer på heving av sosiale standarder enn estetikk og økonomisk verdiskapning.

Bjørvika

I 1050 grunnla kong Harald Hårdråde Oslo by i Bjørvika og byen begynte i samme periode å vokse voldsomt. I 1624 herjet den store bybrannen i Oslo. Brannen varte i tre dager og fikk dramatiske konsekvenser for Bjørvika ved at byen ble flyttet vestover og bygget opp rundt Akershus festning og Bjørvika ble et havneområde.

I 1860 ble Bjørvika Norges største verftsområde ved at Nylands Mekaniske Verksted ble etablert her. Bygget lå plassert der hvor Operaen befinner seg i dag. Verkstedet bygget store dampmaskiner, dampskip og damplokomotiver.³⁹ Fra starten av 1900-tallet har Bjørvika vært et av landets viktigste knutepunkter for transport (Butenschøn 2013: 366). Det var et sumpete område hvor tømmer og planker ble lagret før utskiping. Området var preget av havneskur og lossekraner som tok imot skipscargo fra hele verden, og Bjørvika var en av de viktigste brikkene i Norges voksende økonomi. Det store havnelageret sto ferdig i 1920 og havnen var da på høyden av sin betydning. Kristiania vokste ikke frem langs sjøen, men lå skjult bak Akershus festning og kun to gater gikk ned til Bjørvika. Bak kaiene ble Bjørvika bygget ut uten en overordnet plan på dårlig grunnforhold. Byen var vendt mot skogene og innlandet, og det var først i 1915 da det ble bestemt å flytte Rådhuset til Pipervika at byen dannet en forbindelse til fjorden. Rådhuset sto ferdig i 1933, men havnen fortsatte på mange måter å være industriell og utilgjengelig, noe den fortsatte å være gjennom krigsårene.

Etter Byen og Fjorden konkurransen i 1982, som ble vunnet av Hvoslef-Eide og Petter Bogen, bestemte bystyret i 1985 at havneområdet skulle få en ny funksjon i Oslos bybilde. En mer detaljert plan ble vedtatt i 1988, men det var først ved vedtak i 2008 at planen ble endelig vedtatt (Butenschøn 2013:370). Grunnen til den lange planleggingsprosessen har vært meget kompliserte og forurensede grunnforhold, et innfløkt trafikkbilde, eiendomsforhold og muligheten for en stor mengde arkeologiske funn i området.

³⁹ Historisk fakta fra Bjørvika, (http://haveiendom.no/media/resources/HAV_Eiendom_bjorvikabrosjyre_200813.pdf) (Lest 25.03.2015)

Hvem som skulle betale for kostnaden i Bjørvika har hele tiden vært et omdiskutert tema. Staten ønsket å betale kun for Operahuset. Høyres byråd ville belaste kommunekassen med minst mulig kostnader, og ønsket at utbyggingen skulle betale for seg selv (Butenschøn 2013:372). Det ble derfor i regi av havnevesenet og byrådet i Oslo etablert flere halvoffentlige selskaper: Hav Eiendom AS, OSU AS, Bjørvika infrastruktur AS og Bjørvika Utbygging AS. All offentlig eiendom ble vederlagsfritt overført til disse selskapene mot at de skulle stå for utbygging, investeringer, planlegging, prosjektstyring, markedsføring og salg. Selskapene beregnet at det måtte bygges 840,000 kvadratmeter for å kunne utføre byggingen med fortjeneste og kommunen måtte garantere for et slikt utbyggingsvolum (Butenschøn 2013:372).

Det skal bygges ca. 5,000 boliger i Bjørvika og 20,000 personer vil ha sin arbeidsplass i dette området når det står ferdig. Kritikerne mener at området vil bli preget av "hard" arkitektur hvor det ikke er rom for skilt eller blomsterpotter som kan forstyrre fasaden. Butenschøn (2013: 372) skrev at det ikke er overaskende at Bjørvika preges av høye bygg fylt av bank, forsikring og revisjonsfirmaer som kan bære særdeles høye leiepriser, og at det som bygges av boliger knapt nok er for vanlige barnefamilier. Planen var også at det skulle bygges 10% utleieboliger, men dette er redusert til 5% i tillegg til at boliger for "vanlige folk" er omdefinert til studentboliger.

Som jeg skrev i avsnittet om Tøyen så er byutviklingen i Bjørvika en helt annen type byutvikling enn den vi ville ha sett hvis museet ble bygget på Tøyen. Bjørvika har lite boligbebyggelse og det handler ikke om å øke levestandarden for den dårligstilte delen av befolkningen. Bjørvika handler om økonomi, politikk, estetikk og turisme.

Kapittel 3. Teoretiske og metodologiske perspektiver

Jeg vil i denne oppgaven analysere debatten om det nye Munchmuseet ved bruk av diskursanalytisk teori og museologisk teori knyttet til museets samfunnsrolle. Dette kapittelet vil drøfte teorien som ligger til grunn for oppgaven og sette den i sammenheng med forskningsmaterialet. Kapitlet er ikke en uttømmende beskrivelse av de teorier som finnes, men det som har vært viktig er å plassere min oppgave i det teoretiske landskapet.

Diskursteori

Det finnes ingen enhetlig definisjon av diskurs, men ser man i et leksikon defineres en diskurs som en *samtale, vidløftig drøftelse, dispu*t, *men betegner også en sammenhengende rekke med språklige enheter ytret i en gitt kontekst. Diskursiv betyr det som skjer i løpet av en diskurs eller samtale.*⁴⁰ Ulike teoretikere har lenge prøvd å erobre definisjonen med sine teorier.⁴¹ Fairclough beskriver en diskurs som et element i samfunnslivet som er sterkt knyttet til andre elementer (Fairclough 2003: 3). Han skiller mellom to betydninger av diskurs. Den ene er dominerende i språkstudier og er diskurs som en samfunnshandling og interaksjon, altså ved at folk samhandler i en virkelig samfunnssituasjon. Den andre er dominerende i poststrukturalistisk samfunnsteori gjennom Michel Foucault. Her blir diskurs sett på som en samfunnskonstruksjon av virkeligheten, altså en form for kunnskap. Den enkleste definisjonen å forstå er muligens Philips og Jørgens som sier at en diskurs *er en bestemt måte og snakke om og forstå (et utsnitt av) verden på* (2013:9). Både Fairclough og Philips og Jørgens definisjoner handler om hvordan diskurser i samfunnet styrer hva og hvordan noe formuleres, ytres eller tenkes, hvordan diskurser konstrueres og blir akseptert som sannhet eller ikke og hvordan de forandres. Dette er alle elementer som jeg vil komme innpå gjennom min diskursanalyse, og teoriene er verktøyet som brukes for å svare på mine problemstillinger.

⁴⁰ <https://snl.no/diskurs> (Lest 13.01.2015)

⁴¹ Rose (2012:190) definerer "it refers to groups of statements that structure the way a thing is thought, and the way we act on the basis of the thinking. In other words, discourse is a particular knowledge about the world which skapes how the world is understood and how things are done in it." Linda Nead (1988:4) definerte diskurs som "a particular form of language with its own rules and convention and the institutions with which the discourse is produced and circulated"

3.1 Grunnleggende teorier og teoretikere

Det finnes flere teoretikere som har skrevet om diskursanalyse og laget ulike verktøy som kan benyttes i en analyse, men de fleste teoriene er allikevel knyttet sammen, og ligner på hverandre, selv om de har en noe ulik fremgangsmåte. Jeg vil i dette kapittelet gå inn på teorien fra to av de største teoretikerne innen diskursteori som har dannet grunnlaget for den moderne diskursanalysen. Det er også disse teoretikerne som danner grunnlaget for Faircloughs teorier og analyseverktøy som jeg kommer til å benytte i store deler av oppgaven.

Foucault og diskurs

Michel Foucault var en av de mest produktive filosofene innen samfunnsvitenskap og har hatt stor innvirkning på intellektuelles tanker om makt, diskurs, styresett, subjektivitet og kunnskap (Venn 2011: 240).

Begrepet *diskurs* er sentralt både i Foucaults teoretiske argumenter og i hans metodikk. Ifølge Foucault har en diskurs makt ved at den er produktiv gjennom å disiplinere en person eller subjekt til å tenke og handle på bestemte måter. Denne tanken kan på mange virke som pessimistisk og undertrykkende. Men Foucault mener at dette ikke nødvendigvis er slik, for det tvinger ikke et menneske til å tenke eller handle på en bestemt måte, men det bidrar til at mennesket skaper seg selv gjennom diskursen. Foucault mente også at vårt selvilde formes gjennom diskurser, og det samme gjelder for objekter, relasjoner, steder og scener. Dette betyr at diskursen produserer verden slik vi forstår den (Rose 2012: 192).

Foucault var også veldig opptatt av makt og hvordan makt oppfattes og brukes i ulike samfunnslag. Han argumenterte for at makt ikke er noe som blir pålagt fra toppen av samfunnstigen og som strekker seg helt ned til de undertrykte bunnlagene (Rose 2012: 192). Han mente derimot at makt var overalt, siden diskurs også var overalt. Dette betyr at makt finnes på alle nivåer og i alle samfunnslag. På grunn av dette finnes det også mangfoldige diskurser, og mange av dem utfordrer hverandre. Foucault (1979:95) hevdet at der det er makt finnes det motstand og det er som regel mer enn en motstander. Dette fører igjen til at det også blir en kamp mellom motstanderne fordi alle konkurrerer om å være hovedutfordreren (Rose 2012: 192). Sammenhengen mellom

makt og kunnskap var også viktig for Foucault, og han mente at kunnskap og makt var innebygd i hverandre. Dette er ikke bare fordi all kunnskap er diskursiv og all diskurs er gjennomsyret med makt, men fordi maktutøvende diskurser er avhengig av at et stort publikum tolker deres kunnskap som sann (Rose 2012: 193). Det kan derfor sies at kunnskap konstruerer makt, dette er også den samme tankegangen til Bourdieu som jeg vil komme tilbake til senere i kapittelet.

Selv om Foucault la grunnlaget for diskursteorien slik vi kjenner den i dag og påvirket et bredt sosialvitenskapelig- og humanistisk fagområde, er den ikke enkel å anvende i en praktisk analyse.⁴² Da det finnes mange andre analyseverktøy som er mer tilgjengelig har jeg valgt å ikke bruke hans verktøy i diskursanalysen. Tankene hans om diskurs, makt og kunnskap har imidlertid dannet grunnlaget for alle senere metoder for diskursanalyse, og også Laclau og Mouffe og Fairclough er blitt påvirket av Foucault i sine teorier.

Laclau og Mouffes diskursteori

Grunnlaget for Laclau og Mouffes teorier beskrives i deres hovedverk *Hegemony and Socialist Strategy* (1985). Tankegangen bak diskursteorien er at sosiale fenomener nesten aldri kan sies å være avsluttede eller totale (Jørgensen og Philips 2013: 34). Dette betyr at betydningen og formålet bak en diskurs aldri kan fastlåses, noe som skaper en konstant sosial kamp om definisjoner av samfunnet og identitet, og denne kampen kan til slutt få sosiale konsekvenser. Formålet med diskursanalyse er å følge denne kampen som prøver å skape sosial entydighet på alle nivåer.

Teoriene til Laclau og Mouffe er bygget på en moderasjon og nytenking av marxisme og strukturalisme/poststrukturalisme (Jørgensen og Philips 2013: 35) og det er viktig å prøve å forstå denne sammenhengen for å kunne få et klart bilde av hvordan teorien er bygget opp. Marxisme henviser til det sosiale, mens strukturalismen tilbyr en teori om betydning. Når dette plasseres og brukes sammen kan hele det sosiale feltet forstås som et nett av betydningsdannelsesprosesser. Betydningsdannelse kan forstås som en sosial

⁴² Barrett (1991: 127) skrev at hans metodiske uttalelser er heller vage, Niels Akerstrom Andersen (2002: 75) sier at han ofte ikke fulgte sine egne fremgangsmåter og Rose skrev at den metodologiske arven etter Foucault er komplisert og diffus (Roes 2012: 194)

prosess som prøver å fikserer betydning i en Saussuresk struktur.⁴³ Dette betyr at man gjennom språket forsøker å sette fast tegnenes betydning i forhold til andre tegn. Forsøket på å skape et slik fastlåst nettverk av betydninger er umulig fordi en konkret fastleggelse av tegnenes betydning er *kontingent*,⁴⁴ dette betyr *det som er mulig uten å være nødvendig* (Jørgensen og Philips 2013: 35). Det er disse stadige forsøkene på å skape en fastlåst betydning, men som aldri lykkes, som er utgangspunkt for analysen. Dette fordi det er diskursanalysens formål å kartlegge prosessene hvor det kjempes om hvordan tegnenes betydning skal fastlåses, og hvor noen betydninger blir så konvensjonelle at de oppfattes som naturlige (Jørgensen og Philips 2013: 36). Det er et slik forsøk vi ser i debatten om det nye Munchmuseet hvor en mengde ulike diskurser kjemper om hegemoni for sine ytringer og tanker som de vil at folk skal oppfatte som ubestridt og riktig. Jeg kommer derfor også til å benytte Laclau og Mouffes teori som verktøy i kapittel fem for å finne frem til hvilke diskurser som har oppstått i debatten om det nye Munchmuseet, og hvordan disse forholder seg til hverandre.

Det finnes en mengde andre elementer i Laclau og Mouffes teorier, men da disse er mindre relevant for min oppgave vil jeg ikke gå i dybden på dem her. Kort oppsummert kan man si at Laclau og Mouffes meninger er at alt er *kontingent* (Chouliaraki og Fairclough: 1999: 120). Dette betyr i praksis at alt kunne vært annerledes og kan bli annerledes og det er dette kritikerne mener er feil. I følge *Discourse in late modernity* (1999) av Lilie Chouliaraki og Norman Fairclough argumenteres det for at Laclau og Mouffe overser at ikke alle individer og grupper har lik tilgang til å interagere i en diskurs og dermed skape forandring (1999: 120-121). De mener at strukturelle samfunnsforhold som klasse, etnisk gruppe og kjønn kan sette begrensninger for individets mulighet til å skape forandring.

3.2 Kritisk diskursanalyse

Kritisk diskursanalyse blir i litteraturen brukt på to ulike måter. Den henviser først og fremst til Faircloughs kritiske diskursanalyse, men også til en bredere gruppe

⁴³ Saussures struktur er at et enkelt tegns/ords betydning får sin spesifikke verdi/mening ved at det er forskjellig fra andre tegn/ord. Et ord er dermed spredd ut i et nettverk eller en "struktur" av andre ord det er forskjellig ifra, og det er i kraft av å være forskjellig fra andre ord at det får sin betydning (Jørgensen og Philips 2013: 19).

⁴⁴ <https://snl.no/kontingent/filosofi> (Lest 09.05.2015)

diskursanalyser som Fairclough også er en del av (Jørgensen og Philips 2013: 72).⁴⁵ Faircloughs modell består av et filosofisk grunnlag, teoretiske metoder, metodologiske retningslinjer og spesifikke teknikker til språkanalyse. Den bredere gruppen består av diskursanalytikere som bruker en lignende fremgangsmåte som Fairclough, men det finnes ifølge Jørgensen og Philips ingen konsensus om hvem som tilhører denne kategorien (2013: 73).

Formålet med den kritiske diskursanalysen er å belyse den lingvistiske diskursive dimensjon av sosiale og kulturelle fenomener og forandringsprosesser (Jørgensen og Philips 2013: 73). Diskurs omfatter ikke kun tale og skriftspråk, og ideelt sett burde man se på sammenheng mellom tekst og bilde.⁴⁶ I den kritiske diskursanalysen er diskurs en viktig form for sosial praksis som konstituerer den sosiale verden samtidig som den konstitueres av andre sosiale praksiser ved å stå i et dialektisk forhold til andre dimensjoner (Fairclough 1995: 54-55). Fairclough skrev at språkbruk alltid er konstituerende for (1) sosiale identiteter, (2) sosiale relasjoner og (3) kunnskap og tro/overbevisning. Det vil si at enhver tekst gir sitt eget bidrag til å forme disse aspektene i samfunn og kultur. Språkbruk er konvensjonelt konstituerende og bidrar til å reproducere og opprettholde eksisterende sosiale identiteter og relasjoner samt kunnskap og tro, men språkbruk kan også være kreativ og vil dermed bidra til å forvandle dem.

At analysemetoden blir kalt *kritisk* henger sammen med en erkjennelse av at vår sosiale praksis generelt, og vår bruk av språket i særdeleshet, er bundet opp mot årsaker og effekter som vi ikke vil være klar over under normale forhold (Fairclough 1995: 54). Vanlige folk har ofte vanskeligheter med å se forbindelser, bruk av språket og utøvelse av makt i en diskurs, men hvis det gjøres en analyse vil det ses at disse momentene er helt essensielle for å utøve makt. Den kritiske diskursanalysen oppfatter ikke seg selv som politisk nøytral, men regner seg som en kritisk instans som er politisk engasjert i sosial forandring og har som hensikt å avsløre de maktforholdene som den diskursive praksisen vil opprettholde (Jørgensen og Philips 2013: 76).

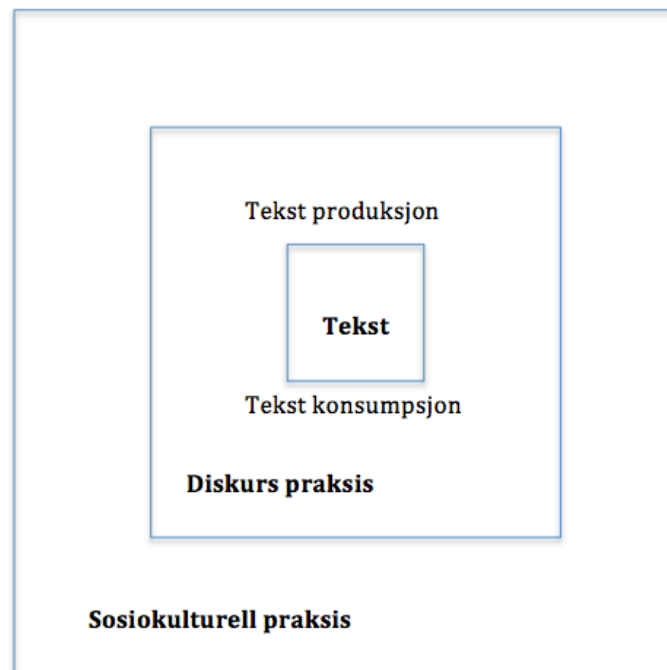
⁴⁵ Det finnes ingen konsensus om hvem som tilhører den bredere gruppen av kritisk diskursanalyse, men Fairclough og Wodak laget i sin artikkel *Critical Discourse Analysis* fra 1997 en oversikt over diskursanalytikere som de mente tilhørte den kritiske diskursanalysen (Jørgensen og Philips 2013: 72).

⁴⁶ I min oppgave har jeg valgt å se bort fra bildeanalyse da dette hadde gjort analysearbeidet for stort og komplekst i forhold til denne oppgaven.

Faircloughs tredimensjonale modell

Fairclough definerer en diskurs som en måte å kommunisere på som gir betydning til opplevelser ut ifra et bestemt perspektiv (Fairclough 2003: 26). Dette betyr at det er mulig å skille en bestemt diskurs fra andre diskurser, og gjennom bruk av metodologiske verktøy er det mulig å analysere en tekst.

Faircloughs tredimensjonale modell er et analytisk verktøy som brukes gjennom empirisk forskning på kommunikasjon og samfunn (Jørgensen og Philips 2013: 80). Modellen egner seg godt til materialet som skal analyseres i denne oppgaven, hvor det er mulig å analysere både den pågående diskursen, men også knytte den mot relevant museologisk teori.

Faircloughs tredimensjonale modell for kritisk diskursanalyse

Modellen tar utgangspunkt i en kommuniserende begivenhet⁴⁷ og ser på tre ulike nivåer: *tekst*, *diskursiv praksis* og *sosiokulturell praksis* (Fairclough 1995: 57). Den første dimensjonen som undersøkes er *tekst*. Dette kan både være skriftlig eller muntlig tekst, og den muntlige kan også kombineres med det visuelle hvis det er snakk om TV, film etc.

⁴⁷ Den kommuniserende begivenhet kan forklares som et tilfelle av språkbruk. Det kan være en avisartikkel, fil intervju osv.

Tekstanalysen tar for seg de tradisjonelle språkelementene som vokabular, semantikk, den grammatiske oppbyggingen av setninger og/eller mindre deler og tekstopbygningen. Det involverer også å analysere ideen bak setningsoppbyggingen, hvordan de er knyttet sammen og den overordnede strukturen i teksten. Dette er alle språklige elementer som er med på å konstruere diskursen og den lingvistiske sjangeren.

Den *diskursive praksisen* analyserer de bakenforliggende prosedyrene for å skape en mediatekst, og hvordan teksten under produksjon og konsumpsjon forandres og ses i sammenheng av andre tekster (Fairclough 1995: 59). Oppsummert kan man si at det analyseres hvordan tekstforfatteren bruker eksisterende diskurser og sjangre for å skape sin egen tekst, og hvordan leseren gjør det samme når teksten konsumeres.

Den siste dimensjonen er *den sosiokulturelle praksisen*. Hovedmålet med kritisk diskursanalyse er å finne frem til de forbindelsene som finnes mellom språkbruk og sosial praksis (Jørgensen og Philips 2013: 82). Noe av det viktigste er å undersøke rollen til den diskursive praksis og om den opprettholder den sosiale orden eller om den sosiale orden forandres. Den sosiokulturelle praksisen kan forholde seg til teksten på ulike abstrakte nivåer: den kan involvere de mer nærliggende temaene rundt teksten, den større institusjonelle praksisen teksten er en del av, eller en mye større innramming i form av samfunn og kultur. Alle nivåene gir mulighet til å forstå teksten og den bredere sosiokulturelle praksisen den er en del av (Fairclough 1995: 62). En diskursanalyse må derfor bruke annen relevant teori som sosiologisk teori og kulturteori. Jeg har i min diskursanalyse valgt å knytte analysen til teori om *det inkluderende museum og museenes samfunnsrolle*.

3.3 Det inkluderende museum og museenes samfunnsrolle

For å forstå hva som ligger bak tanken om det inkluderende museum og hvordan museenes samfunnsrolle har blitt det den er i dag er det nødvendig å se tilbake i tid, og undersøke hvordan de første museene utviklet seg fra å være for de rike og privilegerte til å bli institusjoner som var åpne for offentligheten.

Fra museum for de få til museum for alle

Samfunnseliten har til alle tider vært opptatt av å samle og nyte kunst for å vise deres makt og formue (McClellan 2008: 157). De første kunstsamlingene ble skapt gjennom renessansens mesener, samt gjennom utviklingen av en estetisk diskurs som distanserte kunst fra det samfunnsnyttige og satte betraktning av form, malerisk forfengelighet og opprinnelse høyere enn funksjon. Selv om ikke alle i eliten samlet på kunst var kunnskap om kunst og antikviteter et tegn på at de var skilt fra de lavere klasser og at de hadde egenskaper som gjorde dem egnet til å inneha en maktposisjon (McClellan 2008: 157). På 1700-tallet hadde det utviklet seg et nettverk av kritikere, kunsthandlere, kunstnere og samlere som var holdt sammen av kontakter og felles diskurser. Adgang til denne lukkede verden krevde den riktige sosiale klasse, men også mestring av kritiske begreper og kunsthistorie. Selv om det fantes mye kunst som var åpen for offentligheten, som i kirker og offentlige rom, var også denne sfæren preget av kunstinteresserte amatører som kun ga innpass til dem som responderte på "riktig" måte når de fikk se et kunstverk. Disse tendensen ble til slutt systematisert i opplysningsestetikken til Kant og andre som definerte estetisk respons som et privilegium forbeholdt betraktere som var frigjort fra subjektivitet og dets urene begjær (McClellan 2008: 158). Det at du måtte ha status eller kunnskap for å kunne verdsette kunst gjorde at kunst kun var tilgjengelig for en begrenset del av befolkningen.

Den grunnleggende tanken om et museum for *alle* ble utviklet med åpningen av Ashmolean museum i 1693 og med Louvre Palace Grand Gallery i 1793. Ashmolean museum blir regnet som det første museet som var åpent for alle (Abt 2011: 115). Louvre er derimot berømt fordi det symboliserer den franske befolkningens krav om politisk suverenitet og tilgang til den franske kulturarven gjennom den franske revolusjon (Abt 2011: 126-127). Fra 1830-tallet vokste det frem en ny ide om at det å gi adgang til en større del av samfunnet kunne føre til økte sosiale fordeler (Sandell 2007: 409). I debatten om byggingen av National Gallery i London (1832) skrev Sir Robert Peel at han *stolte på at oppføring av byggverket ikke bare ville bidra til dyrking av kunst, men også knytte sterkere bånd mellom rike og fattige i samfunnet*.⁴⁸ Museene ble etablert for å heve publikums forståelse av kunst og kultur, for å heve selvfølelsen, og for å forbedre og heve vanlig folks oppfatning av kunst (Weil 2007: 32). Sandell skrev at kunst og

⁴⁸ Parliamentart Debate 1832, sitert i Sandell (2007: 409)

museer ble sett på som et antidot til de brutale effektene av mekanisering, industrialisering og urbanisering (2007:409). Museene ble også regnet som et tiltak for å redusere arbeiderklassens fyll, misnøye og opptøyer. Museene kunne dermed brukes som verktøy for å sivilisere til manerer og moral (Rose 2012 :237). Samtidig som ideen om et museum for alle vokste frem ble også kvinnene invitert inn i museet. Det hadde ikke alltid vært slik, og selv om kvinner hadde rett til adgang ble det ikke alltid godtatt (Bennett 1996:29).

I Norge ser det ut til at tanken om et inkluderende museum må ha oppstått senere enn på kontinentet. Bergen Museum ble grunnlagt i 1825 og åpnet første gang i 1826. Museet betegnet seg selv som offentlig fra første dag, men Eriksen skriver at det var en offentlighet som krevde kvalifisering (2009:52). Dette betydde at museet ikke inkluderte alle samfunnsmedlemmer og det var skarpe sosiale skillelinjer. Dette gjorde at museet var offentlig, men det var allikevel ikke et fritt og tilgjengelig tilbud til samfunnet. Det var først ved dannelsen av folkemuseene i 1890 årene at offentligheten ble demokratisert, politisert og nasjonalisert (Eriksen 2009: 210).

Opp gjennom 1900-tallet ser vi en videreutvikling og et ønske om å gjøre museene mer sosialt inkluderende, men Bennett mente at dette bare var teorien. I praksis har museer og spesielt kunstmuseer ofte blitt tilpasset av den sosiale eliten. Istedenfor å fungere som en institusjon for homogenisering slik det opprinnelig var tenkt, har kunstmuseene fortsatt å dele eliten fra andre samfunnsklasser (1996: 28). Tanken om et delt samfunn hvor ikke alle ble inkludert, eller hvor noen følte seg ekskludert, ved kulturelle institusjoner var noe som Pierre Bourdieu ble svært interessert i. I boken *Distinksjonen* (1979) fremsetter han sine teorier om *klasser*, *habitus* og *kulturell kapital*.

Habitus og kulturell kapital

Pierre Bourdieu regnes som et av de viktigste navnene innen samfunnsvitenskapelig forskning. Han har blant annet laget empiriske undersøkelser av franskmenns deltagelse i kulturlivet (Rosenlund 1991: 82). Det viktigste teoretiske arbeidet han har utført blir regnet for å være hans arbeid om hvordan kulturell deltagelse er innkapslet i et system av klassemessige ulikheter.

Bourdieu's kulturbegrep er relativt begrenset og henviser til den dominerende, legitime og institusjonaliserte kultur. For Bourdieu er det altså høyverdig litteratur, teater, billedkunst, klassisk musikk og opera som er kultur. Bourdieu lanserte de tre grunnbegrepene habitus, felt og kapital (Jakobsen 2002: XI).

Habitus er måten kroppen tilpasser seg til sitt miljø, og gjennom prøving og feiling vil kroppen finne seg til rette uten å måtte utfordre sin rolle. Feltet blir beskrevet som et selvstyrt mikrokosmos som befinner seg på innsiden av et sosialt makrokosmos (Jakobsen 2002:XIII). Ulike felter fremmer og foretrekker ulike habitus. I sammenheng med museum er det habitus som innehar kulturell kompetanse som er interessante. Slike habitus er en forutsetning for en naturlig tilegnelse og overføring av det Bourdieu kaller kulturell kapital (Rosenlund 1991: 86). Det er dette som gjør et menneske i stand til å forholde seg til et kulturprodukt, forstå og vurdere det, og oppleve det. Begrepet kapital har Bourdieu tatt fra Karl Marx som beskrev at kapital er å ha makt over de som ikke har kapital (Jakobsen 2002:XV), men for Bourdieu er ikke kapital bare økonomi (Rosenlund 1991: 84). I tillegg til den økonomiske kapital har Bourdieu innført den sosiale og kulturelle kapital. I forbindelse med min oppgave vil den kulturelle kapitalen være av størst interesse.

Bourdieu bruker Kants definisjon av smak, og skrev at smak er en ervervet disposisjon for å kunne differensiere og verdsette, eller som han selv sier, å etablere eller markere forskjeller ved å kunne skjelne mellom gjenstander og verk (Bourdieu 2002: 207). Bourdieu viser i boken *Distinksjonen* hvordan utdanningsnivå er svært viktig for utvikling av smak også på områder som skolen ikke underviser i. I *Distinksjonen* blir smak delt opp i tre universer av smak som han mener grovt svarer til utdanningsnivå og samfunnsklasse. Dette er den *legitime smak* som han regner for å være den høyeste, *middels smak* er nivået under og det siste er den *folkelige smaken*.

Distinksjonen ble skrevet på 1970-tallet og den har blitt kritisert for å beskrive særskilte franske forhold. Mange mener at Norge er mye mer egalitært, særlig på smakens område (Jakobsen 2002: XLIII). Norge og Skandinavia generelt har i lang tid vært preget av en velferdsstat hvor likhetstanken står svært sterkt (Gullestad 1991:4). Kulturforsker Per Mangset henviser også til en rekke kritikere av Bourdieu som mener at hans teorier

hovedsakelig gjelder for Frankrike og at hans tanker begynner å bli utdaterte (Mangset 2012: 18). Vi kan si at Norge ikke har noen klare definisjoner på sosiale klasser, og i den grad de eksisterer flyter de mer over i hverandre enn tidligere. Dette betyr ikke at vi har fjernet klasseskillene, de er fortsatt der, om enn mer usynlige enn før, eller endret til kunnskaps- og yrkesstatus. Dette kan sammenlignes med det Bourdieu har skrevet i forordet til Distinksjonen hvor han svarer på kritikken om klasseinndelingen. Han skriver at klasseskiller ikke eksisterer, men det som finnes er et sosialt rom fullt av forskjeller og i dette rommet finnes klassene i en virtuell tilstand (Bourdieu 2002: 16). Jeg vil komme tilbake til dette i min analyse senere i oppgaven.

Som vi har sett ovenfor, undersøkte Bourdieu hvordan klasseforskjell oppstår i det moderne samfunn. Det inkluderende museum kan være en løsning for å redusere avstandene mellom de ulike klassene ved at museer tar opp kampen mot sosial ekskludering.

Sosial ekskludering og urbanisme

På begynnelsen av det 21. århundre førte globale sosioøkonomiske tilstander til spesifikk intro- og inter-urban migrasjon. Flere mennesker enn noen gang før bor i byområder, og mange bydeler er dermed preget av et mye større kulturelt mangfold enn tidligere. Men denne typen migrasjon har også ført til en økt sosioøkonomisk polaritet bydelene imellom, og har samtidig gjort dem ekskluderende eller inkluderende (Coffee 2008: 262). Mange museer befinner seg innenfor enten et inkluderende eller ekskluderende område og deres diskusjon om sosial inkludering og ekskludering vil bli sett i lys av området rundt dem. Denne trenden ser vi også i Norge, og da spesielt de siste femti årene hvor Norge er blitt et flerkulturelt samfunn med stadig flere minoriteter.

Begrepene *sosial ekskludering* og *inkludering* har en relativt kort historie. Ordet sosial ekskludering kan spores tilbake til 1970-tallets Frankrike hvor det ble brukt for å beskrive mennesker som falt utenfor statens sosialforsikring. Ordet har etter dette blitt til et konsept for å forstå og beskrive sosiale ulemper og forskjeller, og ordet er blitt tatt i bruk innen akademia, politikk og sosiologi. Sosial ekskludering erstattet de tidligere konseptene om fattigdom og marginalisering som i stor grad var fokusert på tilgang til

materielle resurser (Dodd og Sandell 2001:8). Sosial ekskludering er siden blitt studert, forsket på og filosofert over, og betydningen av ordet har vokst til å inkludere en mengde ulike aspekter. Richard Sandell tar utgangspunkt i tankene om ekskludering og inkludering og lar dem danne bakteppe for det inkluderende museet. Han er professor i museumsstudier ved University of Leicester og har gitt ut flere bøker om museet rolle som aktør i samfunnslikestilling. Han har også ledet flere publikasjonsprosjekter om sosial inkludering som GLLAM rapporten⁴⁹ med Eilean Hooper-Greenhill.

Tanken bak det inkluderende museum

Museer og gallerier presenterer generelt sine roller og samfunnsverdier i form av kulturell bevaring, utdanning, underholdning, turisme, og enkelte ganger deres økonomiske verdi. Når det gjelder å gå utover disse kjente funksjonene og målene føler museene seg mindre trygge. Museets bredere sosiale verdi som sosial inkludering og bekjempelse av sosiale problemer eller andre problemer knyttet til ekskludering blir sjelden adressert av museene. Fattigdom, arbeidsledighet, dårlig helse, diskriminering og sosiale ulikheter er for mange museer ukjent territorium som ikke er en del av museumsverdenen (Dodd og Sandell 2001: 24).

Dodd og Sandell skrev at hovedtanken om det inkluderende museum er at alle museer og gallerier har et sosialt ansvar og potensiale til å ha en positiv påvirkning på livene til dem som velger å engasjere seg (Dodd og Sandell 2001: 4). Dette betyr at alle museer skal være samfunnsengasjerte, og deres jobb med innsamling, konservering og utstilling skal ikke gjøres for museets skyld, men for å oppnå ulike samfunns mål. De ulike målene kan ha mange former, de kan inspirere, utdanne, informere, promotere kreativitet, utvide horisonter og eksponere folk til nye måter å se verden på. Dette er alle eksempler på hvordan museet kan bidra til sosial inkludering. Museene har også potensiale til å utføre sosiale forbedringer som vi sjelden forbinder med museumsverden. Dette kan være ting som å forbedre selvtillit hos enkeltindivider, styrke lokalsamfunn til å ta større kontroll over sine liv, utfordre stereotypisk tankegang og håndtere intoleranse. Enkelte museer kan til og med bruke sin sosiale makt til å slåss mot dårlig helse, kriminalitet, lav utdannelse og arbeidsløshet som er typisk for gruppen som beskrives som sosialt ekskluderte (Dodd og Sandell 2001: 4).

⁴⁹ Group for Large Local Authorities (GLLAM: 'Museums and Social Inclusion', in October 2000).

Norsk kulturpolitikk – museum for alle

Begrepet *museenes samfunnsrolle* er sentralt i alle kultur- og museumspolitiske dokumenter og har vært det de siste 20 årene (Holmesland 2013:1). Det finnes flere sentrale dokumenter som går inn på museets samfunnsrolle. Begrepet brukes hovedsakelig om retning og mål for museenes fornyelse, men de politiske føringene for museene er relativt åpne og generelle. Dette fører til at museene tolker samfunnsrollen på ulike måter og noen ser bort ifra dem.

I St. melding 49 *Fremtidas museum* står det at *det er et overordnet mål at museene gjenspeiler det samfunnet de er en del av. Museene er viktige premissleverandører i et moderne demokratiske samfunn og skal ha en aktiv samfunnsrolle ved å reflektere et mangfold av perspektiver og virkeligheter* (St. melding 49 2009: 123). Dette betyr i prinsippet at tanken bak museenes samfunnsrolle er en demokratisering av kulturen, altså gjøre den tilgjengelig for alle. St. meldingen *Fremtidas museum* oppsummerer det på denne måten *Museene skal gi både kunnskap og opplevelse. De skal være tilgjengelige for alle [...] Dette krever aktiv tilrettelegging og ulike strategier for å nå ulike målgrupper.*

I Norge er begrepet *museenes samfunnsrolle* knyttet spesielt til inkludering og at alle skal få ta del i museet. Samfunnsrollen blir også satt sammen med formidling og innsamlingsaktivitet hvor museet sitter på makten til å velge hva som er verdifullt og vises, og hva som forkastes. I dokumentet *Museenes samfunnsrolle* fra Kulturrådet gjør de ikke henvisninger til en spesifikk del av museene og tankegangen er mer generell. Det må allikevel sies at inntrykket man sitter igjen med er at kunstmuseer faller noe utenfor beskrivelsene. Dette fordi det legges veldig vekt på det inkluderende samlingsarbeidet og her faller Munchmuseet utenfor da det utelukkende handler om Munch, og materialet de samler inn er om Munch. De store kunstmuseene er også delvis styrt av hva historien og markedet betegner som kunst.

Et annet punkt som er verdt å merke seg ved den norske tanken om sosial inkludering er at den fokuserer mye på formidling og inkludering, men lite på hvilke muligheter museet har for å kunne gjøre forbedringer for samfunnet rundt dem. Det sies også svært lite om hvordan museene skal gå frem for å kunne skape forandringene som staten ønsker.

Dette er også den endelige konklusjonen i Kulturrådets dokument og viser at det kanskje burde gis noen mer føringer for hva museene skal oppnå.

3.4 Metodisk bruk av diskursanalyse og museologisk teori i oppgaven

Diskursteori og diskursanalyse kan brukes på alle mulige områder, men den kan ikke settes inn i en hvilken som helst sammenheng, og den må alltid brukes sammen med det teoretiske og metodologiske grunnlaget (Jørgensen og Philips 2013:12). Som jeg har vist i de foregående avsnittene finnes det en rekke ulike fremgangsmåter og verktøy for å analysere en tekst, og det finnes ingen fasit på hvilken metode man bør velge. Philips og Jørgens skriver at man gjerne kan lage sin egen pakke som inneholder flere diskurs-analytiske perspektiver tilpasset emnet som undersøkes (2013:12). Dette kan skape bredere innsikt og forståelse for et gitt emne.

Analysedelen i min oppgave er delt opp i to hoveddeler. I kapittel fem svarer jeg på hvilke diskurser som eksisterer i debatten om det nye Munchmuseet. Jeg har i denne delen valgt å ta utgangspunkt i Laclau og Mouffes teorier. Grunnen til dette er at teorien deres er et enkelt verktøy for å finne frem til hvilke diskurser som opptrer i den samme diskursorden. Jeg har heller ikke behov for å gjøre en utdypende tekstanalyse i denne delen av oppgaven. Jeg holder meg dermed på et overfladisk nivå og derfor vil Laclau og Mouffes teori egne seg godt.

I kapittel 6 og 7, som er den andre delen av analysen, undersøker jeg diskursene som kan knyttes til museets samfunnsrolle og det inkluderende museum i forhold til sosial inkludering og byutvikling. Jeg har i denne delen av oppgaven behov for å gjøre mer utfyllende tekstanalyser. Selv om jeg kunne ha fortsatt med Laclau og Mouffes teori er det enklere og mer oversiktlig å bruke Fairclough da han har utviklet verktøy til mer grundig tekstanalyse. Fairclough har også skrevet at det er viktig å vinkle oppgaven mot den delen som er viktig for oppgaven og at det ikke er nødvendig å utføre en fullstendig analyse i alle dimensjoner (1995:62). Jeg kommer derfor ikke til å bruke alle analyseverktøyene til Fairclough da dette ikke er en lingvistisks oppgave, men en oppgave som er mer vinklet mot den *sosiokulturell praksisen*. Jeg vil derfor følge den tredimensjonale modellen til Fairclough og benytte de ulike nivåene, men de to første dimensjonene brukes kun for å finne frem til informasjon som er relevant for den

sosiokulturelle praksisen som jeg knytter til museologisk teori om *det inkluderende museum* og *museenes samfunnsrolle*.

Oppsummering

Jeg har i dette kapitlet gitt en innføring i teori og metodologi som danner grunnlaget for den videre analysen. I kapittel 5 vil jeg ta i bruk Laclau og Mouffes diskursteori for å undersøke hvilke diskurser som har oppstått i debatten om det nye Munchmuseet. I kapittel 6 og 7 vil jeg bruke to av dimensjonen i Faircloughs tredimensjonale modell for å undersøke enkelt tekster som har vært relevante for debatten. Kapittel 8 tar i bruk Faircloughs siste nivå, som er den sosiokulturelle praksisen. I denne delen knytter jeg relevant teori om *museenes samfunnsrolle* og *det inkluderende museum* til diskursanalysen.

Kapittel 4. Presentasjon av kildemateriale

Dette kapittelet har som formål å gi innsikt i materialet som utgjør det empiriske grunnlaget for denne oppgaven. Hovedvekten av kildene mine er mediatekster som danner utgangspunktet for analysen. Da jeg begynte mine undersøkelser fant jeg raskt ut at det ikke ville være nok å ta for seg tekster fra massemedia. Mange av artiklene refererte til eksterne dokumenter som var essensielle for å forstå debatten om det nye Munchmuseet. Jeg vil i dette kapittelet lage en oversikt over hva slags materiale som er blitt benyttet og hvordan det er blitt benyttet.

Massemedia som kildemateriale

Massemedia har sammen med ny og moderne teknologi skapt en kontinuerlig strøm av informasjon til samfunnet. Media har fått en enorm makt og som Fairclough skrev, sitter de med makten til å forme staten og politiske partier, samtidig som de kan påvirke kunnskap, tro, verdier, sosiale relasjoner og identitet (1995:2). Massemedia har fjernet grensene mellom det private og det offentlige. Offentlige hendelser som byrådsmøter, valgkamps møter og så videre var før kun tilgjengelig for dem som deltok på møtene og for en svært begrenset gruppe utenfor møtene. Når det gjelder Munchdebatten i 1949 ser vi starten på at media begynner å gi folk innsyn i noen offentlige hendelser. I dag er det meget sannsynlig at vi leser, hører, eller ser det i massemedia samtidig som det skjer eller dagen etterpå. Denne trenden har skapt det som kalles informasjonssamfunnet,⁵⁰ hvor det er en konstant tilstrømning av informasjon døgnet rundt. Dette har økt gjennom tilgang til internett, og da særlig til web på mobiltelefonen. I massemedia ser vi ofte hvordan en sak/nyhet utvikler seg i det som Fairclough kaller en *kommuniserende kjede* (1995: 37). Saken/nyheten vil transformeres etter hvert som den beveger seg langs *kjede*, og den rekontekstualiserer informasjon fra andre saker som omhandler samme emne (Fairclough 1995: 41). Hver sak blir på den måten rekontekstualisert avhengig av mål, verdier og prioriteteringer til personen, institusjonen, partiet og så videre som skriver om saken. Dette reiser spørsmål om hva som er sant, om feiltolkninger og manipulasjon av informasjon. Det er nettopp derfor at en analyse av medias fremstillinger er viktig for å forstå hva som blir fremsatt som sannheter og hvem som står bak utsagnene. I denne oppgaven er jeg nettopp ute etter å forstå hvordan

⁵⁰ <https://snl.no/informasjonssamfunn> (lest 15.05.2015)

institusjoner og personer har presentert informasjon om det nye Munchmuseet, og hva samfunnet rundt har oppfattet som sannheter i denne diskursen.

Avgrensning og bruk av Atekst i oppgaven

Debatten om det nye Munchmuseet har hatt en enorm mediedekning og er blitt diskutert i aviser, fagpressen og andre tidsskrifter. Selve debatten rundt plasseringen av Munchmuseet startet i 2005, men på grunn av den store mengden kildemateriale har jeg måttet undersøke materiale fra en avgrenset periode. Perioden jeg har valgt går fra 30. september 2008 da det ble vedtatt å lokalisere Munchmuseet i Bjørvika, til 22. oktober 2014 da det endelig ble vedtatt å bygge Lambda i Bjørvika.

I selve tekstanalysen har jeg tatt utgangspunkt i tekster fra massemedia, herunder aviser, nettaviser og tidsskrifter. For å finne mest mulig relevant informasjon har jeg brukt Atekst. Dette er et nettbasert nyhetsarkiv fra Retriever som er laget for å søke etter artikler/informasjon i mediatekster. Arkivet inneholder mer enn 300 millioner artikler fra 1945 og frem til i dag. Atekst har vært svært nyttig for å finne frem til artikler skrevet flere år tilbake i tid, og det er mulig å søke etter tekster fra en spesifikk tidsperiode og velge hvilke mediehus og nettsteder som man ønsker å ha med. I oppgaven har jeg benyttet Atekst for å finne informasjon til ulike kapitler.

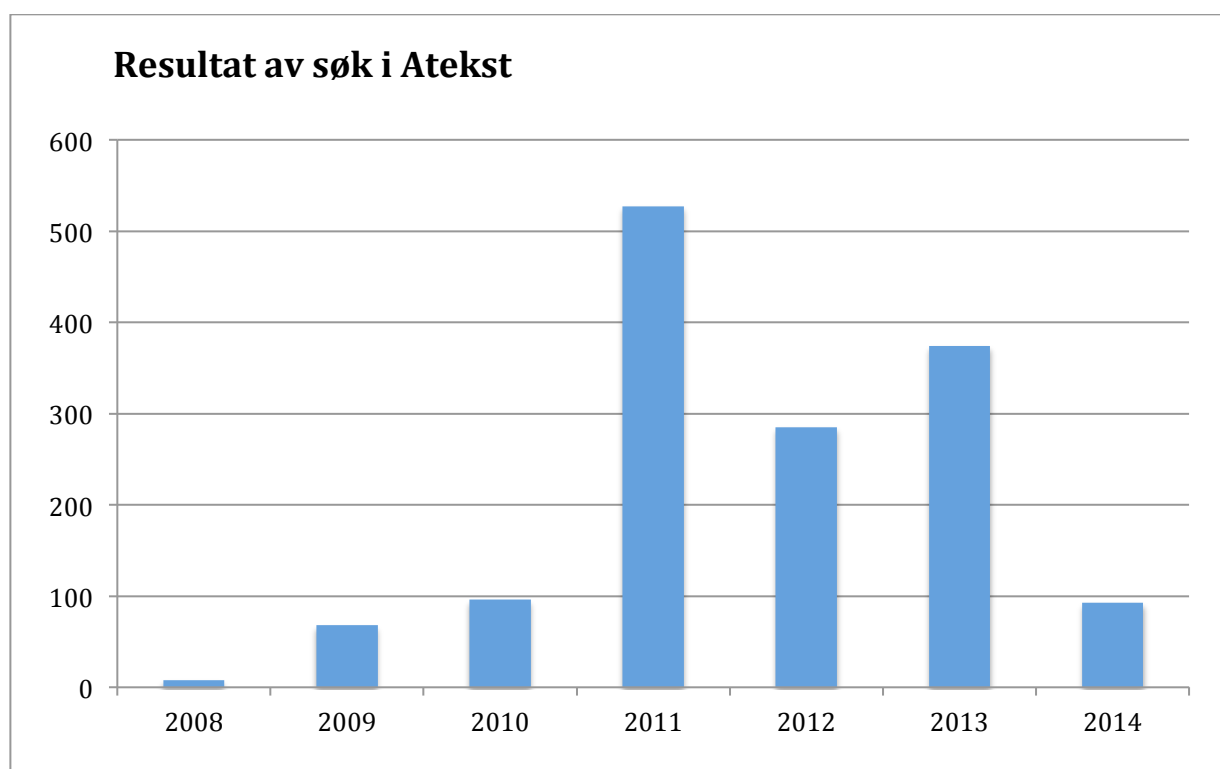
I kapittel 2 har jeg brukt Atekst for å finne frem til historisk informasjon om Munchdebatten i 1949. Jeg har i tillegg undersøkt hvordan Munchmuseet i seg selv har fremstått i media fra 1949 og frem til i dag i form av store medieoppslag. Dette ble gjort ved å bruke Atekst med søkeordet *munch museet*.

Kapittel 5 var det kapittelet hvor Atekst ble brukt mest. Jeg benyttet søkeordet *munch tøyen bjørvika* og avgrenset tidsperioden fra 30.09.2008 til 22.10.2014. Ved første søk fikk jeg treff på over 3000 artikler. Dette var en enorm mengde og jeg valgte derfor å avgrense søket til riksdekkende aviser og nettsteder. I papirformat valgte jeg ut Aftenposten, Arkitektnytt, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Dagsavisen, Klassekampen, Morgenbladet og VG. Når det gjaldt nettsteder/web valgte jeg ut Aftenposten, Arkitektnytt, Dagbladet, Dagsavisen, dittOslo, forskning.no, Klassekampen, Nettavisen, NRK, TV2 og VG. Etter å ha avgrenset søket fikk jeg frem 1451 artikler. I tabellen under

er antall artikler delt inn i treff per år. Jeg valgt både papir og web, for selv om mange artikler er publisert begge steder er det enkelte artikler som kun er blitt publisert i papirformat eller på web. Ved å kun bruke et bestemt søk i Atekst var det en mulighet for at jeg ikke ville finne alle relevante artikler om et spesifikt hovedtema. Jeg valgte derfor å gjøre ekstra søk på hvert hovedtema, og jeg knyttet da ulike søkeord sammen for å finne mest mulig relevante artikler. På grunn av de store mengdene artikler som er skrevet om emnet kan det være artikler som er blitt oversett. Om materialet jeg har funnet frem til er representativt for diskursen, vil analysen vise.

Katalogisering av informasjon fra Atekst

Etter rask skumlesning av de 1451 artiklene jeg fant i Atekst, katalogiserte jeg over 500 artikler som jeg mener er relevante for debatten og som kan knyttes til mine problemstillinger (se vedlegg nr. 2). Disse artiklene danner grunnlaget for å finne frem til hovedtemaene i diskursen i kapittel 5. I grafen under gis det en oversikt over hvordan artiklene er fordelt over tid.

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
Antall artikler	8	68	96	527	285	374	93	1451

Ut fra grafen kan vi med bakgrunnskunnskap om hendelsesforløpet se hvordan ulike avgjørelser i saken har påvirket hvor mye som er blitt skrevet om Munchmuseet. Vi ser at det i årene 2008 til 2010 er perioder hvor det er blitt skrevet forholdsvis lite om saken. Disse årene kan knyttes til vedtak om lokalisering i Bjørvika i 2008 og arkitektkonkurransen med Lambda som vinner i 2009. Året 2010 preges av positive og negative innspill om Lambda som bygning og Bjørvika som område. I 2011 fikk vi det største antallet innlegg om saken. Det er flere grunner til dette, men hovedgrunnen var at Fremskrittspartiet endret sitt ståsted og sa nei til å flytte Munchmuseet til Bjørvika. Konsekvensen av dette var at Lambda ble forkastet i slutten av 2011. Året 2012 handler mye om politisk spill og synsing om hvilke områder som vil egne seg best for det nye Munchmuseet. I september kommer også Opak Metier med sin kostnadsanalyse som viser at Lambda er det billigste alternativet og kan utføres på kortest mulig tid. Dette starter igjen debatten om Lambda. Året 2013 preges igjen av politisk kamp, men når SV snur og går inn for å bygge Lambda den 28.05.2013 løser hele saken seg. Debatten preges i ettertid av både ros og kritikk av SVs avgjørelse. I 2014 ble det endelige kostnadsestimatet presentert og det viste seg at museet ble 400 millioner kroner dyrere enn tidligere antatt. Dette førte igjen til en diskurs rundt kostnaden, men storparten av de politiske partiene ville ikke ta avgjørelsen opp på nytt. For en mer utdypende sakshistorikk henvises det til kapittel 2.2.

Annet kildemateriale

Atekst egnet seg godt for å få en oversikt over den informasjonen som finnes om Munchdebatten i media, men det har ikke vært nok å forholde seg til mediatekster for å kunne svare på problemstillingene mine. For å gi diskursanalysen mening har det vært viktig å forankre den historisk, og se til andre kilder som har påvirket utfallet av debatten.

I kapittel to brukte jeg blant annet bystyredeebatten fra 1949 som kildemateriale. Denne fikk jeg tilgang til ved å kontakte Byantikvarens arkiv i Oslo. Jeg kombinerte dette dokumentet med annen informasjon som Munchs testamente fra Riksarkivet og Munchs personlig korrespondanse som er tilgjengelig på eMunch.no.

I tilknytting til tekstene jeg har funnet i media var jeg nødt til å sette meg inn i en rekke sentrale dokumenter for å fullt ut kunne forstå hva massemedia henviste til. Dette er rapporter som for eksempel *Juryrapporten* (2009), hvor Lambda ble kåret til vinner av arkitektkonkurransen, og *Advansias*⁵¹ *alternativ- og kostnadsutredelse (2011) for nytt Munchmuseum i Bjørvika, Tøyen enten nytt bygg eller utbygging av det gamle eller Munchmuseum på Tullinløkka med gjenbruk av Nasjonalgalleriet*. I 2012 kom rapporten fra Opak Metier⁵² som også var en alternativutredelse av kostnader avhengig av lokalisering av museet. Denne siste rapporten har vært viktig for det endelige utfallet i saken. Ulike utgaver av Fjordbyplanen har også vært viktig for å forstå områdeutviklingen i Bjørvika og hvordan dette vil påvirke og forme museets omdømme, og hvordan de fremstår som institusjon.

I kapittel 8 har det vært helt nødvendig å knytte analysen til det norske samfunn og den norske museumsmodellen. Dette er blitt gjort ved å bruke museologisk litteratur, som deretter er satt i sammenheng med stortingsmeldinger som *Fremtidas Museum (2008-2009)* og *Kultur inkludering og deltaking (2011-2012)*. Disse har hatt en relevant sammenheng med temaet jeg tar for meg. Andre viktige dokumenter har vært *Demokratisering av kulturen* av Per Mangseth. Dette dokumentet ble skrevet i 2012 og handler om sosial ulikhet i kulturbruk og deltakelse. Et annet viktig dokument har vært *Museenes samfunnsrolle* skrevet av kulturrådet. Dette dokumentet forklarer hva som ses på som museets samfunnsrolle i Norge og skiller seg noe fra museets rolle internasjonalt.

Kildematerialet som er nevnt ovenfor er kun et utvalg av hva jeg har benyttet i oppgaven. Jeg viser også til kapittel 3 hvor jeg har tatt for meg et utvalg av den museologiske teorien som er blitt benyttet i oppgaven. Jeg vil i de påfølgende kapitlene gjøre bruk av dette kildematerialet på ulike måter og knytte materialet sammen.

⁵¹ Advansia, Notat-sammenlikning av kostnader ved alternative lokaliseringer av Munchmuseet.

⁵² Rapport Opak Metier: Alternativutredninger for nytt Munch-museum-Tøyen

Kapittel 5. Diskurser i debatten om nytt Munchmuseum

Dette kapittelet vil handle om hvilke hoveddiskurser som har blitt konstruert i debatten om det nye Munchmuseet. Som jeg skrev i kapittel 3 kommer jeg til å bruke Laclau og Mouffes teorier i denne delen av analysen. Grunnen til dette er at teoriene deres er et egnet verktøy for å finne frem til hvilke diskurser som opptrer i den samme diskursordenen. Jeg kommer heller ikke til å gjøre en utdypende tekstanalyse i denne delen av oppgaven, og jeg holder meg på et overfladisk nivå i form av hovedtemaer.

Diskursteorien til Laclau og Mouffe tar utgangspunkt i å kategorisere hovedtemaer i diskurser som de kaller knutepunkt, og undersøker hvordan disse knyttes til såkalte flytende betegnere, også kalt elementer, som gir knutepunktene mening⁵³ (Jørgensen og Phillips 2013: 39). Det er nettopp slik jeg har valgt å bruke teorien i denne delen, ved å undersøke hvilke hovedtemaer og flytende betegnere som er blitt skapt i debatten om det nye Munchmuseet, og hvordan disse har gitt debatten mening.

Jeg har tatt utgangspunkt i mediatekster skrevet om byggingen av nytt Munchmuseum. Innen denne diskursordenen finnes det ulike diskurser med hver sin agenda som kjemper om å gi ulike begreper mening. I diskursen om det nye Munchmuseet er *nytt Munchmuseum* i seg selv et knutepunkt. Rundt knutepunktet *nytt Munchmuseum* finnes en mengde ulike flytende betegnere som gir *Munchmuseet* mening i debatten. Det skapes antagonisme (konflikt) i en diskurs når ulike flytende betegnere kjemper om å oppnå hegemoni i diskursen (Jørgensen og Phillips 2013: 60). I debatten om det nye Munchmuseet har det blitt skapt ulike diskurser som kjemper om å gi debatten mening, og jeg har valgt å dele dem inn i 5 grupper: 1) Riksantikvarens innsigelse mot museumshøyden, 2) Lambda som museumsbygg, 3) politisk og kostnadsbasert lokalisering, 4) sosial inkludering og ekskludering og 5) byutvikling. Jeg har ikke utført nærlesning av tekstene i dette kapittelet da hovedpoenget er å undersøke hvilke diskurser som finnes, og hvilke av disse som kan knyttes til *det inkluderende museum* og *museenes samfunnsrolle*.

⁵³ Fairclough har også samme tankegang og skrev at en diskursanalysen bør starte med å kategorisere hovedtemaene som representeres i en spesifikk diskurs (2003:129), men da analysen til Fairclough krever at man bruker hele hans analytiske verktøy så har jeg valgt Laclau og Mouffes teori i dette kapittelet.

Jeg har i denne delen av oppgaven tatt utgangspunkt i materialet fra Atekst som ble presentert i kapittel 4. Dette har dannet grunnlaget for å undersøke hvilke diskurser som er blitt etablert i debatten om det nye Munchmuseet. På grunn av det store antallet artikler har jeg vært nødt til å kun velge de mest representative for diskursene. Selv om det er mange motstridene meninger i debatten kommer jeg ikke til å gjøre noe forsøk på å vurdere rett eller galt. Fairclough skriver at det er mulig å se på et spesielt utsagn uten å gjøre seg opp en mening om hva som er sannhet eller løgn, men han presiserer at det er den kritiske diskursanalytikernes rolle å påpeke om noe åpenbart strider imot fakta (Fairclough 1995: 15). Jeg har tatt Fairclough på ordet og jeg har prøvd å sile ut artikler som ikke forholder seg til fakta.

5.1 Riksantikvarens innsigelse mot museumshøyden

En av de første diskursene som oppsto i forbindelse med nytt Munchmuseet var om bygningen ville ødelegge for middelalderbyen. Diskursen startet senhøsten 2009 etter at Lambda ble kåret som vinner av arkitektkonkurransen. Jeg har funnet frem til at diskursen hadde to sider som kjempet om hegemoni for sine argumenter. På den ene siden satt Oslo Bystyre med Stian Berger Røsland i spissen, og på den andre siden Riksantikvaren ved Jørn Holme. Ut ifra antall artikler jeg har funnet frem til i media er det Riksantikvaren ved Jørn Holme, som har engasjert seg mest i denne diskursen. Den første artiklene jeg har valgt ut er *Riksantikvaren vil stanse Høyhus* og oppsummerer hvile innvendinger Riksantikvaren har mot utbyggingen i Bjørvika: *Han (Riksantikvaren) mener museumsbygget som er planlagt ved siden av operaen i Bjørvika vil ødelegge for et av de viktigste historiske stedene i Oslo, nemlig middelalderbyen som ligger bak operaen [...] -Det er problematisk at man bygger inne middelalderbyen i Oslo. På dette unike stedet planlegger man å bygge en lang mur, opptil 11 etasjer, mellom vannspeilet og fjorden på den ene siden, og Akershus festning på den andre siden, mener Holme.*⁵⁴ Her ser vi at det Riksantikvaren er bekymret for at det skal bygges en rekke av bygninger som vil blokkerer for innsynet til middelalderbyen. Jeg skrev i begynnelsen at jeg ikke kom til å gjøre tekstanalyse, men jeg føler at det er nødvendig å gå inn på enkelte ord som både har betydning for denne diskursen, men også for påfølgende diskurser. I denne debatten knyttes ordet *mur* og *ødelegge* ofte til Munchmuseet og da med en negativ betydning av

⁵⁴ Riksantikvaren vil Stanse Høyhus, Anette Holth Hansen, Ugo Fermariello, Marit Hverven, NRK, 24.11.2009

ordene. Diskursen blir forankret i middelalderbyen i Oslo og på den måten gis det tyngde til argumentene om at det historiske i Oslo må bevares.

Som jeg skrev over er denne saken en kamp mellom Riksantikvaren og bystyret.

Bystyret ønsket gjennomslag for sine byggeplaner og artikkelen *Sløve våpen i Bjørvika* anklager Oslopolitikere Jørn Holme for å utnytte sin maktposisjon for å fremme sine egne mål; *RIKSANTIKVAR Jørn Holme høster storm med sitt nye Bjørvika-utspill, der han krever redusert byggehøyde foran middelalderparken dersom det nye Munch-museet blir så høyt som planlagt. ... (utelatt) ... Byråd for byutvikling Bård Folke Fredriksen anklager Holme for myndighetsmisbruk og hevder Riksantikvaren vil true frem endringer i en vedtatt reguleringsplan.*⁵⁵ I denne teksten anklages Riksantikvaren for myndighetsmisbruk og dette blir videreført i en diskurs om såkalte *Statlige stoppeklosser*. I denne artikkelen blir Riksantikvaren beskyldt for å være en instans som for enhver pris vil stoppe byrådets planer. Forfatteren mener at byrådet er den høyeste instansen og dermed burde ha det siste ordet i saken; *Aftenposten melder 7. august at «dragkampen om Lambda» ikke er slutt og at Riksantikvaren fortsatt kan skape trøbbel ved iverksettelsen av planene om et nytt Munch-museum i Bjørvika. Denne manglende rolleforståelsen skader byens interesser og skaper et demokratisk underskudd. Planloven må presiseres, og de som stadig viser at man ikke klarer å akseptere politiske beslutninger, bør alvorlig overveie et karrièreskift. Det er utmerket at vi har en aktiv riksantikvar. Men dette embetet er ikke overordnet bystyret i Oslo. Riksantikvaren er én av 22 innsigelsesinstanser som staten dessverre holder seg med, og som i sum utgjør en bremsekloss for demokratiske planprosesser.*⁵⁶ I begge artiklene kritiseres Riksantikvaren ved bruk av sterke negative ord som *myndighetsmisbruk*, *manglende rolleforståelse* og *demokratisk underskudd* for å sverte Riksantikvarens avgjørelse. Dette er også en forandring i diskursen som går fra det lokale innad i Oslo til å gjelde Riksantikvarens rolle på et nasjonalt nivå. Jørn Holme svarte tydelig og konsist på kritikken og forklarte at Riksantikvarens har en plikt til å si ifra når Norges kulturminner er truet. Han forklarte videre at de i prinsippet ikke er imot Lambda, men detaljreguleringen av området. *Det er dette som gjør at Riksantikvaren igjen må vurdere om de nasjonale kulturminnehensynene er ivaretatt i de planene som nå fremmes i området. Nå gjelder det*

⁵⁵ *Sløve våpen i Bjørvika*, Sjefsredaktør: Hilde Haugsgjerd, Aftenposten, 19.12.2009

⁵⁶ *Statlige stoppeklosser*, Michael Tetzschner, Aftenposten, 16.08.2013

*detaljreguleringene for Bispevika og Kongsbakken, som bryter med forlikavtalen med byrådet. Det er disse planene vi reiser innsigelse til, ikke Lambda.*⁵⁷ Vi ser her hvordan Holme argumenterer for at det er de nasjonale kulturminnene de er ute etter å forsvare, og at dette ikke er en innsigelse mot Lambda som museum. Med dette innlegget førte Jørn Holme debatten tilbake til utgangspunktet og debatten ble lagt død da det den 11.05.2011 ble vedtatt at Lambda kunne bygges. Dette skjedde etter at Riksantikvaren og byrådet kom frem til et kompromiss hvor begge sider både fikk gjennomslag på enkelte punkter, men måtte gi etter på andre punkter.

5.2 Lambda som museumsbygg

Lambdas eksteriør og interiør har vært diskutert i det vide og det brede, og diskursen har vært preget av at svært mange har meldt seg på i debatten. Her finner vi blant annet politikere, konservatorer, kunstnere, arkitekter, journalister og den vanlige mannen i gata, og dette er bare et utvalg av aktørene jeg har funnet frem til. I min gjennomgang av artikler som ligger innenfor denne diskursen har jeg funnet at det er mange temaer innenfor debatten, og jeg vil derfor holde meg til de største temaene. Vi kan si at en av de flytende betegnerene i denne diskursen er om høyhus egner seg som museumsbygg. Her er det mange motstridene meninger. Erling Skau⁵⁸ har vært en ivrig kritikerne av Lambda og er helt imot tanken om at et museum skal være i et vertikalt bygg. Han kritiserer på det sterkeste arkitekten Herreros for å prøve å lure folk når han promoterer for at *vertikalt er in*. *Herreros vil overbevise oss om at vertikale museer er «in».* *Han nevner New Museum i New York, men glemmer at publikum allerede i innvielsesåret ble stående mer i heisene enn foran bildene. Han nevner Tate Modern i London, der bygningens forhold mellom høyde og lengde er ca. 1: 5, dvs. at det er et horisontalt, ikke et vertikalt bygg. Museet får et tilbygg i 2012, et vridd tårn, med bl.a. inngangslobby, billettsalg, informasjon, auditorium, seminarrom, kafé, restaurant og andre fasiliteter. Samlingene derimot, blir fortsatt i det eldre horisontale bygget. Prøver Herreros å lure noen, eller er dette uttrykk for hans virkelighetsoppfatning?*⁵⁹ Erling Skau argumenterer her for at et vertikalt museum ikke egner seg som museum og at

⁵⁷ Feil om Riksantikvarens rolle, Jørn Holme, Aftenposten, 27.08.2013

⁵⁸ Professor emeritus i konservering og kunsteknologi ved Universitetet i Oslo og tidligere konservator ved Nasjonalgalleriet, Norsk Folkemuseum og Universitetets Oldsaksamling.

⁵⁹ Lambda og virkeligheten, Erling Skau, VG, 02.03.2010

arkitekten bak Lambda, Herreros tar helt feil når han mener at Lambda er en god museumsløsning.

Diskursen om utformingen har som alle de andre diskursene to sider og det blir både argumentert for og mot vertikale museumsbygg. Det jeg har funnet interessant i disse diskursene er at de samme argumentene brukes både negativ og positivt. I en artikkel blir vertikale bygg fremstilt som en dårlig museumsbygning, mens i en annen blir vertikale bygninger fremstilt som gode museumsløsninger. Artikkelen *En ny entusiasme for Lambda* argumenterer for nettopp det motsatte av Erling Skau. *Det finnes allerede mange eksempler på museet som høyhus. Men i motsetning til de upraktiske heisene på New Museum og de klaustrofobisk innelukkede rulletrappene på MOMA, begge i New York, kombinerer Lambda effektiv sirkulasjon med plass, luft og naturopplevelse i en urban setting. Det nye Munch-museet viderefører klassiske museumstrekk, slik forholdet mellom mindre kabinetter, større saler og den obligatoriske museumstrappen ble nyfortolket i det en gang hypermoderne Guggenheim-museet i New York. Det er et åpenbart slektskap til rulletrapp-arrangementet i fasaden på Centre Pompidou i Paris, men med en positiv forskjell: I Lambda er transportetappene utvidet til store rom der man kan oppholde seg og få avbrudd mellom kunstopplevelsen.*⁶⁰ Vi ser her hvordan forfatteren sammenligner Lambda med vertikale museer som Guggenheim og Pompidou, men sier at Lambda vil bli bedre fordi det kommer til å bli mer åpent.

Begge artiklene bruker store internasjonale museer for å beskrive hva som er bra eller dårlig med en såkalt vertikal løsning. Jeg mener at det diskursen egentlig handler om er publikums fremtidige opplevelse av Lambda. Det går mye på at publikum må forflytte seg mellom etasjene og mange av kritikerne til Lambda mener at dette ødelegger for totalopplevelsen av samlingen. Det er også andre punkter som kritiseres i forbindelse med de besøkendes opplevelse. Et av dem er argumentet for at dagslyset i forflytningssonen vil bli en for stor kontrast til lyset i utstillingslokalene. Disse argumentene kan vi se oppsummert i artikkelen *Lambdas mange svakheter: Kort må vi ennå en gang repetere minussidene: 1. Høyhus gir liten fleksibilitet og arealmessig høy netto/bruttofaktor (1,8) i forhold til to etasjer (1,4) lik de andre premierte. 2. Hver etasje må ha sluser mellom vrimlearealer og utstillinger for å skille temperatur og luftfuktighet,*

⁶⁰ En ny entusiasme for Lambda, Ina Blom og Mari Lending, Aftenposten, 09.12.2011

*hvilket er svært fordyrende og en tvilsom sperre ved stor publikumstilstrømning. 3. Et problem, rent opplevelsesmessig, er lysovergangene. På solfylte dager vil ouverturen til bildene starte med en lysstyrke opp mot 10 000 lux. For malerier anbefales 250 lux, for tegninger og akvareller helt ned i 50. Konsekvensene er åpenbare. Det vil ta flere minutter før man ser et eneste bilde helt klart, for akvareller betydelig mer.*⁶¹ Utdraget fra denne artikkelen knytter bygningsutformingen til klima, og dette har også vært noe som er blitt mye diskutert i debatten. I forbindelse med klimadebatten har jeg funnet at driftskostnader ofte er blitt blandet inn i denne diskursen, og det er blitt sagt at det vil bli dyrt å drifte museet, og at det dermed ikke er bærekraftig. I boken *Munch på Tøyen!* (2011), som er et opprop for å la Munchmuseet være på Tøyen, ble det skrevet flere artikler om disse temaene. Enkelte av disse er senere blitt publisert i media og mange av argumentene er senere blitt brukt både for og imot utbygging.

Det er også blitt skrevet mye positivt om Lambdas utforming og det er særlig direktørene ved de store norske museene som har engasjert seg i denne debatten. Audun Echhoff, direktør ved Nasjonalgalleriet, skrev blant annet en artikkel hvor han avkrefter det han kaller *Mytene om Lambda: I virkeligheten er de delene av museet der kunsten utstilles og oppbevares en lukket betongkjerne godt egnet til klimakontroll og tidsmessig energiøkonomi, adskilt fra trappehallen med klimasluser. Bygningen forener på utmerket vis muligheten for utsikt og åpenhet mot fjorden, med kunstmuseale krav til klima og sikkerhet.*⁶² Dette viser at det i museumsverdenen er delte meninger om Lambda. Det at direktørene står samlet har nok en sammenheng med at de ser hvordan de nye museene vil kunne påvirke hverandre i positiv betydning. Det har også med prestisje å gjøre, og det er klart at direktøren for Munchmuseet ser fordelene av å være leder for et nytt museum som vil få internasjonal oppmerksomhet.

Det kan sies at debatten om Lambda som museumsbygg aldri vil stoppe og jeg ser for meg at denne saken vil bli debattert igjen så snart museet står ferdig og de første kritikeren får tatt seg en runde rundt i det nye museet.

⁶¹ Lambdas mange svakheter, Didrik Hvoslef-Eide, Aftenposten, 06.02.2013

⁶² Mytene om Lambda, Audun Echhoff, Dagbladet, 09.01.2013

5.3 Politisk og kostnadsbasert lokalisering

Det nye Munchmuseet er ofte blitt knyttet til den flytende betegneren *kostnad*. Dette har også vært den lengst pågående diskursen i debatten. Den flytende betegneren *kostnad* har blitt lenket til en rekke andre ord som alternativ lokasjon, politikk og spleiselag med staten. Ut fra antall artikler som er publisert om emnet har jeg funnet at diskursen har hatt høydepunkter hvor det er blitt publisert spesielt mye om emnet. Disse høydepunktene har ofte samsvart med nye utviklinger i debatten. Et godt eksempel på dette er da Advansia AS i 2011 leverte rapporten om kostnadsutredninger⁶³ på alternative lokaliseringer av Munch på Tøyen eller på Tullinløkka. Det samme gjelder da OPAK Metiers rapport kom ut i 2012.⁶⁴ Selv om media ofte fremstiller diskursen om Lambda som kostnadsbasert, har jeg funnet at det nesten like ofte er en politisk kamp mellom de ulike partiene om å oppnå hegemoni for sin foretrukne plassering av Munchmuseet.

Ulike partier har hele tiden vært uenige om kostnadsestimatet fra konsulentfirmaene er riktige eller ikke. Carl I. Hagen (Fremskrittspartiet) har vært fremtredende i kostnadsdebatten og har promotert Tullinløkka som det beste alternativet. I artikkelen *Lambda blir billigst* ser vi hans syn på saken når Advansias rapport ble lagt frem: Carl I. Hagen ledet snuoperasjonen mot Lambda, og har brukt økonomi som et argument for å skrinlegge prosjektet. Han er kritisk til denne rapporten.- Det er klart at Advansia, som har et stort oppdrag med å bygge Lambda, hevder at konkurrenten er dyrere. *Dette er en rapport totalt uten interesse, sier Hagen. Hagen tillegger heller ikke mye vekt til Snøhetta-arkitekt Kjetil Trædal Thorsens uttalelse om at restaurering av et verna bygg vil bli langt dyrere enn et nybygg.*⁶⁵

⁶³ Fra billigst til dyrest har beregningene resultert i de følgende totalsummene. Advansia presiserer at prisene kun er overslag: 1. Lambda i Bjørvika: 1647 mill. kr. 2. Nytt Munch-museum på Tøyen: 1812 mill. kr. 3. Rehabilitering av Tøyen samt nybygg: 1875 mill. kr. 4. Rehabilitering av Nasjonalgalleriet: 1848 mill. kr. (Lambda blir billigst, Peder Ottosen og Geri Ramnefjell, Dagbladet, 08.12.2011)

⁶⁴ Tøyen alternativet: 2A. Nytt museumsbygg på Tøyen på tomt nord for dagens museum. 2B. Rehabilitering eksisterende museumsbygg på Tøyen, kombinert med tilbygg. 2C. Rive eksisterende museumsbygg og bygge nytt på samme tomt. Det vil ta 9 år å realisere alternativ 2A, og 9,5 år for de to andre alternativene. Pris for 2A: 1,7 milliarder. Pris for 2B: 1,59 milliarder. Pris for 2C: 1,71 milliarder.

Tullinløkka-alternativet: 1A. Rehabilitering av eksisterende bygning, kombinert med nybygg på Tullinløkka. 1B. Rehabilitering av eksisterende bygning, kombinert med tilbygg og bruk av Kristian August-kvartalet...(utelatt)... Pris for 1A: 1,62 milliarder. Pris for 1B: 1,58 milliarder.

(Må stenge Munch-museet i 4,5 år, Jørgen Berge, Nettavisen, 14.09.2012)

⁶⁵ Lambda blir billigst, Peder Ottosen og Geri Ramnefjell, Dagbladet, 08.12.2011

Samme tankemåte ses hos Fremskrittspartiet når OPAK-rapporten blir publisert i 2012. Dette er en rapport som har vurdert hva det vil koste å bygge på Tullinløkka, Tøyen eller i Bjørvika. Carl I. Hagen er igjen raskt tilbake i diskusjonen og mener at Opak-rapporten ikke er riktig og at det fint kan gjøres kutt som gjør at museet blir billigere. *At rapporten fra Opak viser en kostnad på rundt 1,6 milliarder kroner for Tullinløkka-alternativet mener Hagen er helt i det blå.- Jeg skjønner ikke hvorfor vi skal ha et nybygg med bibliotek, kafé, grupperom og administrasjonslokaler. Det er bygninger ved siden av i dag hvor dette kan ligge. Det er ikke noe krav at dette må ligge i samme bygg.*⁶⁶

Begge disse artiklene med innlegg i form av uttalelser fra Carl I. Hagen viser tydelig hvor Fremskrittspartiet stiller seg i diskursen om nytt Munchmuseum og at det viktigste for dem er hvor mange penger det vil koste å bygge museet, og hvordan de kan spare mest mulig. Men Fremskrittspartiet har ikke alltid vært like tydelig på sitt ståsted, noe vi ser i artikkelen *Verdensarv som vakler: Er Carl I. Hagens problem sviktende hukommelse, spekulativt publikumsfrieri eller ren uærlighet? Jeg er usikker. Til Dagsavisen 16. mars i år sa han: "Personlig synes jeg Lambda er et staselig bygg som kan bli et viktig landemerke." I dag omtaler han Lambda som "en koloss" som blir "for dyr."*⁶⁷ Fremskrittspartiet har vært det partiet som har vinglet mest frem og tilbake i diskursen. Dagen før det ble avgjort at de skulle bygge Lambda sa Carl I. Hagen at han plutselig var villig til å inngå en avtale med Arbeiderpartiet og SV om å bygge på museet på Tøyen.⁶⁸

De andre partiene har hele tiden stått på sitt når det gjelder plassering. Arbeiderpartiet har hele tiden ment at Munchmuseet skal ligge på Tøyen. *Arbeiderpartiet vil ikke være med å danne byråd hvis vi ikke får flertall for at Munch-museet utbygges på Tøyen.*⁶⁹ De forandret heller ikke sin mening etter at rapporten angående kostnad og tidsbruk ble lagt frem av Opak. *Arbeiderpartiets gruppenestleder Andreas Halse i Oslo vil derimot ikke svare på om Ap kan snu og gå inn for Lambda. - Vårt alternativ er Tøyen. Vi mener det største potensialet ligger der.*⁷⁰ Arbeiderpartiet har vist seg lite fremtredende i media når det gjelder debatten om det nye Munchmuseet.

⁶⁶ Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, Lars Joakim Skarvøy, VG, 14.09.2012

⁶⁷ Verdensarv som vakler, Knut Olav Åmås, Aftenposten, 15.12.2011

⁶⁸ FRP vil ha Munch-museet på Tøyen, Olav Juven, Nina Didriksen, Lise Merete Olaussen, NRK, 21.10.2014

⁶⁹ Tøffere omkamp om Munch, Thorleif Andreassen, Aftenposten, 28.01.2011

⁷⁰ Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, Lars Joakim Skarvøy, VG, 14.09.2012

Høyre har hele tiden vært klare på at de vil bygge i Bjørvika; *Vi mener at det alternativet som er best på fremdrift, pris og kvalitet er det vi skal velge. I mine øyne er det Lambda. I dag er det ikke aktuelt å gå inn for noe annet.*⁷¹ Det er også Høyres byråd som har vært en av de største forkjemperne for Lambda og som har skrevet artikler for å promotere museumskonseptet. Dette har hatt mye å gjøre med Høyres posisjon i Oslo, og at de ser et stort potensiale ved å få Munchmuseet til Bjørvika. Venstre har hele tiden vært for å bygge museum i Bjørvika, og det var de som opprinnelig kom med forslaget som har startet hele denne debatten. Venstre har allikevel holdt en ganske lav profil i diskursen og har ikke vært like frempå som Høyre og FRP.

SV har alltid ment at Munchmuseet burde ligge på Tøyen. Selv etter Opak-rapporten ble de stående på sitt og mente fortsatt at Tøyen var det beste alternativet til tross for at det ble dyrere enn Lambda. *Jeg er styrket i min tro på Tøyen nå. Det er noen bekymringsmomenter, som at de mener kunsten vil være borte fra publikum i 4,5 år og at bygget ikke kan stå klart før i 2022.*⁷² SV valgte allikevel å gå inn for bygging av Lambda mot at de fikk en garanti for at Tøyen skulle oppgraderes. Dette er i senere artikler blitt betegnet som SVs hestehandel, og det er blitt dannet en ny diskurs om dette var det riktige av SV eller ikke. Jeg kommer nærmere inn på hestehandelen i kapittel 6. Det er flere partier som har involvert seg i debatten, blant annet Rød valgallianse og Miljøpartiet de grønne, men de har ikke markert seg like sterkt i diskursen som de overnevnte partiene.

Debatten viser som tidligere skrevet at de ulike partiene for det meste har stått ved sitt valg om plassering gjennom debatten. Det partiet som har vinglet mest er FRP, og for dem virker det som om byggekostnaden knyttet til museet er mye viktigere enn Munchs kunst.

Spørsmålet om finansiering leder inn på neste punkt i debatten og dukket opp i 2013, nemlig spørsmålet om staten skulle, og ville, støtte Munchmuseet. Dette året sendte Byrådet en søknad til staten om å få støtte til byggingen av det nye museet.⁷³ Samme år gikk kulturminister Hadia Tajik ut og sa at de var villig til å støtte museet: *Jeg er forventningsfull, og utålmodig etter å få lov til å bidra til at et nytt Munch-museum blir*

⁷¹ Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, Lars Joakim Skarvøy, VG, 14.09.2012

⁷² Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, Lars Joakim Skarvøy, VG, 14.09.2012

⁷³ Her er Bjerckes tretrinns-plan for å få Munch til Bjørvika, Ann Christiansen, Aftenposten, 28.02.2013

*reist i Oslo, sier Tajik.*⁷⁴ Høsten 2013 mistet Arbeiderpartiet makten og museets skjebne lå nå i den nye regjeringens hender. Dette førte til at søknaden om statsstøtte ble avslått i 2014. En ny debatt oppstod hvor det ble hevdet at staten ved kulturminister Thorhild Widvey ikke ville støtte det nye museet. *Vi er klar over at den forrige kulturministeren signaliserte tidlig i valgkampen at hun under visse forutsetninger var åpen for statlig støtte. Vi har ikke per i dag grunnlag for å svare på spørsmålet om eventuell statlig støtte til byggingen av det nye Munch-museet.*⁷⁵ Saken løste seg i 2014 da kulturminister Widvey bevilget 605 millioner kr til det nye Munchmuseet, *Regjeringen bevilger 605 millioner kroner til det nye Munch-museet. Dette er 305 millioner mindre enn det Byrådet i Oslo søkte om.*⁷⁶

Den politiske og kostnadsbaserte debatten har vært preget av ulike synspunkter og agendaer, og det har ikke alltid vært like enkelt å forstå partienes bakenforliggende intensjon med å bygge det nye Munchmuseet. Kostnadsspørsmålet har hele tiden vært knyttet til det politiske, og på grunn av at Oslo kommune har måttet dekke storparten av utgiftene selv har dette ført til stor uenighet i bystyret. Hvis staten ikke hadde gått inn med økonomisk støtte og SV ikke hadde stemte for Bjørvika, er det mulig at debatten fortsatt hadde pågått.

5.4 Sosial inkludering og ekskludering

Diskursen om det nye Munchmuseet handler også om sosial inkludering og/eller ekskludering. I mine undersøkelser av denne delen av diskursen har jeg funnet at det ofte ikke er en direkte referanse til Munchmuseet og inkludering eller ekskludering. Dette er ofte et underforstått tema som krever en dypere analyse av tekstene. Når temaet blir diskutert tar det ofte utgangspunkt i Munchmuseet, men utvikles ofte videre i et større samfunnsperspektiv. Jeg mener at denne diskursen har to innfallsvinkler. Den ene er om Munchmuseet i seg selv kan være sosialt inkluderende eller ekskluderende. Den andre innfallsvinkelen er om lokaliseringen av Munchmuseet vil kunne heve levestandarden for dem som bor i den spesifikke bydelen Tøyen. Den siste delen kommer jeg også tilbake til i Byutviklingsdiskursen, og det er ofte vanskelig å skille disse to diskursene fra hverandre.

⁷⁴ Nå har hun fått nok av Munch-rotet, Guro Havro Bjørnstad, Dagbladet, 13.03.2013

⁷⁵ Sår tvil om statlig Munch-støtte, Bente Rognan Gravklev, Dagsavisen, 13.01.2014

⁷⁶ Lambda får 605 millioner kroner, Arve Henriksen, Aftenposten, 03.10.2014

Byggingen av Lambda i Bjørvika har i diskursen vært knyttet til ekskludering ved at Bjørvika vil bli et område som vil bli benyttet av den "hvite middelklassen." Dette ser vi blant annet i artikkelen *Byutvikling truer mangfoldet: Byutviklingen i Bjørvika med sine spektakulære kulturbygg er i ferd med å gjøre hovedstaden til et middelklasseparadis. Byens sosiale og kulturelle mangfold er i fare, mener forsker*.⁷⁷ Artikkelen *Eliteserien* viser også til det samme, men går et skritt videre ved å si at dette er en bydel som blir bygget for kultureliten. *Kulturelitens makt mener han er tydelig «langs den nye stripa i Oslo». Der ligger Astrup Fearnley Museet og Operaen, og der kommer Nasjonalmuseet og Munch-museet til å ligge etterhvert. Meisingset kaller Tjuvholmen og Bjørvika for en «feiring av den kulturelle elitens smak»*.⁷⁸ Begge artiklene fokuserer på at plassering av Munchmuseet i Bjørvika vil føre til at museet blir en del av et område for en rik middelklasse og vil virke ekskluderende for enkelte andre samfunnsklasser. Kritikerne av Bjørvika mener derfor at museet heller burde bygges på Tøyen hvor de mener museet vil være mer inkluderende.

Jeg vil fremsette en teori om at den flytende betegneren for Tøyen i denne debatten er *inkludering* mens den flytende betegneren for Bjørvika er *ekskludering*. Artikler som formidler et ønske om å bruke Munchmuseet som verktøy for å oppnå en form for forandring setter ofte Munchs kunst i andre rekke og retter fokus på det de vil ha gjennomført. Dette ser vi ofte i artikler som promoterer Munchmuseets plassering på Tøyen. I disse artiklene kan det virke som om det handler om å gi et løft for befolkningen på Tøyen og at Munchs kunst og museet i seg selv er mindre viktig. Dette ser vi tydelig gjennom argumentasjonen som er blitt brukt. I artikkelen under snakkes det om hvordan Munchmuseet kan brukes for å heve levestandard og området: *Etter min oppfatning handler Tøyens utfordringer i stor grad om levekår. Hvert tredje barn på Tøyen vokser opp i fattigdom og hver fjerde familie mottar sosialstøtte. Bydel Gamle Oslo utgjør cirka sju prosent av Oslos befolkning og har 1.809 kommunale boliger. Tøyen alene har 600 av disse*.⁷⁹ Andre igjen mener at museet skal brukes til å tiltrekke seg et nytt publikum og håper indirekte på at det vil bli en gentrifisering av området. *Saken er jo at det skjer en masse rundt oss, men veldig lite akkurat her på Tøyen. Hvis de tar Munch-*

⁷⁷ Byutvikling truer mangfoldet, Stig Nøra, forskning.no, 24.05.2010

⁷⁸ Eliteserien, Hanna Stoltenberg, Aftenposten, 04.12.2013

⁷⁹ Et løfte for Tøyens befolkning, Helge Renå, NRK, 17.04.2014

*museet også nå, så har vi ingenting igjen. De burde heller bygge et trendy Munch-museum her, og ruste opp senteret så det ble moderne og tiltrakk seg et annet klientell.*⁸⁰ En slik gentrifisering som mange hadde håpet på ved å legge museet på Tøyen er allerede i gang, og en utbygging på Tøyen kunne nok ha ført til at dette gikk fortere. Spørsmålet er om gentrifisering egentlig er det Tøyen burde strebe etter. Dette betyr ikke nødvendigvis bedre leveforhold for befolkningen, men kan derimot ende opp med at de fattige og dårlig stilte blir erstattet av en hvit middelklasse.

I forbindelse med mangfoldsåret som ble arrangert i 2008⁸¹ ble også diskursen om Munchmuseet i seg selv er inkluderende eller ekskluderende tatt opp i artikkelen *Nedslående hvitt kulturliv: Etter mange år med inkludering og mangfold på plakaten i kulturpolitikken og hos institusjonene, er det liten endring å spore i publikumsutviklingen. Mangfoldsåret 2008 skulle gjøre kulturelt mangfold til en naturlig del av kulturlivet og skape større deltagelse blant minoritetsgrupper både på produksjonssiden og på publikumssiden av kulturen.*⁸² Artikkelen viste også at museene gjorde liten innsats for å finne ut av hvor mange med flerkulturell bakgrunn som besøkte museet. *Vi har ikke hatt en ordentlig bruker-undersøkelse siden 1990-tallet. I en tid med lite penger er kostbare brukerundersøkelser ikke prioritert, sier pressesjef Sture Portvik ved Munch-museet.*⁸³ Artikkelen er et godt eksempel på hva Munchmuseet egentlig tenker, eller ikke tenker, om sosial inkludering. Det er også helt tydelig at dette er et ikke prioritert emne for ledelsen ved museet.

Statlige interesser er også blitt knyttet til diskursen om sosial inkludering og ekskludering. Artikkelen under er ikke knyttet direkte til Munchmuseet, men til musene generelt. Selv om artikkelen ikke henviser direkte til Munchmuseet er den sterkt knyttet til debatten om et inkluderende museum: *Publikumsutvikling er en langsiktig og sammensatt prosess. Samtidig ser man at deltagelse sammenfaller blant annet med inntekt. Slike skiller ser vi også i majoritetsbefolkningen, sier hun. Kultur-minister mener et inkluderende kulturliv er viktig av to grunner. Både fordi det har verdi for enkeltmennesker å kunne delta på ulike arenaer, og at personer med ulik bakgrunn bidrar*

⁸⁰ Hva er det med Tøyen, Rønnaug Jarlsbo, Dagbladet, 17.08.2012

⁸¹ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/mangfoldsar-i-2008/id100064/> (Lest 05.04.2015)

⁸² Nedslående hvitt kulturliv, Maren Ørstadvik, Aftenposten, 20.06.2013

⁸³ Nedslående hvitt kulturliv, Maren Ørstadvik, Aftenposten, 20.06.2013

*til å gjøre kulturlivet mer dynamisk og bredt.*⁸⁴ Konklusjonen på artikkelen er at staten ikke kan presse et museum til å bli mer inkluderende, noe kulturministeren mener ødelegger for den kunstneriske friheten. *Ingen skal være i tvil om at jeg forventer at de har strategier for å øke mangfoldet, men de har stor frihet til å utvikle disse strategiene selv. Det er viktig at kunsten er fri, og jeg vil ikke operere med et statlig definert mangfoldsbegrep alle må praktisere, svarer Tajik.*⁸⁵ Disse uttalelsene fra staten gjør nok at enkelte museer tar ganske lett på det å skulle opptre som et inkluderende museum, og jeg vil tro at de i mange tilfeller bruker nettopp utsagn som dette for å unngå å gjøre forandringer.

I mange av diskursene betegnes også Munchmuseet som et høyterskelkulturtilbud som uansett vil virke ekskluderende på enkelte deler av befolkningen. *Operaen og Munchmuseet er i teorien åpne for alle, men terskelen er høy for mange.*⁸⁶ Samme tankegang ser vi i artikkelen *Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen: Det betyr ikke at de som bor på Tøyen ikke fortjener kulturtilbud i sitt nærmiljø, men de trenger kanskje et mer tilgjengelig tilbud først og fremst. Et sted med lavere terskel og et sted der barn kan trives i hverdagen sin.*⁸⁷ Tanken om *høy terskel* går igjen i flere artikler og utsagnene kan knyttes til Bourdieus tanker om at det finnes ulike samfunnsklasser og ulik *kulturell kapital*. Dette er noe jeg kommer tilbake til i kapittel 8 hvor jeg prøver å plassere enkelte av funnen i en sosiokulturell sammenheng. Debatten om ulike kulturelle nivåer knyttes ofte til debatten om kampen mellom øst og vest for å beholde Munchmuseet innenfor deres område. Dette ser vi kommer frem i utsagn som: *Avstandane synest tvert imot å bli større, mellom den kvite og homogene vestkanten og det fleirkulturelle og multireligiøse Østkant-Oslo*⁸⁸ og *Å overføre den unike kunstinstitusjonen fra Tøyen til Bjørvika er ensbetydende med å skape ytterligere ubalanse i det skjeve forholdet mellom sentrum og østlige bydeler i hovedstaden.*⁸⁹ Dette viser at flere er bekymret for at en flytting av Munchmuseet vil føre til ytterlige ubalanse mellom Oslo øst og vest, og kanskje skape et enda skarpere skille enn det som finnes i dag.

⁸⁴ Kulturinstitusjonene må få bestemme selv, Martin Skjæraasen, Aftenposten, 22.06.2013

⁸⁵ Kulturinstitusjonene må få bestemme selv, Martin Skjæraasen, Aftenposten, 22.06.2013

⁸⁶ Urban storstue, Benz Kari Margrethe, Aftenposten, 05.07.11

⁸⁷ Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen, Hege Bjørnsdatter Braaten, dittOslo, 30.05.2013

⁸⁸ Edvard Munch Station, Edvard Hoem, Klassekampen, 20.02.2013

⁸⁹ Byutvikling i ubalanse, Jan Carlsen, Aftenposten, 17.03.2011

Diskursen om sosial inkludering og/eller ekskludering inneholder mange elementer som både kan knyttes direkte til museet, til byutvikling, til befolkningen og til museets samfunnsrolle. Det interessante med diskursen og sosial inkludering og ekskludering er at Munchmuseet er blitt tatt inn i debatter som mange ikke nødvendigvis forbinder med et museum. Ser vi på hva som blir betegnet som museenes samfunnsrolle kan de fleste punktene her settes i sammenheng med nettopp dette.

5.5 Byutvikling

I diskursen om nytt Munchmuseum har *byutvikling* vært en av de flytende betegnerne som har vært mest diskutert. Som jeg skrev i forrige avsnitt er ofte diskursen om sosial inkludering og ekskludering nært knyttet til debatten om byutvikling. Dermed kan disse diskursene til tider gli over i hverandre.

Byutvikling har både vært knyttet til Tøyen og til Bjørvika. Jeg har funnet at de to områdene har gitt ulik mening til ordet *byutvikling*. Når det har vært snakket om Bjørvika har byutviklingen ofte blitt satt i sammenheng med økonomiske interesser i form av private investorer, forretningsbygg og turisme. Diskursen om Tøyen har handlet mer om sosial utvikling i tillegg til byutvikling. I denne diskursen har det handlet om å gi nytt liv til en bydel preget av fattigdom, rus og generelle skjevheter i samfunnet. Som jeg skrev tidligere har debatten om byutvikling også vært politisk motivert. Vi ser tydelig hvilke partier som stiller seg på østkanten (Arbeiderpartiet, SV, Rødt og Miljøpartiet de grønne) og hvem som stiller seg på den "nye" vestkanten (FRP, Høyre og Venstre).

Argumentene for å beholde Munch på Tøyen har stort sett bestått av en idé om å skape en utvikling som vil være positiv for befolkningen på Tøyen. Dette ser vi i innlegget *Munch – to tanker i hodet: Men tenk hva et helt nytt Munch-museum kan utløse av muligheter for fornyelse og utbygging av et nytt bysentrum for de østre bydelene, med nedgraving av Finnmarkgata, dersom bystyret bruker anledningen offensivt til å invitere offentlige og private utbyggere til en visjonær strategi for bybygging*.⁹⁰ Den samme tankegangen går igjen i artikkelen *Munch til Tøyen: Og akkurat som effekten har vært i London, vil et nytt Munch-museum på Tøyen ikke bare gi identitet til bydelen - det vil skape nytt liv til de omkringliggende områder, i Oslos tilfelle både ned mot sjøen og inn mot*

⁹⁰ Munch – to tanker i hodet, Peter Butenschøn, Aftenposten, 14.12.2011

sentrum.⁹¹ I begge innleggene skrives det om de store forbedringen som kan skapes ved å beholde Munchmuseet på Tøyen. Det første innlegget oppfordrer staten til å invitere offentlige og privat investorer til Tøyenutbyggingen. De håper antageligvis at dette kan skape den samme entusiasmen som finnes i Bjørvika, hvor både det offentlige og det privat er involvert. Artikkelen *Munch til Tøyen* sammenligner en utbygging på Tøyen med Tate Modern og håper at Munchmuseet kan skape en lignende byutvikling. Det snakkes altså om håpet om en slags gentrifisering av Tøyen-området.

Planen om å bygge Munchmuseet på Tøyen har også høstet kritikk, og mange artikkelforfattere mener at Munchmuseet bare er blitt en brikke i et spill som handler om å bedre levekårene for Tøyens befolkning. I artiklene *Munchs kunst er mer enn byutvikling* og *Kunst og styring* uttrykkes skepsis til hvordan Munchmuseet brukes i en politisk byutviklingsstrategi. *Man har ønsket å bruke kunsten eller kulturen for å oppnå andre mål, som for eksempel byutvikling eller sysselsetning. Jeg synes det er positivt at kunst og kultur kan bidra til sosial utjevning, men så lenge jeg er kulturbyråd, vil jeg stå fast ved tanken om at kunsten har en verdi i seg selv og ikke trenger noen begrunnelse utover det.*⁹² Artikkelen *Kunst og styring* uttrykker den samme tankegangen: *Under anes et instrumentelt syn på kultur. Det viktigste er ikke å skape mesterlig kvalitet, engasjement eller store kunstneriske opplevelser, men altså inkludering, mangfold og byutvikling i Oslo øst.*⁹³

Tilhengeren av Bjørvika og Lambda er interessert i at byutviklingen skal skape økonomisk verdiskapning. I forhold til Tøyen-tilhengerne har Bjørvika-tilhengerne vært flinkere til å fronte at det også er en sterk kulturell interesse bak byutviklingen. Dette er ofte blitt promotert av høyresiden som den såkalte kulturaksen. *I fremtiden vil Rådhuset og Nasjonalt kunstmuseum på Vestbanen råde grunnen i Pipervika, mens Operabygget og Munchmuseet vil få tilsvarende rolle i Bjørvika. Forhåpentligvis vil det nye Astrup Fearnley-museet på Tjuvholmen og Universitetets kulturhistoriske museum ved Middelalderparken avslutte landets nasjonale kulturakse som binder de østre og vestre deler av byens historiske og nåværende hovedstad sammen til et hele.*⁹⁴ Kulturaksen er

⁹¹ Munch til Tøyen, Tom Remlov, Aftenposten, 23.10.2012

⁹² Munchs kunst er mer enn byutvikling, Karen Thue, Kunstform, 25.03.2010

⁹³ Kunst og styring, Amund Djuve, Dagens Næringsliv, 16.11.2012

⁹⁴ En levende by, Stian Berger Røsland, Aftenposten, 12.10.2011

ideen om et såkalt sammenhengende kjede av kulturtilbud som vil bestå av Astrup Fearnley, Nasjonalmuseet, Operabygningen og Munchmuseet.

Det har også vært mange innvendinger mot ideen om kulturaksen og en moderne kulturbydel med mange kontorbygg. Det er i enkelte artikler blitt uttrykt bekymring for at bydelen vil bli død og uten liv. *Aspen er kritisk til utviklingen i Bjørvika og bruker begrepet «zombie-urbanisme» for å vise hvordan de offentlige rommene blir formet ut fra sjablongmessige forestillinger om urbane omgivelsestyper og bybruk. Og han frykter at området vil få et relativt dødt byliv. Forskeren viser til hvordan utbyggerne forsøker å tekkes den urbane og kulturinteresserte middelklassen, og frykter at området vil få et relativt dødt byliv.*⁹⁵ Byforsker Jonny Aspen knytter her Bjørvika til såkalt *zombie-urbanisme* og mener at bydelen vil bli for ensidig og lite spennende. Bjørvika er også blitt kritisert for å snakke om Lambdas flotte arkitektur, men at saken egentlig handler om byutvikling og økonomiske interesser. *Man roser det planlagte Munch-museets arkitektoniske kvaliteter, og underslår behendig at saken først og fremst handler om byplanmessige verdivalg og prioriteringer.*⁹⁶

Turisme blir av Bjørvika-tilhengerne sett på som særdeles viktig, og de mener at et museum i Bjørvika vil tiltrekke seg mange flere turister enn om museet blir liggende på Tøyen; *For i alle dimensjonene om hva et nytt Munch museum ville betydd, ligger den største verdien i det faktum at Munch i Bispevika, Operaen i Bjørvika og det spektakulære Astrup Fearnleymuseet på Tjuvholmen, ville gitt Oslo en kulturell miks av ypperste verdensklasse, langs en innholdsrik, urban og pulserende sjøside som ville åpnet verden for Norge. For første gang i historien ville vi fått en attraksjon med tilstrekkelig sprengkraft til å materialisert stereotypen "sette Norge på kartet".*⁹⁷

Mange har også uttrykt seg med sterkere ord og knytter Tøyen til dårlig kommunikasjon og et område som er lite attraktivt for turister. *Skal man ha potensialet for øyet, er det klart at du ikke bygger det museet på Tøyen eller Ekebergsletta. Det må finnes sted der det er lett tilgjengelig for alle som besøker byen. Den offentlige transporten med undergrunnsbanen til Tøyen er ikke det mest omdømmebyggende du kan tilby en turist. T-*

⁹⁵ Frykter dødt liv i ny bydel, Klassekampen, 08.07.2013

⁹⁶ Byutvikling i ubalanse, Jan Carlsen, Aftenposten, 17.03.2011

⁹⁷ Torpedert turistmål, Bjørn B. Jacobsen, Aftenposten, 20.12.2011

*banestasjonen der oppe kler ikke et museum for en av verdens mest anerkjente kunstnere. Beliggenheten på Tøyen er åpenbart en sperre for å utnytte besøkspotensialet.*⁹⁸ Tøyen blir i media fremstilt som et dårlig turistmål, og det har rett og slett vært vanskelig å finne en artikkel som anser Munchmuseet på Tøyen som et attraktivt turistmål.

Byutviklingsdebatten består av en kamp om å promotere den ene bydelen fremfor den andre. Målene for de to bydelene er helt forskjellige, på Tøyen handler det om oppgradering og forbedring av en allerede eksisterende bydel, i Bjørvika snakker vi derimot om eiendomsutvikling og verdiskapning i form av å skape en ny og attraktiv bydel. Det er heller ingen tvil om at byutviklingsdebatten er nært knyttet til diskursen om sosial inkludering og ekskludering, og det er vanskelig å skille dem helt fra hverandre.

Oppsummering

Ved å undersøke debatten om det nye Munchmuseet har jeg funnet at debatten grovt kan deles inn i fem diskurser. Mange av disse diskursene overlapper hverandre og henger tett sammen. Jeg har i dette kapittelet funnet at det er diskursen om sosial inkludering og ekskludering samt byutviklingsdebatten som er nærmest knyttet til teorien om museenes samfunnsrolle. I kapittel 6 og 7 vil jeg derfor gjøre en grundigere tekstanalyse av enkelt tekster som er representative for diskursene. I kapittel 8 vil jeg se de to diskursene i sammenheng med hverandre og knytte dem til sosiokulturell praksis.

⁹⁸ Turistene tar ikke turen til Tøyen, Bjørn Eckblad og Anders W. Hagen, Dagens Næringsliv, 18.09.2012

Kapittel 6. Sosial inkludering og ekskludering

I diskursen om det nye Munchmuseet har diskursen om sosial inkludering og/eller ekskludering blitt uttrykt på forskjellige måter (se kap. 5). I mine undersøkelser har jeg funnet at det som oftest ikke er en direkte referanse til Munchmuseet og inkludering eller ekskludering. Dette er ofte et underforstått tema som krever en dypere analyse av tekstene. I denne analysen vil jeg bruke Faircloughs tredimensjonale modell og utføre en analyse av tekst og diskursiv praksis. Den sosiokulturell praksisen vil bli diskutert i kapittel 8.

Jeg har valgt ut tre tekster: *Nødkrik fra Tøyen*, *Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen* og *Byutvikling truer mangfoldet*. Dette er alle tekster som er knyttet til sosial inkludering eller ekskludering, henholdsvis på Tøyen eller i Bjørvika. Jeg har deretter gjort en mer utdypende tekstanalyse for å undersøke hvordan sosial inkludering og ekskludering er blitt uttrykt i museumsdebatten. Som jeg skrev i kapittel 5 mener jeg at denne diskursen har to innfallsvinkler. Den ene er om Munchmuseet i seg selv kan være sosialt inkluderende eller ekskluderende. Den andre innfallsvinkelen er om lokaliseringen av Munchmuseet vil kunne heve levestandarden for dem som bor på Tøyen. Den siste delen har vært vanskelig så skille fra *byutviklingsdiskursen* og jeg kommer derfor inn på det samme temaet i kapittel 7. Analysen i dette kapittelet kan heller ikke regnes som avsluttet før den sosiokulturelle analysen er blitt utført i kapittel 8.

6.1 Nærlesning av debattekster

Den 28.05.2013 vedtok Oslo bystyre å flytte Munchmuseet fra Tøyen til Bjørvika. Saken hadde før dette vært gjennom mange runder i Bystyret uten at det ble tatt en avgjørelse på grunn av manglende flertall. Sosialistisk Venstreparti (SV) gikk til slutt med på å bygge museet i Bjørvika mot at Bystyret vedtok å investere penger i Tøyenområdet. I løpet av de påfølgende dagene kom det ut en mengde artikler både for og imot avgjørelsen om flytting.

Jeg har valgt å bruke to artikler som ble publisert kort tid etter avgjørelsen om flytting. Artiklene tar for seg hvordan Munchmuseet kan bidra til sosial inkludering på Tøyen,

men de to forfatterne har ulik oppfatning av om flyttingen er positiv eller negativ for området og beboerne. Den siste artikkelen jeg har valgt ut retter seg mot Bjørvika-området, og forfatteren argumenterer for at Bjørvika med Munchmuseet kommer til å bli et sosialt ekskluderende område.

Tekst 1 (se vedlegg 1)

Nødskrik fra Tøyen

<<MENS DET POLITISKE Munch-dramaet tok fatt på siste akt og Carl I. Hagen nok en gang prøvde å stjele scenen, samlet beboerne i Tøyen seg i går kveld til folkemøte på den lokale skolen. Et museum fattigere, kanskje litt rikere, men ikke mye klokere.

Ikke før hadde SVs Marianne Borgen fortalt dem om hvilken gavepakke hestehandelen Oslo bystyre hadde gitt dem, før Ap's Libe Riber-Mohn helte iskaldt blod i årene. De innfødte hadde blitt solgt for knapper og glansbilder.

Men Tøyen er ikke Manhattan, og i det store bildet er det ikke så mange som bryr seg om bydelen i indre Oslo, hvor Munch-museet har ligget i 50 år. En T-banestasjon unna sentrum, fem minutter med buss, men likevel så langt unna det gode selskap at japanske turister, som har reist halve jorda rundt, ikke kan ta seg tid til å reise dit, skal vi tro.

Munch kan ikke handle om byutvikling, har tilhengere av Lambda vært enige om...(utelatt)...

***JEG MENER DET ER** mer alvorlig enn lokal byutvikling. Det handler om å hindre at Norge i 2013 igjen skaper fattigdomskvartaler, hvor barn ikke har samme muligheter som alle andre norske barn...(utelatt)...*

***MEN DET ER HISTORIELØST** å tro at fattigdommen og de sosiale ulikhetene er noe nytt. Edvard Munch ville kjent seg igjen på Tøyen og følt seg mer hjemme der enn i et høyhus med jåleknekk ... >>*

Skrevet av: Marie Simonsen, Politisk redaktør, publisert i Dagbladet 29.05.2013.

Artikkelen *Nødskrik fra Tøyen* ble skrevet dagen etter at Bystyret i Oslo hadde blitt enig om å flytte Munchmuseet til Bjørvika. Simonsen tar utgangspunkt i Munchmuseet og bruker det som argument i artikkelen, men det hun skriver handler kun indirekte om Munchmuseet. Denne artikkelen handler hovedsakelig om hvordan museet har vært brukt i en politisk kamp om utviklingen av Oslos fattigste bydel og hvordan Tøyen som

område sitter igjen med de dårligste kortene etter å ha mistet Munchmuseet til Bjørvika. Simonsen mener at flyttingen av museet gjør at Tøyen ikke vil oppnå den samme utviklingen uten Munchmuseet. Av alle artikkelen som jeg analyserer i denne oppgaven er denne teksten mest ordrik, og bruk av metaforer og underforståtte betydninger blir i stor grad benyttet i hele teksten.

Teksten er strukturert i seks avsnitt. Hvert avsnitt har en uthevet tekst som innledning og ordbruken er av en slik art at det skal tiltrekke seg leserens oppmerksomhet. Jeg har valgt å analysere de to første og det siste avsnittet fordi disse er mest relevante i forbindelse med Munchmuseet og dets rolle for lokalsamfunnet.

Artikkelen som ble skrevet i Dagbladet er basert på faktaopplysninger som er blandet sammen med metaforer og ordspill som er en av Faircloughs mange redskaper for å analysere en tekst (Jørgensen og Philips 2013: 95). Metafor er en måte å sammenligne en type erfaring med en annen. Ethvert aspekt av en erfaring kan representeres med en mengde ulike metaforer, og ulike metaforer har forskjellig ideologisk tilknytning (Fairclough 2015: 136-137). Den første metaforen i teksten er tittelen hvor *Nødsrik fra Tøyen* tydelig henviser til Munchs maleri *Skrik*, og det blir brukt for å tiltrekke lesere. I teksten finnes tydelige eksempler på andre metaforer ved ordene drama, akt og stjele scenen. Her blir det som foregår på politisk nivå sammenlignet med et skuespill, hvor Fremskrittspartiet representert av Carl I. Hagen blir betegnet som en skuespiller som *nok en gang prøvde å stjele scenen, samtidig samlet beboerne i Tøyen seg i går kveld til folkemøte på den lokale skolen*. Denne setningen beskriver hvordan de politiske avgjørelsene om Munchmuseet og befolkningens ønsker, behov og situasjon befinner seg på totalt ulike plan. Et foregår på den politiske scenen, mens selve folkemøtet befinner seg på den lokale skolen, og på den måten i to forskjellige sosiale verdener. Det er også tydelig at forfatteren mener at Carl I. Hagens ønske om å flytte museet til Tøyen ikke har noe å gjøre med et ønske om å forbedre Tøyen for lokalbefolkningen, men heller som et ledd i et politisk spill. De som har fulgt debatten vet også at Hagen alltid har stått på barrikadene for den billigste museumsløsningen.⁹⁹

⁹⁹ Flere artikler henviser til dette: Lambda blir billigst, Dagbladet, 08.12.2011, Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, VG, 14.09.2012, Frp foreslår Munch-spleis NRK, 22.01.2013, Referat fra Oslo bystyres møte 22.10.2014 osv.

I tillegg til metaforene som refererer til skuespill er det også brukt andre metaforer i teksten som *gavepakke*, *hestehandel*, *iskaldt blod*, *innfødte*, *knapper* og *glansbilder*, *ikke Manhattan*, *unna det gode selskap* og *jåleknekk*. Alle metaforene er brukt i negativ betydning for å forsterke hva tapet av Munchmuseet betyr for Tøyens befolkning og byutvikling. Fairclough skrev at negativ ordbruk viser at forfatteren har et negativ vurdering av temaet som det skrives om (Fairclough 2015: 135). Ordet *hestehandel* brukes som oftest i negativ betydning. I dag brukes det mest om politiske kompromisser som blir inngått rett før noe skal vedtas, og hvor partene egentlig ikke er helt klare over konsekvensene. I teksten vises det til *hestehandelen* som SV har gjort ved å gi Munchmuseet til Bjørvika, men som samtidig sikrer fordeler for lokalmiljøet på Tøyen, som de mener er en *gavepakke* til lokalbefolkningen. Ordet *gavepakke* får her en negativ betydning ved at det brukes i sammenheng med *hestehandel*. Dette forsterkes gjennom neste setning hvor Simonsen skriver at Arbeiderpartiets representant heller *iskaldt blod i årene* på de fremmøtte. Betydningen av ordet er å dempe forventningen til noe, eller å skremme, og i denne sammenheng dempes forventningen til den såkalte *gavepakken*.

Simonsen bruker metaforen *innfødte* for å beskrive befolkningen på Tøyen som *innfødte*, og skriver at de er blitt solgt for *knapper* og *glansbilder*. Her brukes det ord som tydelig henviser til koloniseringen av Amerika. Befolkningen sammenlignes med indianere som ble *solgt for knapper og glansbilder*, altså fikk de ikke noe ut av avtalen SV hadde gått inn for. Ordet *jåleknekk* brukes for å beskrive Lambda i Bjørvika. Knekk på bygningen har både vært brukt i positiv og negativ betydning i diskursen om Munchmuseet. Her gis ordet en tydelig negativ betydning ved at det settes i sammenheng med jåle og deretter høyhus. Dette henviser nok også til at Simonsen mener at Lambda blir et bygg for den rike middelklasse. Simonsen skriver også at Tøyen *ikke er Manhattan* og med dette mener hun at området er lite interessant for politikerne og at det ikke blir prioritert. Ordet *det gode selskap* henviser til Oslo vest og den rike middelklassen som hun mener står på andre siden, og vi kan si at forfatteren indirekte snakker om Bjørvika-tilhengerne.

Det er flere elementer enn ord som brukes for å fremme Simonsens budskap med teksten. Ved å utheve skriften i den første setningen i hvert avsnitt, i kombinasjon med spesifikk ordbruk, trekkes oppmerksomheten mot det enkelte avsnittet og gjør leseren

mer interessert. Måten teksten blir presentert på er et annet element for å overbevise leseren. I den første delen av teksten har Simonsen stilt seg utenfor teksten som om hun presenterer faktaopplysninger om noe som har skjedd. Den andre delen av teksten er derimot mye mer personlig ved å uttrykke at *JEG MENER DET ER...* Dette er en form for *modalitet* som viser sterk affinitet til teksten, altså en sterk personlig tilslutning til det hun skriver om. Dette gjør at leseren oppfatter teksten som personlig, samtidig som Simonsens meninger er forankret i faktaopplysninger.

Simonsen appellerer også til leserens empati ved å trekke inn fattigdom og levekår, og knytte det til barn og barnefamilier. Dette gjelder spesielt i det siste avsnittet som handler om at Lambdatilhengeren ikke er enige i at Munchmuseet skal brukes som byutviklings-verktøy, og det henvises underforstått til tidligere artikler om dette emnet. Simonsen setter på den måten Lambdatilhengerne i bås og sier indirekte at de ikke bryr seg om annet enn at museet skal være et flott bygg i et flott strøk, det skal ikke brukes som redskap for å forandre en bydel eller skape sosial forandring. Dette følges opp i neste avsnitt ved å vise til at situasjonen er mer alvorlig enn byutvikling. Simonsen mener at hvis Munchmuseet ble værende på Tøyen kunne det ha hjulpet Tøyen og lokalbefolkningen (barna) ut av *fattigdomskvartaler*, og gitt dem samme mulighet som andre norske barn. Altså hevet den sosiale standarden på Tøyen og gjort området til et bedre sted å bo. Ved å skrive at vi igjen skaper fattigdomskvartaler forankrer Simonsen sin tekst historisk og viser til at politikerne ikke må lage fattigdomskvartaler slik Oslo hadde i tidligere tider. Det er også mulig at hun henviser spesifikt til Tøyen som var et fattig område før de bygget Munchmuseet (Huse 2010: 27-28).

Nødscrik fra Tøyen ble publisert i Dagbladet dagen etter at det var oppnådd flertall for Munchmuseet i Bjørvika. Artikkelen må derfor regnes som et svar til, og en kritikk av, vedtaket. Den er i tillegg publisert under det Dagbladet kaller *Meninger*. Dette er en del av avisen hvor både private og offentlige personer kan uttrykke seg i ulike debatter. Dagbladet er Norges fjerde største avis.¹⁰⁰ Marie Simonsen er journalist og har vært politisk redaktør i Dagbladet siden 2003. Hun har fremmet sterke meninger om politikk og kjønnslikestilling, og har tidligere arbeidet for VG og Dagens Næringsliv. Simonsen

¹⁰⁰ <https://snl.no/Dagbladet> (Lest 15.01.2015)

bor på Kampen/Tøyen og det er derfor naturlig at hun har interesse av byutviklingen i området.

Simonsen har ikke rettet teksten mot et bestemt fagmiljø eller sosial gruppe, noe som gjør at det potensielt er en mengde miljøer som kan *konsumere* artikkelen. Det kan være museumsmiljøet, arkitekter og ingeniørmiljøet, grupper som kjemper mot sosial urettferdighet, politikere, eller den vanlige borgeren. Det kreves heller ikke mye bakgrunnskunnskaper om saken for å forstå hva Simonsen vil formidle. Teksten ligger på Dagbladets nettavis og er derfor åpen for alle. Vi ser også at det få dager etterpå ble publisert et svar på artikkelen fra stortingsrepresentant for Oslo, Trine Skei Grande (Venstre), og bystyrerepresentant Espen Ophaug (Venstre).¹⁰¹ Dette er et typisk eksempel på det Fairclough kaller *interdiskursiv praksis* eller *intertekstualitet*, som i praksis betyr at de fleste tekster som blir skapt bygger på temaer som andre har skapt før dem, eller at de utvikles videre fra andre tekster (Jørgensen og Philips 2013: 84).

Som tidligere nevnt er dette kun et utdrag fra en artikkel og resten av artikkelen fortsetter å beskrive de problemene som Tøyen har som område. Dette underbygger argumentene om at å flytte Munchmuseet vil påvirke de sosiale forskjellene på en negativ måte og at det ikke oppnås store forbedringer for lokalbefolkningen.

Tekst 2. (se vedlegg 1)

Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen

<< Når det nå er satt punktum for plasseringsdebatten for Munch-museet, er det først og fremst en seier for beboerne på Tøyen. For så lenge debatten har pågått har den vært uløselig knyttet til de store sosiale utfordringene, og SV og byrådsparteien sørger med sitt forlik for at «noe» nå skjer på Tøyen – selv om det blir uten Munch...(utelatt)...

Både motstandere og forkjempere for flytting av museet har brukt Tøyens utfordringer som argument, mens lokalbefolkningen har blitt stadig mer utålmodige etter endring og sosiale løft. Det var dette som til slutt ble både SVs trumfkort. De visste at de måtte ha med byrådet på laget om de skulle få til noe på Tøyen. Ap og Rødt var de mest åpenbare alliansepartnerne, men de tre alene ville ikke fått flertall. Dermed måtte man søke støtte hos de borgerlige.

¹⁰¹ Neste stopp: Tøyen, Trine Skei Grande og Espen Ophaug, Dagbladet, 03.06.2013

Men hva skulle ofres? Munch-museet er antakelig det de som lever i en vanskelig situasjon på Tøyen trenger minst for å løftes ut av fattigdom og sosial nød. Det er brutalt, men sant. Sliter du med å få endene til å møtes, med å sørge for trygge rammer for barna dine eller med tunge rus- og psykiatriproblemer, ja, så er ikke Munch redningen.

Det betyr ikke at de som bor på Tøyen ikke fortjener kulturtilbud i sitt nærmiljø, men de trenger kanskje et mer tilgjengelig tilbud først og fremst. Et sted med lavere terskel og et sted der barn kan trives i hverdagen sin.>>

Skrevet av: Hege Bjørnsdatter Braaten, nyhetsredaktør, publisert i dittOslo (i dag en del av nettavisen) 30.05.2013

Den andre artikkelen jeg har valgt ut er skrevet av Hege Bjørnsdatter Braaten. Hun er nyhetsredaktør i dittOslo som nå er en del av nettavisen. Hun er utdannet journalist og har en bachelor i utviklingsstudier. Begge hennes utdannelser virker inn på, og gir kredibilitet til, teksten selv om den er publisert i en mindre kjent nettavis. Teksten er ikke preget av like mange metaforer som den forrige artikkelen og fremstår som mer faktaorientert, men i motsetning til forrige artikkel fremstår Braaten mindre engasjert. Braaten har skrevet teksten fra en observatørs synspunkt. Hun har altså stilt seg utenfor teksten og skriver en slags oppsummering av saken. Dette gjør at leserne kan forstå alle momenter som faktaopplysninger.

Det er viktig å få med seg at denne artikkelen ble skrevet dagen etter artikkelen i tekst 1, *Nødskrik fra Tøyen*. Det er derfor meget sannsynlig at Braaten allerede hadde lest Dagbladets artikkel og sett seg uenig i påstandene som ble fremsatt, og valgte derfor å skrive et svar. Her ser vi igjen eksempel på Faircloughs intertekstualitet som ble forklart over.

Teksten er strukturert i atten avsnitt. Hvert avsnitt har en uthevet tekst som innledning, men teksten som er uthevet sier lite om innholdet i avsnittet og er mer en markering av at her begynner noe nytt, det er ikke noe som nødvendigvis skal tiltrekke oppmerksomhet. På grunn av de mange uthevingene virker teksten rotete og uoversiktlig. Jeg har valgt å analysere de fire midtre avsnittene av teksten fordi disse er mest relevante i forbindelse med Munchmuseets samfunnsrolle på Tøyen.

Artikkelen fremmer det motsatte synet på flyttingen enn det Simonsen gjorde i forrige artikkel, og Braaten mener at det tvert imot er bra at Munchmuseet blir flyttet fra Tøyen. Denne artikkelen tar også for seg sosiale forskjeller og ekskludering. I motsetning til forrige artikkel mener forfatteren at Tøyen ikke har behov for Munchmuseet og at flyttingen faktisk er *en seier for beboerne*. Braaten mener at slutten på plasseringsdebatten er en seier for beboerne, fordi debatten hele tiden har vært uløselig knyttet til de store sosiale forskjellene. Med dette mener hun at det hele tiden har vært de sosiale forskjellene på Tøyen som har gjort det vanskelig å bli enige om at museet skal bygges her.

Artikkelen viser som den forrige også til hvordan Tøyens utfordringer er blitt brukt som argument for og imot flyttingen. Det henvises også her til SV og hvordan de har brukt sitt *trumfkort* for å forbedre Tøyen, samtidig som de sa ja til bygging i Bjørvika. På den måten *ofret* SV Munchmuseet på Tøyen for å skape en bedre livssituasjon for Tøyens befolkning, som på den måten kan *løftes ut av fattigdom og sosial nød*. Ut fra hvordan Braaten fremsetter dette virker det som om SV har gjort et stort offer ved å gi slipp på Munch på Tøyen, men at de gjorde det som ifølge dem var best for Tøyens lokalbefolkning.

Braaten har en relativ moderat bruk av metaforer, og de ordene som skiller seg mest ut er *trumfkort*, *få endene til å møtes* og *lavere terskel*. Ordet *trumfkortet* erstatter den forrige artikkelens *hestehandel*. De to artiklene er derfor motsetninger hvor den ene forbinder SVs avtale med noe positivt og den andre med noe negativt. Trumf kommer fra kortspill og betegner et kort som slår alle de andre. I denne situasjonen betyr det altså at SV satt med et trumfkort som ga dem mulighet til å få gjennomslag for sine ideer.

Braaten mener at de fattige på Tøyen har mer enn nok med å få *endene til å møtes*. Underforstått betyr det at de ikke er interessert i hvor museet blir plassert, men at deres håp ligger i en endring i livssituasjon og å få et *sosialt løft*. Vi kan ut fra dette forstå at Braaten mener at det å bygge et nytt Munchmuseum på Tøyen ikke ville ha gitt noe til beboerne. Hun sier også underforstått at Munchmuseet er et sosialt ekskluderende museum. Dette forsterkes ved at hun skriver at Tøyen trenger et kulturtilbud med *lavere terskel et sted der barna kan trives*. Her forsterkes oppfatningen av at Munchmuseet er

ekskluderende også for barn. Diskursen om at Munchmuseet er et *høyterskel*-tilbud ser vi går igjen i flere kapitler, og jeg henviser til kapittel 5 for et utvalg av dem. Ut fra det som skrives i teksten oppfatter jeg det som om at Braaten står på samme side som Tøyens befolkning, men det hun skriver kan også oppfattes som sosial ekskludering. I artikkelen sier Braaten, indirekte, at Tøyens befolkning består av en sosial klasse som ikke vil ha glede av Munchmuseet og på den måten undervurderer hun dem.

De to første teksten jeg har analysert har handlet om Tøyen, mens den siste jeg har valgt ut handler om Bjørvika-området som helhet.

Tekst 3. (se vedlegg 1)

Byutvikling truer mangfoldet

– Byutviklingen i Bjørvika med sine spektakulære kulturbygg er i ferd med å gjøre hovedstaden til et middelklasseparadis. Byens sosiale og kulturelle mangfold er i fare, mener forsker.

...(utelatt)...

– Kulturen er en drivkraft for å tiltrekke seg nye investeringer, bedrifter og personer som identifiserer seg med det nye området. Det er økonomisk vekst, ikke kulturelle eller sosiale hensyn, som ligger til grunn, sier Bergsli...(utelatt)...

Stenger folk ute

Hun frykter det sosiale og kulturelle mangfoldet kan forsvinne i takt med den kultur-drevne byutviklingen som brer om seg langs sjøsiden. Selv om Bjørvika virker åpen og tilgjengelig for folk flest, det er ingen gjerder eller gitter som holder folk ute, så finnes det symbolske barrierer som er like effektive. Bjørvika er omgitt av en viss eksklusivitet, og bydelen kan fort bli et område med dyre butikker som virker ekskluderende. Arkitekturen tyder også på at det er en viss type bedrifter som holder til her. Alt dette handler om tilgjengelighet. Om mangel på symbolsk tilgjengelighet. Det blir et sted for de rike, et sted for en veltilpasset middelklasse. Tidligere var fjorden avstengt for befolkningen av industrien, nå er det kommet symbolske barrierer i stedet, sier hun.

Skrevet av: Stig Nøra (journalist), intervju med Heidi Bergsli (doktorgradsstipendiat på HiO, forsker på byutviklingen i Oslo), publisert på forskning.no (24.05.2010).

Denne artikkelen tar for seg hvordan byutviklingen i Bjørvika med sine *spektakulære kulturbygg* vil true det sosiale mangfoldet. Artikkelen ble skrevet i 2010 og det var på dette tidspunktet "bestemt" at museet skulle ligge i Bjørvika.

Den som blir intervjuet er Heidi Bergsli som er doktorgradsstipend ved HiO, noe som gir artikkelen en sterk faglig tyngde. Dette påvirker konsumet av artikkelen hvor leseren får inntrykk av at det som skrives kan regnes som faktaopplysninger. Artikkelen ble også publisert av *forskning.no*, et nasjonalt nettsted for allmennrettet forskningsformidling i form av nyheter, bakgrunnsstoff og faktainformasjon. Dette gir ytterligere kredibilitet til materialet, og det gir leseren følelsen av at det som leses har bakgrunn i fakta og forskningsmateriale.

Ordbruken i intervjuet oppleves som svært profesjonell og den blandes ikke med metaforer eller ironi. Overskriften *Byutvikling truer mangfoldet* er et typisk eksempel på medienes bruk av *modalitet* som skapes ved å fremsette noe som fakta gjennom såkalte *kategoriske modaliteter* (Fairclough 1995:131). Dette gjør at leseren oppfatter det vi leser som en faktaopplysning som ikke kan bestrides. Jeg har valgt å rette oppmerksomhet mot noen ord i teksten som jeg mener fremhever temaet i teksten. Ord som *middelklasseparadis*, *gjerder*, *gitter*, *symbolsk barriere*, *eksklusivitet*, *ekskluderende* og *veltilpasset middelklasse* er ord som brukes for å beskrive Bjørvika. Dette er alle ord som gir en negativ betydning til Bjørvika og kulturbyggene. Orden *gjerder*, *gitter*, *symbolske barrierer* og *ekskluderende* er alle ord som forbindes med utestengelse. *Middelklasseparadis*, *eksklusivitet* og *veltilpasset middelklasse* er alle ord som forbindes med hvordan Bjørvika vil bli. De beskriver dem som kommer til å bo der, og de som vil ha enklest tilgang til kulturtilbudene, og antageligvis vil de få størst glede av dem.

Teksten er ikke direkte rettet mot Munchmuseet, men mot alle kulturinstitusjonene. Bergsli frykter at ved å legge alle kulturinstitusjonen til Bjørvika vil det skapes *symbolske barrierer* som vil hindre enkelte sosiale klasser i å benytte området. Dette gjøres ikke gjennom *gjerder* eller *gitter*, men gjennom *eksklusivitet* som dyre butikker og miljøet som skapes rundt kulturinstitusjonene. Bergsli sier direkte i teksten at Bjørvika ikke handler om kultur eller sosial forbedring, men at utbyggingen i Bjørvika handler om økonomisk vekst. Denne tanken kan en føle at er gjennomgående i hele teksten. Teksten

ble skrevet på et tidspunkt hvor den virkelige utbyggingen i Bjørvika ikke hadde tatt til for alvor, men hvis vi sammenligner med Bjørvika i dag ses det at mange av hennes innspill begynner å ta form.

Artikkelen tar derfor for seg sosial ekskludering, men på et mer symbolsk nivå. Hun sier eksplisitt hvem som blir utestengt fra dette området, men ved å antyde at det kulturelle mangfoldet er i fare forstås det som at hun frykter at Bjørvika ikke vil bli tatt i bruk av folk med innvandrerbakgrunn og andre vanskeligstilte grupper. Det kan også sies at Bergslie mener at kulturinstitusjonen i Bjørvika vil bli høyterskeltilbud som mange vil kvie seg å besøke på grunn av de symbolske barrierene som Bjørvika vil skape.

Oppsummering

Som jeg skrev innledningsvis har jeg brukt Faircloughs tredimensjonale modell for analysen i dette kapittelet. Gjennom analysen i dette kapittelet samt den innledende analysen i kapittel 5 har jeg funnet frem til at sosial inkludering og ekskludering er fremtredende i debatten om det nye Munchmuseet. Det er allikevel ikke alltid enkelt å se dette bare ved å overflatelese en artikkel. Det krever ofte en dypere analyse av tekstene, og sosial inkludering og ekskludering har ikke vært det mest debatterte temaet i diskursen. Analysen jeg har utført i denne delen bekrefter det jeg hevdet i kapittel 5, nemlig at Tøyen forbindes med inkludering og Bjørvika med ekskludering. Jeg har foreløpig kun brukt to av nivåene i den tredimensjonale modellen, og jeg vil i kapittel 8 sette det jeg har funnet frem til her i sammenheng med tanken om *det inkluderende museum og museenes samfunnsrolle*. Dette vil kanskje også kunne gi svar på hvorfor det er vanskelig for museene å arbeide aktivt med inkluderingsarbeid og hvorfor enkelte deler av befolkningen benytter seg lite av kunstmuseene.

Kapittel 7. Museum og byutvikling

I diskursen om nytt Munchmuseum har *byutvikling* vært en av de mest omdiskuterte temaene. Som jeg skrev i kapittel 5 har diskursen om sosial inkludering og ekskludering vært nært knyttet til debatten om byutvikling, og diskursene kan til tider gli over i hverandre. I kapittel fem har jeg funnet at Tøyen og Bjørvika har gitt ulik mening til ordet *byutvikling*. Når det har vært snakket om Bjørvika har byutviklingen ofte blitt satt i sammenheng med økonomiske interesser i form av private investorer, forretningsbygg og turisme. Diskursen om Tøyen har handlet mer om sosial utvikling i tillegg til byutvikling. I denne diskursen har det handlet om å gi nytt liv til en bydel preget av fattigdom, rus og generelle skjevheter i samfunnet. Jeg vil som i kapittel 6 bruke Faircloughs tredimensjonale modell og fokusere på de to første dimensjonene *tekst* og *diskursiv praksis* i dette kapittelet. Det sosiokulturelle nivået vil bli satt i sammenheng med funn i analysen i kapittel 8.

Munchmuseet har vært foreslått bygget på flere lokasjoner, men den store striden har stått mellom Tøyen og Bjørvika. Det er også disse to lokasjonene jeg vil konsentrere meg om i dette kapittelet. I byutviklingsdiskursen har det vært brukt ulike argumenter som avstand, turisme, antall besøkende, parkeringsmuligheter, kollektivtrafikk og så videre. Jeg kommer ikke til å gå spesifikt inn på alle disse, men heller undersøke museet sett i forhold til et byutviklings- eller byfornyelsesperspektiv. Byfornyelse vil gjelde for Tøyen, mens byutvikling vil gjelde for Bjørvika. Det kan diskuteres om begge deler er byfornyelse i og med at Bjørvikaområdet tidligere besto av industri, men da Bjørvika bygges opp fra bunnen og alt det gamle fjernes er det mer en byutviklingsstrategi enn en byfornyelse.

7.1 Nærlesning av debattekster

Tekst 1 (se vedlegg 1)

Munch – to tanker i hodet?

Tenk hva et helt nytt Munch-museum kan utløse av muligheter for fornyelse og utbygging av et nytt bysentrum for de østre bydelene.

Byggingen av et nytt Munch-museum er en så stor og langsiktig investering for byen at det bør tenkes litt lenger enn i snevre museumsfaglige sirkler. Konsekvensene for byutviklingen vil bli betydelige, og det inviterer til å være proaktiv: Hvordan kan et storslått museumsprosjekt best tjene byens interesser, bredt og over lang sikt? Kanskje man kunne ha to tanker i hodet – både hensynet til Munchs kunst og til byens utvikling? ... (utelatt)...

Et forbilde for en slik tenkning var ikke minst det franske Pompidou-senteret, plassert av staten midt inne i den nedslitte bydelen Marais i Paris, nettopp for at det skulle skape ringvirkninger – kunstgallerier og boligfornyelse, kafeer og butikker, benker og trær på gatene. Det er blitt en enestående suksess for byen, for bydelen og for kulturlivet. Guggenheim-museet i Bilbao er en annen fortelling om en slik visjonær byutviklingsstrategi.

Kan man tenke Munch-museet i tilsvarende baner? En stor del av de nye 200.000 innbyggerne som er ventet til Oslo over de neste 20 årene vil bosettes nord og øst for sentrum. Oppe på høyden bak Tøyen, i Ensjø-Hasle-området, bygges det nå ny by for titusener. På Tøyen ligger knutepunktet for T-banene, her ligger de naturhistoriske universitetsmuseene og Botanisk hage, her kommer universitetets nye veksthus, her strekker parken seg opp mot Tøyenbadet som snart bør utvikles til et tidsmessig badeland, og her er det plass til mer, mye mer

Tøyensenteret er grått og nedslitt i dag. Men tenk hva et helt nytt Munch-museum kan utløse av muligheter for fornyelse og utbygging av et nytt bysentrum for de østre bydelene (utelatt)

Bjørsvika klarer seg godt uten et Munch-museum på en tomt som var avsatt til et akvarium (som faktisk kan ha nytte av en plassering nede i vannkanten). Bjørsvika kan ha mer behov for litt ordinære bykvaliteter i og mellom husene, en grønnsakshandler, en kaffesjappe og noen rimelige boliger – enn å bli stoppested for turistbusser. Kanskje dette er en god anledning til å tenke litt mer langsiktig og litt mer offensivt på byens utvikling, litt lenger enn til den noe forslitte forestillingen om at alle attraksjoner bør legges nede i det gamle havneområdet?

Skrevet av Peter Butenschøn, arkitekt, publisert i Aftenposten, 14.12.2011

Den første artikkelen jeg har valgt ut ble skrevet som et debattinnlegg i Aftenposten 14. desember 2011 med tittelen *Munch – to tanker i hodet?* Forfatteren Peter Butenschøn er arkitekt og byplanlegger, og han har i tillegg undervist flere år ved Arkitektthøyskolen i Oslo.¹⁰² Butenschøns bakgrunn gir artikkelen en sterk faglig tyngde og gir leseren umiddelbar tillit til at det som står skrevet kan regnes som faglig forankret og troverdig. Artikkelen ble publisert samme dag som flertallet i bystyret valgte å forkaste Lambda og foreta en alternativ lokasjonsutredning for Tøyen og Tullinløkka 14.12.2011.

Artikkelen til Peter Butenschøn handler om hvordan Munchmuseet kan brukes som redskap for byfornyelse. Den er bygget opp av en innledning, og er deretter delt opp i seks avsnitt. Jeg har valgt å kun ta med fem av avsnittene i analysen, og jeg har utelatt tekst i flere av dem. Teksten som jeg har utelatt har jeg regnet som mindre relevant for diskursen i forbindelse med Munchmuseet og byutvikling.

I innledningen til teksten har forfatteren uthevet og forklart kort hva teksten kommer til å handle om. To av avsnittene i teksten er i tillegg uthevet, og med dette har Butenschøn villet styre leserens fokus inn mot disse. Selv om man kun leser den uthevede teksten er det mulig å forstå hva artikkelen handler om, og vi får et innblikk i Butenschøns ideer. Tanken bak uthevingen er at leseren skal bli interessert og på den måten også lese resten av teksten. Denne teksten har en oppbygging som Fairclough kalte *Hard-news-story* (Fairclough 1995: 72). Dette betyr at den er bygget opp av en kjerne bestående av en overskrift og en underoverskrift, et ledende avsnitt som forteller om hovedtrekkene i teksten. Videre består en *hard-news-story* av en serie med satellittavsnitt som bygger ut teksten i ulike retninger. Teksten avsluttes alltid med en avrunding¹⁰³ som gir en slags løsning på historien.

Det som er interessant med teksten til Butenschøn er at den ikke tar i bruk metaforer. Teksten er også svært nøktern hva gjelder ord med negativ betydning. Et av ordene som sier noe negativt er bruken av *snevre museumsfaglige sirkler*. Det henvises her til museumssektoren, og det er sannsynlig at han henviser til artikkelen *Norges kunstelite*

¹⁰² https://nbl.snl.no/Peter_Butensch%C3%B8n (Lest 04.03.2015)

¹⁰³ Fra engelsk: wrap-up (Fairclough 1995: 72)

*vil redde Lambda*¹⁰⁴, og da til direktørene for Norges største museer som har vært positive til bygging i Bjørvika. I den siste setningen av artikkelen brukes den *forslitte forestilling* mest sannsynlig igjen for å henvise til den såkalte kunsteliten, men det er også mulig at den henvender seg til politikerne.

Teksten til Butenschøn er bygget opp som et slags intervju med seg selv hvor han først stiller et spørsmål og umiddelbart etterpå svarer på det. Svaret er ikke skrevet i jeg-person, men Butenschøn har i denne teksten inntatt rollen som det Fairclough kaller den *autorative foreleser* (Fairclough 1995: 131) Dette gjør Butenschøn ved å svare på spørsmålene med det leseren oppfatter som faktaopplysninger. Han bruker ingen modalitet for å begrense utsagnene som sannheter. Hvorfor han velger å gjøre det på denne måten er selvfølgelig for å overbevise leseren. Siden Butenschøn er arkitekt og byplanlegger er han i en stilling som gjør at han kan fremsette informasjonen som en sannhet. Som autorativ formidler er det få som vil tvile på det han skriver. Butenschøn fremstår som om han vil det beste for museet og byen, men når vi vet at han er arkitekt og byplanlegger kan det også tenkes at han har en egen agenda. Selve innholdet i artikkelen handler, som overskriften tilsier, om at man bør ha "to tanker i hodet" når man velger hvor Munchmuseet skal bygges.

Selv om artikkelen fremstår som en faktabasert tekst, kan den ikke betegnes som en faglig tekst. Dette gjelder spesielt på grunn av språkbruk hvor han bruker ord som "kaffesjappa", i tillegg til at det er lagt inn litt ironi med henvisningen til fordelene ved å plassere akvariet ved sjøen. Teksten er derfor det Fairclough kaller en konversasjonsmodalitet av den faglige sjangeren (Fairclough 1995: 88). Han henvender seg dermed til flere konsumere/lesere.

Hensikten med teksten er å så tvil om at Munchmuseet burde ligge i Bjørvika, og samtidig vise at museet kan utnyttes på en mye bedre måte i en byfornyelsesstrategi. Ordet *fornyelse* går derfor igjen gjennom hele teksten og han forbinder dette med alle muligheten på Tøyen. Som mange andre artikler refererer også denne til store vellykkede museumsprosjekter som Pompidou i Paris og Guggenheim i Bilbao, der museumsbygg er brukt for å fornye eller skape nytt liv i gamle forfallende bydeler. Han

¹⁰⁴ Norges kunstelite vil redde Lambda, Reir Ramnefjell, Dagbladet, 30.11.2011

bruker disse eksemplene på vellykkede museumsprosjekter for å overbevise leseren om at det er mulig å få til noe lignende på Tøyen. Med dette vil han overbevise leseren om at byggingen av Munchmuseet på Tøyen bare vil være positivt. Butenschøn er også inne på at Bjørvika må få litt mer ordinære bykvaliteter i form av *grønnsakshandlere* og *kaffesjapper*. Dette kan leses som et uttrykk for at han mener at Bjørvika-området er lite mangfoldig.

Tekst 2 (se vedlegg 1)

Munch usynlig i sin hjemby

Utgiftene ved å bevare Munchmuseet på Tøyen blir halvparten så store som å bygge i Bjørvika. Tøyen kan bli det nye «stedet» i Oslo.

Vedtaket om lokalisering av Munchmuseet til Bjørvika og valget av Lambda, kan ende i en skikkelig økonomisk blåmandag, og at det som blir bevart av Lambda, i forhold til konkurranseforslaget, bare er «knekken». Protestene ble formalisert etter Riksantikvarens innsigelser og fulgt opp i et økende antall protester i en pågående nettaksjon.

Revurdering

Som arkitekter og planleggere vet vi at et nybygg på Tøyen for Munch, med forslagsvis Stenersen i det rehabiliterte gamle, halverer omkostningene for byens skattebetalere. Men tall alene har aldri tent noen begeistring for folk flest. Oslos politikere er dessuten blitt «lurt» før, og angret i ettertid. Byen må denne gangen ha en retrettmulighet når den endelige prislappen legges frem for bystyret. Retrettmuligheten er fortsatt Tøyen. Men et nytt «spektakulært» bygg på Tøyen alene, vil heller ikke være nok, selv om dette som arkitektur overgår Lambda.

Lite utviklet

Tøyen må endres som sted, både fysisk og i folks bevissthet. «Tøyen er tungt tilgjengelig», sier Bjørvika-tilhengerne. Men avstanden til en attraksjon kan ikke alene måles i kilometer og tid. Like viktig er opplevelsen mot målet. T-banen mot Munchmuseet og Tøyen stasjon har i så måte alltid vært nedslående, også for bydelen som sådan. Tøyen har jo allerede mye å by på, men er dårlig annonsert og svakt utviklet som sted.

Kunsten ikke avgjørende

Botanisk Hage og Naturhistorisk Museum er perler isolert sett og når en internasjonal legende som Edvard Munch har et så lavt besøkstall, noen jukser riktignok med disse for å promotere Lambda, skyldes dette ikke bare avstanden fra sentrum. Heller ikke bare manglende stimuli under reisen, men også manglende kvaliteter mellom anleggene. Det beste bevis på at et museum er vellykket, er at en god del av de besøkende bare er der uten nødvendigvis av interesse for det utstilte. Seriøs registrering viser at en høy andel av dem

som besøker det danske Louisianamuseet, milevis fra København, er der uten egentlig for å se kunsten. Det er viktig at den er der og borger for det sosiale livet mellom det utstilte og en alltid stappfull kafé – også på hverdagene.

Usynlige Munch

Tøyen må sees i et nytt byutviklingsperspektiv. Landets mest berømte person, relatert til visuelle opplevelser, er som et paradoks gjort helt usynlig i sin egen hjemby. (utelatt)

Opprustning

Det skal så lite til før Tøyen- anleggene kan bli det nye stedet i Oslo. De sentrumsnære stasjonene mot Tøyen må imidlertid ikke bare annonsere Munch, selv om dette er det store trekkplasteret, men også de andre anleggene på Tøyen... (utelatt).... Tøyen Stasjon må omdøpes til «Tøyen/Munch» og opprustes funksjonelt og estetisk.

...(utelatt)...

Den videre ferd mot museene har den eksisterende flotte Tøyenparken til høyre. Til venstre ligger det til rette for informasjon og spektakulære dekorasjoner på lave «sett-stykker» mot målet. Disse skjuler eller neddemper boligblokkene som svekker de aktuelle temaer.

...(utelatt)...

Stikkordene for denne opprustning av stedet er trivsel og opplevelser mot kunnskap, gjerne på barns premisser. Barna er den viktigste målgruppen i et sivilisert samfunn.

...(utelatt).. Det nest siste ved Operaen, som slapp å få svekket sin «lavmålte monumentalitet» av et høyt konvensjonelt energikrevende glasshus med «knekk», som aldri kan utvides, og som i avstand til det folkefylte sentrum i tid og opplevelse ligger lengre unna enn Tøyen-anleggene. Som arkitekter og planleggere, vet vi at prislappen på Tøyen, inkludert radikale inngrep for å gi stedet den status det fortjener, etter alle måleregler halveres i forhold til feilgrepet.

Skrevet av Didrik Hvoslef-Eide, arkitekt, publisert i Aftenposten under debatt 28.10.2010

Denne artikkelen har blitt publisert to ganger. Første gang i Aftenposten 28. oktober 2010 under tittelen *Munch usynlig i sin hjemby*, og deretter i "oppropet" *Munch på Tøyen!* (2011) under tittelen: *Tøyen kan ved enkle grep bli det nye stedet i Oslo, inkludert nytt Munch-museum*. Artikkelen ble forfattet første gang av Didrik Hvoslef-Eide som er sivilarkitekt med en solid faglig bakgrunn og mange års erfaring i yrke. Andre gang ble artikkelen publisert i samarbeid med Harald Hjelle og Stein Halvorsen som også er anerkjente sivilarkitekter.

Innholdet i teksten kan deles inn i tre deler. Først gis en kort innføring i hvorfor arkitektene mener at Munchmuseet burde ligge på Tøyen. Den andre delen består av synspunkter på hva som er galt med Tøyen slik det er i dag. Den siste delen består av forslag til hvordan Tøyen kan endres for å bli et best mulig område for fremtidens Munchmuseum.

Teksten begynner med en kort innføring i hvorfor Munchmuseet skal bygges på Tøyen og ikke i Bjørvika. Som sitt hovedargument har arkitektene valgt å fokusere på at Lambda vil bli dyrt i forhold til å bygge et nytt museum på Tøyen. Ordbruken i teksten er relativt folkelig, og i den delen jeg har valgt ut finner jeg kun tre metaforer. Dette er ordene *knekken*, *økonomisk blåmandag* og *feilgrepet*. Med ordet *knekken* referer Hvoslef-Eide til toppen av Lambda som i utformingen vil få en knekk ved at deler av bygning bøyer utover. *Økonomisk blåmandag* referer til hva det vil koste å bygge museet og at det vil ende opp med å bli mye dyrere enn forventet. Han mener at utgiften ved det nye museet kan *halveres* i forhold til *feilgrepet* som her referer til Lambda. Hvoslef-Eide bruker kun navnet Lambda en gang i teksten, ellers kaller han det et *høyt konvensjonelt energikrevende glasshus* eller *feilgrepet*.

Det brukes mange negative ord i teksten for å beskrive dagens tilstand på Tøyen. Dette er ord som *lite utviklet*, *nedslående*, *dårlig annonsert*, *svakt utviklet*, *opprustes funksjonelt og estetiske*. Forfatterne innrømmer med dette at Tøyen har mange problemer, og hvis man kun leser utdrag fra teksten kan det til tider virke som Hvoslef-Eide er imot Tøyen. Han gir også mange argumenter som kan brukes av motstanderne av Tøyen-området.

I artikkelen skriver Hvoslef-Eide flere ganger at et Munchmuseet på Tøyen vil bli billigere enn å bygge i Bjørvika, og han mener at *Oslos politikere er blitt lurt* og har endt opp med å betale for mye for prosjekter. Leseren oppfatter dette som om at han har funnet ut at politikerne er i ferd med å gjøre en feil som de har sett dem gjøre før.

Artikkelen har også en interdiskursiv referanse når det snakkes om besøkstallet, hvor forfatterne sier at det *jukses med disse (besøkstallet) for å promotere Lambda*. Det kan

her virke som om han refererer til artikkelen *Besøksrekord for Munch på Tøyen*,¹⁰⁵ hvor byråden i følge Erling Skau har jukset med tallene.

De siste avsnittene i artikkelen tar for seg hvordan man med enkle grep kan endre Tøyen slik at det kan bli en arena som er Munch verdig. Forfatteren mener at *boligblokken på Tøyen svekker det aktuelle temaet*. Det kan virke som om forfatteren gjerne skulle vært foruten boligblokkene på Tøyen, da han mener at denne må skjules slik at det ikke forstyrrer for museet. Dette kan også oppfattes som om forfatteren er mer opptatt av byfornyelsen enn av å integrere det som Tøyen består av i dag. Dermed kan det virke som om han ser boligbebyggelsen på Tøyen som et problem som han helst skulle vært foruten.

Artikkelen avsluttes med en kritikk av Lambda, som beskrives som et *høyt konvensjonelt energikrevende glasshus med knekk*, som Hvoslef-Eide skriver at *aldri kan utvides* og som etter hans mening *i avstand til det folkefylte sentrum i tid og opplevelse ligger lenger unna enn Tøyen-anleggene*. Den siste delen er igjen et godt eksempel på hvordan negativt ladede ord brukes for å kritisere Bjørvika.

Tekst 3 (se vedlegg 1)

En levende by

...utelatt...

Fjordbyen. For over ti år siden gikk Oslo Høyre til valg på visjonen om Fjordbyen. Fjordbyen vant tilslutning og ble etter hvert vedtatt av Oslo bystyre som styrende for utviklingen. Fjordbyvisjonen utgjør fortsatt et kraftfullt grunnlag for arbeidet med å kunne gi byens innbyggere og besøkende tilgang til fjorden.

...utelatt...

Jeg vil utvikle Bjørvika til en fremtidsrettet, moderne, klimavennlig og kulturell bydel i Oslo. Klimautfordringen er vår viktigste utfordring de nærmeste tiår. Prognoser viser at Oslo vil vokse med ca. 200000 innbyggere på 20 år. Fjordbyen, med ca. 20000 arbeidsplasser, 10000 innbyggere og eksepsjonelt god kollektivtilknytning, vil være et viktig virkemiddel for å gjøre byen enda mer klimavennlig.

¹⁰⁵ Besøksrekord for Munch på Tøyen, Haugli Håkon, 28.07.2008

Syv allmenninger.

Bjørvika skal utvikles som et bymessig byområde med en utnyttelse omtrent tilsvarende Grünerløkka. Utnyttelsen er dramatisk lavere enn for eksempel Aker Brygge eller enda mer Tjuvholmen. 40 prosent av hele Bjørvikaområdet skal bli havnepromenader, plasser, parker og allmenninger.

...utelatt...

Absolutte sentrum.

Jeg mener det er fullt mulig å diskutere utnyttelsen i Bjørvika, men en slik diskusjon kan vanskelig føres med utgangspunkt i at det skal bygges mindre. Dersom byen og bydelen skal fungere må det bygges et visst volum. Vi må bygge boligmasse, nærings-eiendommer og kulturbygg som sikrer at det vil være folk nok i området til det oppleves som et levende og trygt bymiljø når man bruker alle parkene og friområdene. Det er ikke et tettsted i Distrikts-Norge som nå skal utvikles i Bjørvika; det er det absolutte sentrum i Oslo.

Nasjonal kulturakse.

Oslos særpreg med en landskapsformet, lang sjøfront med odder og vikar er velkjent. Like velkjent synes det kraftfulle landmerket som Akershus festning ytterst på Akersryggen. I fremtiden vil Rådhuset og Nasjonalt kunstmuseum på Vestbanen råde grunnen i Pipervika, mens Operabygget og Munchmuseet vil få tilsvarende rolle i Bjørvika. Forhåpentligvis vil det nye Astrup Fearnley-museet på Tjuvholmen og Universitetets kulturhistoriske museum ved Middelalderparken avslutte landets nasjonale kulturakse som binder de østre og vestre deler av byens historiske og nåværende hovedstad sammen til et hele.

Realisere vinneren.

Det er positivt at vi har diskusjoner om arkitektonisk kvalitet og uttrykk. Lambda-konseptet for det nye Museet var for øvrig vinner at den internasjonale arkitekt-konkurransen og med Oslos historikk knyttet til slike konkurranser kunne det jo være bra om vi for en gangs skyld realiserte vinneren.

Det som er sikkert er at Munchs kunst representerer en sentral del av Norges kulturarv. Den arven bør høre hjemme i et signalbygg som er synlig, som ikke ber om unnskyldning for å være til og som ved sin plassering forteller at bygget huser noe av betydning.

Vi har gjennomarbeidede planer og gode konsepter for utviklingen av Bjørvika og Fjordbyen. Utfordringen nå er å realisere planene slik at Bjørvika ikke legges brakk mens nye, og garantert også omdiskuterte, planer utarbeides. Jeg ser frem til fortsatt gode diskusjoner om Munch-museets endelig utforming, men en konkurranse om hvem som vil bygge minst i Bjørvika ønsker jeg ikke å delta i. Bjørvika skal være en bydel i Oslo, men mennesker, boliger, næring, butikker, restauranter, parker og transport. En by må leve, den må synes og den må bygges. Jeg mener vi bør gjøre det nå.

Skrevet av Stian Berger Røsland publisert i Aftenposten under Kronikk 05.01.2010

Denne artikkelen handler om forfatterens ønske om at Munchmuseet og Bjørvika skal bygges så raskt som mulig. Artikkelen er skrevet av Stian Berger Røsland som er Høyrepolitiker, og siden 2009 byrådsleder i Oslo kommune. Artikkelen ble publisert i begynnelsen av 2010, i en periode preget av en strid mellom Riksantikvaren og Oslo kommune. Forfatteren tar utgangspunkt i denne konflikten, men hovedpoenget i artikkelen gjelder byutvikling i Bjørvika. Jeg har utelatt det som er skrevet om Bjørvika og Riksantikvaren, og jeg henviser til kapittel 5.1 for en utgreiing av denne diskursen.

Overskriften på artikkelen *En levende by* er valgt med tanke på å gi positive assosiasjoner til innholdet i teksten og da særlig til Munchmuseet og Bjørvika. Den henviser dermed til at Bjørvika blir en levende by. Ordet *levende* er også noe som går igjen i fjordbyplanen: *levende sentrum, levende og bærekraftig sentrum for kultur bolig og næring, en levende by* (Fjordbyen 2009: 6,14,17). Dette er en måte å promotere Oslo og Bjørvika på, som viser til at det vil bli en bydel for hele Oslos befolkning.

Artikkelen er strukturert i ti avsnitt, men jeg har valgt å utelate noe av teksten da den ikke er relevant for byutviklingsdiskursen, og istedenfor fokusere på relevant tekst fra seks avsnitt. Hvert avsnitt har en uthevet overskrift som refererer til innholdet i avsnittet. Artikkelen har et innledende avsnitt som henviser til Fjordbyplanen og målet med utbyggingen i Bjørvika. Dette tas videre til å referere til arbeidsplasser og boliger. Byrådslederen prøver med dette å vise alle de positive sidene ved Bjørvika. Videre viser byrådslederen til hvordan kun 60 prosent av området skal bebygges og at resten skal være fellesområder for befolkningen i form av havnepromenader, plasser og allmenninger. Dette gjøres for å skape positive assosiasjoner hos leseren. Ordet allmenning er også interessant. Det kommer av det gammelnorsk *almennigr* av *almennr* som betyr alle menn eller hele befolkningen. Allmenningen kan også bety område for alle eller for hele befolkningen. Spørsmålet er om Bjørvika kan komme til å bli et slikt inkluderende sted.

Avsnittet med tittelen *Absolutt sentrum* henviser indirekte til diskursen som den gang pågikk mellom byrådet og Riksantikvaren. Riksantikvaren mente at det måtte bygges mindre i Bjørvika hvis Munchmuseet skulle bygges på samme område. Byrådslederen henviser her til hvordan Bjørvika har behov for kulturbyggene for å gjøre byen levende

og trygg, og da særlig parkene og friområdene. Byrådslederen vil også lage en kulturakse som knytter øst og vest sammen. I media har det blitt rettet kritikk mot denne øst-vest tankegangen, og mange sier den ikke eksisterer. Dette fordi da de startet å bygge Bjørvika, tok Oslo vest over en del av Oslo øst, det var ikke slik at øst og vest nærmet seg hverandre. Vi kan si at det tvert imot ble et skarpere skille. I likhet med *Hvoslef-Eide* skriver byrådslederen at han vil gjøre Munchmuseet mer synlig, men de er ikke enige om lokaliseringen og måten å skulle gjøre det på. Byrådslederne vil helst ha et signalbygg til Munchs kunst, mens *Hvoslef-Eide* heller vil ha en oppgradering av Munchmuseet på Tøyen.

Teksten baserer seg hovedsakelig på positive ord som *fremtidsrettet, moderne, klimavennlig, kulturell, eksepsjonelt god, levende, og trygt*. Dette er alle ord som skal skape et bilde av at Bjørvikaplanen har en flott fremtid. Mange av setningene begynner i jeg-person og gir teksten et preg av personlig meninger, som for eksempel *Jeg vil* og *Jeg mener*. Dette viser en sterk affinitet til teksten og er det Fairclough kaller *modalitet*. Det viser at forfatteren står ved det han sier og at dette er temaer som han virkelig bryr seg om. Det personlige pronomener *Jeg* blir ofte brukt sammen med *vi*: *Vi må bygge boligmasse, vi har diskusjoner, Vi har gjennomarbeidede planer og vi bør gjøre det nå*. I teksten blir det ikke presisert hvem *vi* refererer til. Dette kan være velgeren i Oslo, men det kan også henvise til Riksantikvaren som har stoppet utbyggingen, eller til de andre byrådspartiene som byrådslederen er avhengig av å få med seg på utbyggingen. Ordet *vi* kan i følge Fairclough ha ujevn sosial fordeling (2003: 171). Dette betyr at selv om forfatteren bruker *vi*, referer det ikke nødvendigvis til alle samfunnsgrupper eller til befolkningen generelt. Hvis det skal være tyngde bak ordet kan det heller ikke brukes av hvem som helst. Da må det brukes av en person i maktposisjon som har muligheten til å gjøre disse forandringene. I denne teksten er det nettopp det Røsland gjør. Han setter seg i denne maktposisjonen og viser at dette prosjektet kan gjennomføres, hvorfor det bør gjennomføres, og at han er villig til å gjennomføre det nå.

Oppsummering

I kapittel fem kom jeg frem til at byutvikling i Bjørvika og på Tøyen ble sett på ulike måter. Bjørvika handlet først og fremst om verdiskapning og boliger for den "hvite middelklassen." Tøyen blir derimot sett på som byutvikling som kan forbedre

leveforholdene for enkelte deler av befolkningen. Når det gjelder Tøyen har nok ulike aktører forskjellig agenda. Vi ser at det er en forskjell i måten Butenschøn og Hvoslef-Eide ordlegger seg på og hva de fokuserer på som viktig på Tøyen. Gjennom debatten har jeg også funnet ut at Hvoslef-Eide i 2012 la frem et alternativ forslag til Munchmuseum på Tøyen. Dette gjør at jeg blir usikker på om han snakker for kunstens og befolkningens beste, eller for sin egen agenda. Det er allikevel slik at de fleste artiklene i denne diskursen enten fordeler seg på den ene eller andre siden og uttrykker de samme tankene. I kapittel 8 vil jeg undersøke nærmere hvorfor og hvordan museer ofte settes i sammenheng med byutvikling, og plassere diskursen om byutvikling i lys av disse teorien.

Kapittel 8. Museenes samfunnsrolle

Det siste nivået i Faircloughs tredimensjonale modell er å knytte analyse materialet til den sosiokulturelle praksisen. Fairclough skrev at det lønner seg å dele den sosiokulturelle praksisen inn i tre deler: økonomisk, politisk og kulturell (1995: 62). Den økonomiske og politiske tar gjerne opp makt og ideologi, mens den kulturelle går mer på samfunnsverdier og identitet. Jeg vil hovedsakelig konsentrere meg om den kulturelle delen, men da diskursen om det nye Munchmuseet også innehar elementer av politikk og økonomi er det umulig å skulle skille ut disse. I kapittel 5 viste analysen min en tydelig forbindelse mellom sosial inkludering og ekskludering på den ene siden, og byutvikling på den andre siden. Dette er blitt forsterket gjennom nærlesningen av disse to diskursene i kapittel 6 og 7. Jeg har derfor valgt å se de to diskursene i sammenheng med hverandre, og i dette kapittelet knytte dem til sentrale teorier om *det inkluderende museum* og *museenes samfunnsrolle*. Jeg vil også hente inn eksempler fra andre artikler om det samme emnet fra kapittel 5.

8.1 Det inkluderende museum

De siste 20 årene har museenes samfunnsrolle vært et sentralt begrep i alle kultur- og museumspolitiske dokumenter i Norge (Holmesland 2013:1), og det har vært et overordnet mål at museene gjenspeiler samfunnet de er en del av (St. melding nr. 49 2009: 123). Dette betyr at *museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Dette innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuelle formidling som fremmer kritiske refleksjon og skapende innsikt* (St. melding nr. 49 2009: 146). Det samme budskapet om inkludering finner vi også i St. Melding nr. 10 *Kultur, inkludering, og deltaking* som har som mål at det skal skapes en inkluderende *kultursektor hvor alle har like muligheter til deltagelse og til å utvikle sine skapende ressurser, uavhengig av faktorer som sosioøkonomisk-, kulturell- eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne* (St. Melding nr. 10 2012: 8). Det er allikevel ikke slik at alle museer er like inkluderende. For selv om museene har som formål at de skal være åpne for alle, er dette ikke det samme som at de er tilrettelagt for alle. Det gjelder både for de med nedsatt funksjonsevne, men også de som stoppes av sosiale barrierer. Doktorgradsstipendiat Heidi Bergsli beskrev i den siste artikkelen jeg analyserte i kapittel 6 hvordan symbolske barrierer kunne gjøre et kulturtilbud vanskeligere

tilgjengelig for enkelte grupper i samfunnet. Det er blant annet disse usynlige barrierene som må brytes ned før et museum kan bli åpent for alle. Et åpent museum dreier seg ikke bare om etniske minoriteter. Det handler også om etniske nordmenn i en vanskelig situasjon i form av fattigdom, rus eller kriminalitet, og om handikappede og barn. Dette er alle grupper som potensielt kunne ha besøkt Munchmuseet, men som kanskje på grunn av usynlige barrierer blir holdt ute, eller som kanskje kvier seg for å besøke museene.

I konkurransegrunnlaget fra juryrapporten for nytt Munchmuseum står det at *"museet bør være inkluderende, innbydende og tilgjengelig for alle, og gjenspeile det mangfoldet av muligheter som finnes i området* (Juryrapport 2009:13). Måten de har ordlagt seg på her er veldig interessant. De har skrevet at *museet bør være inkluderende*, og legger allerede her opp til en ekskluderende holdning. Hvorfor ble det ikke skrevet at museet *skal være inkluderende*? Ordet *bør* kan virke som om det kan vurderes om det skal være inkluderende, altså som om museet har et valg om det skal være inkluderende, ikke inkluderende eller delvis inkluderende. Ordet *skal* er derimot et imperativ og betyr at museet ikke har noe valg, det må være inkluderende. Det er også interessant at de har brukt ordet *mangfold* sammen med *muligheter*. Vanligvis setter vi dette ordet sammen med kulturelt *mangfold*, altså et mangfold av forskjellige personer og kulturer, mens her knyttes det mest sannsynlig til de kommersielle mulighetene ved museumsvirksomheten og til området rundt museet.

I 2009 la regjeringen frem en handlingsplan som het *Norge Universelt Utformet 2025*. I planen sto det skrevet at *det er et viktig prinsipp i regjeringens strategi at hovedløsningen i alle nyanskaffelser, nye bygninger og anlegg rettet mot allmennheten skal være universelt utformet, og at planer skal baseres på disse prinsippene* (Handlingsplan 2009:7). St. melding 10 *Kultur inkludering og deltaking* legger også vekt på universell utforming og skriver at *dette ofte kan være en forutsetning for å kunne ta del i kultur og samfunnslivet*. Når det gjelder Lambdas tilrettelegging for handikappede er det nok ingen tvil om at bygget vil bli universelt utformet, og jeg vil derfor ikke gå nøyere inn på en diskurs om dette. Det er allikevel interessant å se at det i juryrapporten ikke er nevnt at museet skal være, eller vil bli, universelt utformet, noe som i seg selv kan virke diskriminerende og ekskluderende.

Når Munchmuseet nå flytter til Bjørvika kan en av konsekvensene være at det legges enda høyere symbolske barrierer enn de som eksisterte på Tøyen. Dette gjelder både i avstand og i infrastrukturen som blir bygget rundt museet, og at museet blir liggende i et område preget av høye boligpriser som selv den norske middelklassen har vanskelig for å kjøpe seg inn i. Det som må til er en økt demokratisering av kulturen. Dette er ifølge Mangset et ord som kan tolkes på mange måter, men det er hans siste definisjon som jeg tror må til for å endre mønsteret for bruk av kunstmuseene (2012: 6). Denne går ut på at avstand mellom sosiale grupper reduseres når det gjelder bruk av kulturtilbud. Her har enkelte museer en lang vei å gå før de når målet om et museum som er *tilgjengelig for alle*, for her handler det om tilrettelegging og aktive tiltak fra museenes side. Dette er ikke nødvendigvis bare museenes problem. Norsk kulturbarometer (2012) viser hvordan både inntekt og utdanning virker inn på hvor mye man bruker et kulturtilbud og da særlig kunstmuseene (Vaage 2013: 43). Det er da logisk å spørre om gratis inngang ville kunne påvirke hvem som besøker museet, men undersøkelser som er blitt gjort viser at dette påvirker besøkstallene i svært liten grad (St. melding 10 2012: 71). Det ser derfor ut som om mange av dem som ikke bruker museet, gjør det fordi de mangler en referanseramme. Dette går inn på neste punkt i debatten som har vært diskursen om høy eller lav *terskel*.

I mine undersøkelser om sosial inkludering og ekskludering i forbindelse med nytt Munchmuseum har jeg funnet at mange avisartikler henviser til Munchmuseet som et såkalt høyterskel kulturtilbud. I kapittel 5 skrev jeg om tekst 2 hvor forfatterne mente at beboerne på Tøyen har behov for et kulturtilbud med *lavere terskel*. I artikkelen sies det indirekte at beboerne på Tøyen ikke vil ha glede av Munchmuseet, og at de ikke kommer til å bruke det. Dette stemmer godt med Pierre Bourdieus arbeid som viser hvordan den kulturelle deltakelsen er en innebygd del av klassemessige ulikheter (Rosenlund 1991: 82). Dette er påvirket av en rekke elementer som *Habitus* hvor Bourdieu forklarer at selv om museet er åpent for alle, vil ulike gruppers habitus påvirke hvordan de handler og tenker ut fra nedarvede disposisjoner, og dette påvirker tanke og persepsjonsskjemaer, tolkningsprinsipper og verdsettinger (Rosenlund 1991: 84). Dette betyr at vi alle har en spesiell habitus som gir oss en sosial plassering og kulturell kapital. I enkelte habitus finnes det en høy kulturell kompetanse/kapital som gjør at

man kan forholde seg til et kulturprodukt, altså forstå, oppleve og vurdere hva dette produktet består av. Bourdieu mente at kulturell kapital først og fremst erverves gjennom familien, men det kan også oppnås gjennom utdanning. Han mente at det finnes mest kulturell kapital i de øvre sosiale klasser, mens andre sosiale klasser har mindre av det. Spørsmålet er om ulike sosiale klasser og ulik habitus kan være en forklaring på hvorfor det er så vanskelig å få Tøyens beboere til å besøke Munchmuseet. I tekst 1 *Nødsinskrikk fra Tøyen* beskriver forfatteren tøyenbefolkningen som fattige og fra lavere sosiale klasser, noe som også innebærer at de i følge Bourdieu har lavere kulturell kapital. Det er viktig å presisere at dette ikke går på intelligens, men at det går på nedartet eller ervervet kunnskap. Kulturell kapital skapes gjennom kunnskap både til kunstproduktet i seg selv, men også til alle ritualer som omgir produktet (Rosenlund 1991: 85). Dette kan være alt fra hvordan man skal kle seg til hvordan man skal oppføre seg. Til sammen skaper dette barrierer som ulike sosiale klasser har vanskelig for å bryte ut av. Det gjør det også vanskelig for museene å tiltrekke seg publikum fra alle sosiale klasser. Vi ser også hvordan denne tankegangen går igjen i artikkelen i tekst 2 *Munch-vedtaket en seier for beboerne på Tøyen og Urban storstue*¹⁰⁶ hvor forfatterne skriver at Tøyens befolkning har behov for et kulturtilbud, men at det må ha *lavere terskel* enn Munchmuseet. Gjennom disse artiklene ser vi hvordan tanken om ulike kulturelle kompetanser kommer frem i media, ved at de mener at Tøyens befolkning trenger et tilbud som krever lavere kulturell kompetanse. Som jeg skrev i kapittel 3 er det mulig å argumentere for at Norge ikke er delt inn i klasser på samme måte som i Frankrike, og at vi ikke har noe klart skille mellom klassene. Tanken om et egalitært samfunn står meget sterkt i Norge og i Skandinavia (Gullestad 1991: 4). Mange vil nok derfor argumentere for at det ikke finnes klasseforskjeller i Norge, og hvis det noen gang fantes er de i ferd med å viskes ut. Det finnes allikevel sosial ulikhet, og når det kommer til besøkende til museene går noe av denne ulikheten på kulturell kapital. Media beviser nettopp dette ved at de knytter lavterskeltilbud til Tøyens lokalbefolkning og skriver at Munchmuseet er et høyterskel kulturtilbud. At det uten baktanke trekkes slutninger om hvilke samfunnslag som besøker Munchmuseet viser også hvordan denne tanken i stor grad er en del av folkeopinionen.

¹⁰⁶ Urban storstue, Benz Kari Margrethe, Aftenposten, 05.07.11

Kunstsosiolog Dag Solhjell lagde med utgangspunkt i Bourdieus kulturfelt en tredelt modell for det norske kunstfeltet (2012: 33). Han delte det opp i det eksklusive/ekskluderende kretsløpet, det inklusive kretsløpet og det kommersielle kretsløp. Disse tre feltene overlapper hverandre på noen områder. Det som symboliserer det eksklusive kretsløpets kapital er *kunstnerisk annerkjennelse* (Solhjell 2012: 34). Dette er en kapital som ikke kan oppnås utenfor kunstfeltet, og det er heller ikke mulig å oppnå dette i det inklusive eller kommersielle kretsløp. På grunn av Edvard Munchs annerkjennelse både i Norge og internasjonalt kan Munchmuseet plasseres inn under det eksklusive kulturfeltet. Publikum i de eksklusive museene består som oftest av et elitepublikum med kunstnere, kunsthistorikere og ansatte i kunstfeltet (Solhjell 2012: 46). Solhjell mener det er viktig å skille mellom besøkende og publikum på en kunstutstilling (2012: 89). Han mener at besøkende først blir publikum etter å ha opplevd samme type kunstutstilling flere ganger på en slik måte at de kan prate om opplevelsen sin. Solhjell snakker om det rene blikk som et resultat av læring gjennom erfaring, en tradisjonsbåren fortrolighetskunnskap (2012:92). Estetisk blikk er avhengig av å utvikles på kunstutstillinger der det er nødvendig med kompetansen. Den estetiske kompetansen er dermed fordelt ulikt hos befolkningen, og det er også interessen for å bruke den.

Museenes holdninger til publikum kan også leses ut fra hvordan museet i seg selv er bygget opp og henvender seg til publikum. Hvis vi analyserer Munchmuseets rolle slik det er i dag, har jeg funnet fremt til at museet er ute etter det Solhjell kaller det *evneorienterte publikum* (2012: 111). Museer som går for denne publikumsgruppen er ofte store og holder til i nye signalbygg med vekslende utstillinger med høyt profilerte kunstnere fra fortid eller nåtid. De er ofte lokalisert i byens mest travle strøk eller er ledd i langsiktige byutviklingsprosjekter. Det publikum de er ute etter er urbane uten høy kunsthistorisk kompetanse og vanlige mennesker som tiltrekkes av det oppsiktsvekkende og pirrende uten at de nødvendigvis er interessert i kunst, og ikke minst turister som kommer for å se både museumsbygget og de mest berømte kunstverkene. Enkelte av disse elementene ser vi ved Munchmuseet gjennom utstillingen *MELGAARD + MUNCH*, hvor museet har kombinert det moderne *street art* i blanding med mote og det moderne byliv. Dette er en måte å tiltrekke seg et nytt publikum, men det henvender seg særlig til enkelte deler av befolkningen og er lite

inkluderende. Med utbyggingen i Bjørvika vil det antageligvis leve enda mer opp til beskrivelsen som et evneorientert museum.

Solhjells beskrivelse av det norske kulturfeltet og Bourdieus tanker om klasser og kulturell kapital kan forklare hvorfor enkelte deler av befolkningen besøker Munchmuseet og andre ikke gjør det. Dette betyr allikevel ikke at Munchmuseet kan lene seg tilbake og si at dette kan vi ikke gjøre noe med. Diskursen som har pågått om sosial ekskludering eller inkludering ved å flytte museet handler også om at Munchmuseet i seg selv må endre sine holdninger. De må utføre tiltak som legger til rette for besøk fra sosiale grupper som kanskje aldri vil gå på museet hvis de ikke blir gitt en mulighet. Dette har nok også vært noe av Munchmuseets problem, de har ikke klart å legge til rette for et mer *åpent* museum. En kommentar fra Direktør for Munchmuseet, Stein Olav Henrichsen, sier noe om holdningen ved museet, *Munchmuseet har ligget her (Tøyen) i 50 år uten å gi ringvirkninger på området*.¹⁰⁷ En annen interessant artikkel som langt på vei bekrefter det samme, er artikkelen *Nedslående hvitt kulturliv*, hvor Munchmuseet blir spurt om hvor mange besøkende de har med ikke-vestlig bakgrunn.¹⁰⁸ Dette kan Munchmuseet ikke svare på, enda det ligger i den bydelen i Oslo som har en av de høyeste konsentrasjonene av beboere med flerkulturell bakgrunn. I museumssammenheng er det ikke lenger snakk om hvem som skal få komme inn eller ikke, det forventes også at museet skal ha en aktiv rolle i samfunnet og bidra til at alle besøkende fra alle sosiale lag inviteres inn. Dagens museer måles ikke bare gjennom sin samling, budsjett, ansatte og fasiliteter, men også gjennom hva de har å tilby individet og samfunnet rundt museet. Museolog Stephen Weil skrev at museer som ikke produserer noe til sitt lokalsamfunn er sosialt uansvarlig på samme måte som privat virksomhet som ikke går med overskudd, og på den måten misbruker museet samfunnets ressurser (2003: 42-43). Ut fra det Weil skrev kan vi si at Munchmuseet har feilet på visse områder i og med at de ikke har prestert sitt beste i forhold til sitt lokalsamfunn. Dette kan knyttes opp mot Sandells teorier om museets rolle i sosial inkludering som jeg nevnte i kapittel 3. Sandell hevdet at alle typer museer har et potensiale til bidra med å bekjempe sosiale forskjeller, og at de har ansvar for å gjøre

¹⁰⁷ <http://kl.sbio.no/2013/03/19/faglunsj-grunnen-til-a-velge-grunnen-kultur-byutvikling-og-verdigrunnlag/> (Lest 25.01.2015)

¹⁰⁸ Nedslående hvitt kulturliv, Aftenposten, 20.06.2013

dette (2002:3). Sandell mente at museene har evne til positiv påvirkning på individer i en vanskeligstilt situasjon, enten de er sosialt ekskluderte eller lever i fattigdom. Museet kan også være en katalysator for sosial fornyelse og et verktøy for å forsterke lokalsamfunnet og bidra til å skape et mer likestilt samfunn (2002:4).

Både Bourdieu og Solhjell har laget teorier om samfunnet som kan forklare hvorfor Munchmuseet kan være ekskluderende. Mange ekskluderende elementer kan virke som innebygde og akseptert av samfunnet. Men det er nettopp i lys av at vi kjenner til disse begrensningene at det er mulig å gjøre noe med dem. Når museene vet om begrensningen som kunnskap og symbolske barrierer har for deler av de besøkende, kan det også utvikles formidlingsarbeid som kan adressere disse problemene. Regjeringen har stadig mål om å gjøre museene mer inkluderende, men de har også sagt tydelig ifra at de ikke har tenkt å presse museene til å drive inkluderingsarbeid (se kapittel 5.3). Museologene Jocelyn Dodd og Richard Sandell har skrevet at enkelte kritikere av museenes rolle i sosial inkludering kritiserer den sosialinkluderende tanken nettopp fordi de oppfatter det som en tvangstrøye fra staten (Dodd og Sandell 2001: 5). Det kan derfor hende at staten gjør rett i å ikke presse museene til sosial inkludering. Samtidig må det være en form for oppfølging slik at det er et fokus på dette. Det er derfor viktig at Munchmuseet i fremtiden selv tar tak i disse problemene, og det blir kanskje viktigere nå en tidligere når de i tillegg flytter til en bydel preget av fremtidige symbolske barrierer. Det er heller ikke slik at museer må nå alle mål i forbindelse med sosial inkludering. Her gjelder det å tilpasse museet, og finne ut hvilken rolle det skal spille og hvordan de best mulig kan gjøre en innsats for sosial inkludering.

8.2 Museum som redskap for byutvikling

Som skrevet i kapittel 3 førte globale sosioøkonomisk tilstander på begynnelsen av 2000-tallet til intro- og inter-urban migrasjon. Dette gjorde at flere mennesker enn noen gang før flyttet til byområder, og mange bydeler ble preget av et større kulturelt mangfold enn tidligere. I enkelte tilfeller har dette ført til økt sosioøkonomisk polaritet bydelen imellom (Coffee 2008: 262). Museer som befinner seg innenfor en spesifikk bydel vil derfor være preget av området rundt dem. Sandell skrev at museer kan spille en rolle i regenerering og fornyelse av utkantstrøk og spesielt vanskeligstilte bydeler (Sandell 2002: 7). For å forstå hva som har gjort at det ofte refereres til byutvikling når

det snakkes om Munchmuseet må det ses nærmere på prosjekter som ofte blir sammenlignet med Munchmuseet. Et av de første suksessstiltak hvor et museum ble brukt til byutvikling var byggingen av Pompidou-senteret i Marais, Paris (McClellan 2008:86). Marais var en bydel preget av forfall, fraflytting og fattigdom, men byggingen av museet førte til en urban gentrifisering, og området er nå preget av en multikulturell befolkning.

Guggenheimmuseet i Bilbao er et annet lignende tilfelle og også det mest berømte eksempelet på hvordan et museum kan regenerere en by. Bilbao var en gruveby med sterk tilknytning til elven, og utvinning av mineraler var i lang tid deres hovedinntekt (Gómez 1998: 106). Fra 1850 og frem til midten av 1900-tallet var Bilbao en av Spanias viktigste industribyer. Byen opplevde på midten av 1950-tallet en deindustrialisering, noe som førte til stor arbeidsledighet. På det høyeste var den oppe i 25 prosent (Plaza 2008: 507). Byen var også preget av fraflytning, bygninger i forfall, forurensning og et dårlig offentlig transportsystem. På 1990-tallet bestemte byen seg for at de skulle brukes 166 millioner euro på et kunstmuseum, og byen ble kritisert for å bruke for mye penger på noe som var så eksklusivt og irrelevant for befolkningen (Plaza 2008: 506). Guggenheimmuseet, designet av Frank O. Gehry, åpnet dørene for publikum i 1997. Ringvirkningene av museet var enorme. Blant annet ble det skapt nesten 4000 nye arbeidsplasser i restaurant- og hotellnæringen. Museet har ført til at Bilbao har kulturturisme og servicenæringen som sine hovedsatsningsområder istedenfor industri. Før museet ble bygget var turistnæringen preget av sesongarbeid, men etter at museet ble bygget får de en jevn strøm av turister hele året (Plaza 2008: 514).

Liverpool er et annet eksempel på byfornyelse utført ved hjelp av museer, men i motsetning til andre byer som blir bygget rundt et museum, har Liverpool satset på å utvikle et bredere kulturelt spekter. Liverpool var tidligere en av de viktigste havnebyene i England, men fra krigens slutt og frem til 1970-tallet var den preget av økonomiske problemer og høy arbeidsløshet (Lorente 1996:45-45). Den tidligere industrien hadde etterlatt seg mange tomme bygninger som stod og forfalt. På 1980-tallet begynte diskursen blant byens politikere om hvordan de kunne utnytte kultur og turisme i en regenerering av Liverpool (Couch og Farr 2000: 152). Tate Gallery Liverpool som er sprunget ut fra museet i London ble åpnet i 1988. Etter dette fulgte

åpningen av en rekke andre museer, som for eksempel National Museums and Galleries i Merseyside (NMGM) som består av seks museer. Investeringen i museer og den fysiske forandringen av nedslitte bydeler førte til investeringer i form av boligbyggeprosjekter og oppussing av gamle bygninger.

Eksemplene fra Paris, Bilbao og Liverpool er alle eksempler på vellykkede byutviklingsprosjekter hvor museer har hatt hovedrollen i en kulturledet byutvikling. Jeg vil i de to neste avsnittet undersøkt hvordan Munchmuseet i Bjørvika eller på Tøyen er blitt knyttet til en slik byutviklingsstrategi. Jeg har også prøvd å undersøke om det bare er positive sider ved en kulturledet byutvikling slik som eksemplene over gir inntrykk av.

Bjørvika i et byutviklingsperspektiv

Munchmuseet og dets rolle i Bjørvika er sterkt knyttet til byutviklingsplanene som har pågått i dette området i mange år. I 1982 ble det avholdt en internasjonal idékonkurranse kalt *Byen og Fjorden – Oslo år 2000* (Byutvikling i Bjørvika 2003: 4). Dette var hovedsakelig en konkurranse som gjaldt utviklingen av Bjørvika, men dette markerer starten på dagens Fjordbystrategi. Den 19. Januar 2000 ble *Fjordbystrategien* vedtatt og fire år senere ble *Kommuneplan 2004* med fremtidsvisjonen *Hovedstaden Oslo: miljøby – kunnskapsby – kulturby – fjordby* vedtatt.¹⁰⁹ Det var først i 2005 at Munchmuseet ble nevnt i forbindelse med Bjørvika, etter at Venstre la frem et forslag i bystyret om å flytte Munchmuseet til Bjørvika. Det ble på det aktuelle tidspunktet nedstemt, men ble tatt opp igjen av byrådsleder Erlig Lae i september 2008, og det ble vedtatt at museet skulle bygges i Bjørvika.

Målet for Fjordbyplanen beskrives som å utvikle Oslo/fjordlinjen gjennom *programmer og attraksjoner som byen mangler i dag. Fjordbyen vil også være med på utvikle og promotere Osloregionen på felter som innovasjon, rekreasjon, merkevarebygging og reiseliv.* (Fjordbyplanen vedtak 2008: 9). Ut fra målene ser vi hvordan i hvert fall tre av de fire punktene refererer til punkter hvor økonomisk verdiskapning står sterkt, og det er tydelig at dette handler om en byutvikling som skal øke Oslos inntekter. Munchmuseet er også blitt dratt inn som en brikke i dette spillet, og det ser ikke lenger

¹⁰⁹ Høringsdokument Fjordbyplanen 2005

ut til at diskursen handler om Munchs kunst, men om byutvikling og verdiskapning. Dette ser vi også i juryrapporten hvor Lambda ble valgt: *Lambda er kåret av en enstemmig jury som et komplett og fullstendig tilrådelig museumsprosjekt som skaper et stort potensial for rekreasjon og byutvikling innenfor Munch-området. Prosjektet introduserer det nye museet som et potensielt landemerke og har en ærbødighet i fht til Operaen* (Juryrapport 2009: 9). Her blir det snakket om rekreasjon og byutvikling, men ikke sagt et ord om at Lambda er det bygget som er best egnet til å huse Munchs kunst. Hvorfor det er blitt slik skjønner vi godt når vi ser på hvilke kriterier som juryen har vært opptatt av. *Juryen har hovedsakelig vært opptatt av museets lokalisering, indre organisering og arkitektoniske formgivning, samt potensialet for en god utvikling av de kommersielle arealene. Juryen har dessuten vurdert tilgjengelighet til fjorden og verdien av Akerselva som identitetssymbol for byens innbyggere* (Juryrapport 2009: 11). Her igjen ser vi at Munchs kunst ikke blir nevnt. Tilhengere av Lambda i Bjørvika setter museet som oftest i sammenheng med økonomisk verdiskapning. Den siste artikkelen i kapittel 7 *En levende by* av Stian Berger Røsland er et typisk eksempel på dette, hvor Munchmuseet settes i sammenheng med byutvikling og ord som arbeidsplasser, kulturakse, boliger og næringsbygg. Det kan virke som om *kunst for kunstens skyld* ikke er aktuelt lenger. Munchmuseet er kun blitt et redskap i verdiskapning og turisme. I artikkelen *Kultur i byutvikling-et spill for kongetribunen* uttrykkes det skepsis til byer som bruker kultur i en bevisst merkevarebygging for et sted (Gabrielsen 2003:141). Ved å promotere en enkelt del av en by skapes det bilder av hvem som tilhører det enkelte område. Dette betyr at promotering av et område i Oslo kan skape et ytterlige skille innad i Oslo. De nye byrommene er skapt med tanke på deling av befolkningen (Gabrielsen 2003: 143). Dette er ikke fordi det ønskes en deling, men det hele ligger i at avvik ikke må forstyrre normalen. Dette betyr at vi ikke vil ha de fattigste og mest vanskeligstilte inn i det som er normalt for middelklassen og de øvre sjiktene.

Når det snakkes om Lambda er det mange som håper at det nye museet skal gjøre Oslo til en ny turisthovedstad, og mange knytter Lambda til en såkalt *Bilbao-effekt*. Som jeg forklarte gjennom eksemplene tidligere i teksten, består dette i å bruke et museum som katalysator for byutvikling. Når Bilbao-effekten knyttes til Bjørvika i positiv forstand settes den som oftest i sammenheng med turisme; *Beliggenheten i Bjørvika har et potensial på i alle fall 500.000 besøkende i året, og jeg tror vi vil se en Guggenheim-effekt,*

sier hun og viser til turistboomen som det kjente museet i Bilbao i Spania skapte¹¹⁰, eller *Den smålurvet nordspanske byen Bilbao hadde skarve 25.000 turister i 1995. Så satset byen. Guggenheimmuseet reiste seg. I år har Bilbao over 1 million besøkende.*¹¹¹ Her ser vi hvordan forkjemperne for Bjørvika håper at museet vil bringe flere turister til byen og dermed skape økt inntekt for dem som er involvert i turistnæringen. Men Bilbao-effekten handler egentlig ikke bare om turisme. Det handler om å endre et område for lokalsamfunnet og skape arbeidsplasser og fornye byer, eller bydeler. Bjørvika er ikke et område som i dag er preget av nedslitte bygninger og fattigdom. Dette er et utviklingsområde. Som Butenschøn skrev er det vi ser i Bjørvika ikke byutvikling,¹¹² men eiendomsutvikling (2013: 373). Forsker i arealplanlegging Klaus Klunzmann skrev at *hver historie og regenerering begynner med poesi og ender med eiendomsutvikling (sitert i Evans 2005: 959)*. En slik eiendomsutvikling er styrt av eiere som har forventninger om avkastning på investert kapital, og det er klart at eiendomsutviklerne ser det enorme avkastningspotensialet i å ha Munchmuseet som nabo.

Det er nettopp enkelte av disse tankene ved en kulturledet byutvikling som er blitt kritisert. Forsker i kultur og urbanutvikling Graeme Evans, som er en av de store kritikerne av den kulturledede byutviklingen eller byfornyelsen, har skrevet at ordet *kulturledet regenerering* ofte blir misbrukt når det er et høyprofil-kunstsenter som brukes til områderegenerering og hvor kunsten brukes til å drive eiendoms- og økonomisk utvikling fremover (Evans 2005: 968). I utvikling som dette er det nesten aldri snakk om regenerering av byområder, det er nybygg, forbedret kommunikasjon og boliger i den høyere delen av prisskalaen som tar plassen til det gamle. Det er nettopp en slik utvikling vi er i ferd med å få i Bjørvika med det nye Munchmuseet.

Mange forkjempere for Bjørvika har også promotert det de kaller *kulturaksen*, som vil bestå av Astrup Fearnley, det nye Nasjonalmuseet, Operabygningen og Munchmuseet. Det argumenteres for at når museene blir plassert sammen vil de kunne påvirke hverandre positivt. Det som ofte blir kalt en *museumsklynge* oppstod i løpet av siste halvdel av 1900-tallet i London og Washington. Denne formen for museumsutbygging

¹¹⁰ Color Line jubler over Munch-museum i Bjørvika, Dagens Næringsliv, 29.05.2013

¹¹¹ Torpederte turistmål, Bjørn Jacobsen, Aftenposten, 20.11.2011

¹¹² Butenschøn skrev at i en offentlig styrt byutvikling blir det gjort langsiktige investeringer med upresise forventninger om fortjeneste på disse investeringene.

ble senere fulgt opp i andre byer som Amsterdam, Frankfurt, Stockholm og så videre (Hamnett og Shoval 2003:29). Ideen bak en såkalt *museumsklynge* er at den vil skape en synergieffekt, og på grunn av antallet museer vil antall besøkende også øke. Det kan settes spørsmålstegn ved om dette er bra for museene. De mest vanlige innvendingene er at ulike museer har ulik målgruppe, og besøkende til det ene museet vil derfor ikke besøke det andre museet. Innvending nummer to er at folk sjelden er villige til å kombinere flere museumsbesøk på en dag (Jansen-Verbeke og van Rekom 1996: 366).

Når vi ser på det som kalles kulturaksen i Oslo består den utelukkende av kunstmuseer med unntak av Operaen. I og med at alle museene er kunstmuseer vil de mest sannsynlig tiltrekke seg den samme typen besøkende, noe som kan være en fordel for alle museene. Problemet er at disse museene for det meste vil tiltrekke seg en gruppe mennesker, mens en annen del av befolkningen ikke vil bruke museene. Dette vil også føre til en ensidig type besøkende til området rundt museene slik at hele området kan virke ekskluderende. Dette er de såkalte *sosial barrierene* som Bergsli beskriver.¹¹³ Dette kan føre til at det skapes en hel sammenheng (akse) av ekskluderende områder som kun vil brukes av en enkelt del av befolkningen og besøkende turister. Spørsmålet er om det er mulig å skape et inkluderende område i Bjørvika og i Fjordbyen generelt, eller om utviklingen allerede har kommet så langt at det er for sent.

Tøyen i et byutviklingsperspektiv

I den første og andre artikkelen i kapittel 6 *Munch to tanker i hodet* og *Munch usynkelig i sin egen hjemby* henvises det nettopp til disse tankene. Den første artikkelen i kapittel 7 *Munch to tanker i hodet* bruker også et eksempel: *Et forbilde for en slik tenkning var ikke minst det franske Pompidou-senteret, plassert av staten midt inne i den nedslitte bydelen Marais i Paris, nettopp for at det skulle skape ringvirkninger – kunstgallerier og boligfornyelse, kafeer og butikker, benker og trær på gatene*. Begge artiklene tar for seg, og promoterer, Munchmuseet på Tøyen og det er nettopp i forbindelse med Tøyen at vi kan snakke om en Pompidou- eller Bilbao-effekt. Som jeg skrev i kapittel 2 er Tøyen et område med store sosial problemer hvor en tredjedel av barna vokser opp i fattigdom og en av fire familier mottar sosialstøtte. Bydel Gamle Oslo har 1.809 kommunale boliger, og 600 av disse er på Tøyen. Bydelen er nedslitt og preget av tomme

¹¹³ Byutvikling truer mangfoldet, Stig Nøra, forskning.no, 24.05.2010

butikklokaler. Tøyen med Munchmuseet er et området som hadde hatt behov for det museolog Pedro Lorente har kalt *urban regenerering* (1996: 5). Dette er ord som ikke bare går på å pusse opp nedslitte bygninger. Det går også på investeringer, konsum og økning av livskvaliteten for de som bor innenfor området. Når det ble vedtatt å legge Munchmuseet til Tøyen i 1949 var det nettopp en slik tankegang som ble brukt: *jeg ser dette med at vi reiser et Munch-museum der oppe, som et ledd i arbeidet for å sanere strøket for å få hevet det kulturelt og for å skape et nytt kultursentrum, for ikke å si et annet sentrum*.¹¹⁴ Denne tanken ble antageligvis lansert som et ledd i det som ble kalt *demokratisering av kulturen* (Karlsten 1985: 59). Dette var en tanke som oppstod etter den andre verdenskrig og hadde som formål å spre borgerlig kultur til arbeiderklassen og heve dem opp på et borgerlig nivå (Karlsten 1985: 60). I debatten om det nye Munchmuseet i dag har det vært mange partier som har kjempet for å få museet plassert på Tøyen. Lokalmiljøet har også engasjert seg i diskursen om Munchmuseet, og mange håpet på at Munchmuseet skulle bli liggende på Tøyen. Spørsmålet er om plasseringen av Munch på Tøyen ville ha forbedret forholdene for den delen av befolkningen som allerede er i en vanskeligstilt situasjon. Et nytt museum innehar evnen til å fornye og forandre en bydel, men med forandring følger det ofte også negative sider. Hvis Munchmuseet hadde gjort Tøyen til et mer attraktivt område med gode leveforhold, ville det bli mer attraktivt å flytte dit. Det er dette som kalles *gentrifisering*. Forsker i urbanisme og landskap Jonny Aspen forklarer det med at middelklassegrupper omformer typiske østkantområder til egne boligområder. Dette ser vi har skjedd i områder som Grünerløkka og Kampen, og endringen har startet på Tøyen (Aspen 2005: 122). Bygging av Munchmuseet på Tøyen kunne ha gjort at denne prosessen hadde gått fortere, og at de som er i en vanskelig situasjon måtte flyttet fra Tøyen på grunn av økende levekostnader. Dette betyr at de ikke ville kunne nyte godt av museums-effekten. Museet kunne tvert imot gjort at enkelte samfunnslag, fattige og vanskeligstilte måtte ha flyttet på grunn av høye leiepriser.

Gentrifisering er bare et av problemene som er blitt knyttet til Bilbao-effekten. En undersøkelse viser blant annet at det å bruke museumsarkitektur og offentlig kunst som verktøy for sosial inkludering kun fungerer delvis (Sharp, Pollock og Paddison 2005: 1021). Sosiolog Gerry Mooney viser til Glasgow, som hadde lagt opp en kulturledet

¹¹⁴ Karsten Heli (1898-1976) Bystyrereferat 16.12.1949, sak nr. 64, Tomt for Munch-museet, side 171

byutviklingsstrategi som har vist seg å ikke fungere. Istedenfor å bedre livssituasjonen for lokalbefolkningen førte det tvert imot til mer fattigdom og større sosiale forskjeller (Mooney 2004: 336-337). En undersøkelse fra Baltimore viser også til hvordan kultursatsingen i byen har feilet og økt allerede eksisterende sosiale forskjeller (Sacco, Perilli og Blessi 2014: 2811).

Når vi ser dagens Munchmuseum i en historisk sammenheng og hvordan politikerne så for seg at museet ville forbedre området Tøyen, kan det sies at dette har vært en mislykket byutviklingsstrategi. Eksempelene over betyr ikke at alle kulturledede byutviklingsprosesser feiler, men hvis et prosjekt skal lykkes er det nødvendig å finne en balanse mellom de ulike faktorene i prosjektet slik at det ikke blir en skjev fordeling (Sacco, Perilli og Blessi 2014: 2817). Skulle Munchmuseet blitt bygget på Tøyen måtte man ha funnet en balanse slik at det hadde påvirket befolkningen på Tøyen på en positiv måte, og slik at man hadde unngått en gentrifisering av området.

Kapittel 9. Konklusjon

Da jeg startet med oppgaven stilte jeg meg to spørsmål: *Hvilke diskurser er blitt konstruert i debatten om nytt Munchmuseum, og hvordan er det blitt satt ord på museenes samfunnsrolle i debatten om det nye Munchmuseet?* Jeg mener at jeg gjennom de åtte kapitlene har funnet svar på begge disse spørsmålene. Som jeg skrev i innledningen av oppgaven var det et svært smalt felt jeg valgte å undersøke, og diskursanalysen har vært et viktig verktøy for å finne frem til tankene som ligger bak hver artikkel som er blitt undersøkt.

Jeg brukte kapittel 5 til å svare på spørsmålet om hvilke diskurser som er blitt konstruert i debatten om nytt Munchmuseum. Jeg har her funnet frem til at det er fem fremtredende diskurser i debatten om det nye Munchmuseet: 1) *Riksantikvarens innsigelse mot museumshøyden*, 2) *Lambda som museumsbygg*, 3) *politisk og kostnadsbasert lokalisering*, 4) *sosial inkludering og ekskludering* og 5) *byutvikling*. Debatten som begynte i 2005 har vært preget av en mengde meningsutvekslinger, og det har vært en kamp som har involvert politikere, arkitekter, lederne for de store kunstinstitusjonene, konservatorer, kunstnere, turistnæringen og den vanlige mannen i gata. Enkelte av diskursgruppene viste seg å være vanskelige å dele opp i separate grupper og fløt over i hverandre. De ulike diskursene viste også hvordan personer og institusjoner med ulike agenda bruker de samme argumentene, men med positiv eller negativ betydning, for å fremme sine egne mål. Mange av diskursene påvirkes av debattantenes politiske ståsted, og vi ser tydelige skiller blant de politiske partiene på hva som er viktig for dem i debatten. Av de fem hoveddiskursene var det spesielt to som var knyttet til museenes samfunnsrolle. Dette var diskursen om *sosial inkludering og ekskludering*, samt diskursen om *byutvikling*. Det nye Munchmuseet ble i disse diskursene knyttet til inkludering og ekskludering gjennom uttalelsene om et høyterskel- eller lavterskeltilbud. Bjørvika kobles også til sosial ekskludering. Jeg fant også ut i kapittel 5 hvordan inkludering ofte knyttes til Tøyen og ekskludering knyttes til Bjørvika. De to diskursene tar opp forskjeller på fattig og rik, og hvordan enkelte mener at Munchmuseet på Tøyen ville kunne ha skapt en bedre situasjon for de som bor på Tøyen. Det finnes ingen direkte henvisning til hvordan de ser for seg at dette skal gjøres. Andre mener at Tøyen klarer seg fint uten Munchmuseet, og at Tøyens befolkning heller

burde få et museum som er mer egnet for dem, et museum med lavere terskel. Gjennom å skrive kapittel 5 fikk jeg bekreftet at diskursene hang tett sammen slik jeg trodde på forhånd, og at det var vanskelig å forholde seg til en diskurs uten å komme inn på en annen.

Kapittel 5, 6, 7 og 8 viser hvordan media har satt Munchdebatten i sammenheng med museenes samfunnsrolle. Slik jeg leser og forstår debatten har dette for det meste vært gjort ubevisst, og jeg har ikke funnet artikler som spesifikt knytter sitt tema til museenes samfunnsrolle. Det som kommer tydeligst frem i flere artikler er henvisninger til at Munchmuseet kan brukes som generator for byutvikling. Det er også noen få artikler som går noe lengre og viser til at Munchmuseet kunne ha blitt brukt til sosial forbedring, men det er ingen av disse artikkelforfatterne som skriver om hvordan dette kunne blitt gjort. Det er dessverre, så vidt jeg har funnet, ingen på det kunst feltet som har brukt sin kunnskap til å fremme argumenter som kunne stått sterkere i denne debatten. Da jeg i kapittel 8 knyttet den museologiske teorien til debatten var det åpenbart at mye av det som ble sagt i debatten kunne knyttes opp mot samfunnets oppfatning av museet, og mye av det som ble sagt underbevisst kunne settes i sammenheng med museumsteori.

Som jeg skrev i innledningen av oppgaven er museologi et studie av museenes historie, dets rolle i samfunnet, formidling, museumsarkitektur og museets lokalisering. Jeg har i oppgaven vært innom de fleste av disse aspekten, men det jeg har fokusert mest på er museets rolle i samfunnet. Innenfor museologifeltet mener jeg at denne oppgaven vil få betydning ved at den setter fokus på hvordan samfunnet oppfatter Munchmuseet, og jeg har gjennom den sosiokulturelle analysen vist at det også kan trekkes paralleller til hvordan folk oppfatter kunstmuseer generelt. I Norge står tanken om museets samfunnsrolle og det inkluderende museum sterkt. Men når det kommer til Munchmuseet kan det konkluderes med at teori og praksis er to forskjellige ting. Selv om stat og kommune gjerne vil at Munchmuseet skal være inkluderende er det ikke slik samfunnet oppfatter museet. I media blir museet fremstilt som et høyterskel kulturtilbud som brukes av en begrenset gruppe i samfunnet. Skal tanken om inkludering endre seg har jeg funnet at det ikke bare er museene som må forandre syn på sin rolle og aktivt tilrettelegge. Det må også gjøres en innsats på utdanningsområdet slik at flere vil få glede av å gå på museene. Dette betyr ikke at alle skal besøke

Munchmuseet eller kunstmuseer generelt, men hvis alle har omtrent de samme premissene, kan man gjøre et overveid valg.

Jeg kommer ikke til å konkludere med om det var riktig eller feil å bygge i Bjørvika eller på Tøyen, fordi her er det ikke noe fasitsvar og det er altfor mange faktorer som spiller inn. Både Tøyen og Bjørvika har sine sterke og svake sider avhengig av hvilken målsetning som settes for hvordan man vil at museet skal brukes. Når Munchmuseet blir plassert i Bjørvika har man gitt Munchmuseet en rolle som turistmagnet som forhåpentligvis vil trekke mange besøkende til Oslo. Museet vil få en stor utfordring med å klare å være sosialt inkluderende, og vil ha problemer med å trekke til seg besøkende fra alle samfunnslag, men slik museet fremstår i dag så tror jeg heller ikke at de har dette som mål. Hvis Munchmuseet skal begynne å arbeide med å være sosialt inkluderende må det gjøres store forandringer i tankesettet hos museet. Det nytter ikke å fortsette slik de har gjort på Tøyen i femti år og tro at forandring kommer av seg selv. Det krever en aktiv innsats for å få et større mangfold av befolkningen inn på museet. Det er klart at dette ikke bare er opp til museet selv. Skoleverket må også sørge for å gjøre sin innsats, for som Bourdieu har skrevet er utdanningen den viktigste inngangen for å overvinne museets sosiale barrierer (1991:14). Slik Lambda og Bjørvika som område bygges i dag, er jeg redd for at det kun bygges for en veldig liten del av befolkningen og for tilreisende turister. Jeg mener allikevel at Munchsamlingen har behov for et nytt museum, og det er ingen garanti for at Tøyen hadde blitt bedre. Hvis politikerne og Munchmuseet hadde brukt den samme tankegangen som de har brukt når de har valgt Lambda, ville Tøyen også blitt bygget ut fra et økonomisk og politisk mål. Det ville ikke blitt sosialt inkluderende eller en forbedring for befolkningen, men det kunne ha ført til en gentrifiering av området og gjort at de vanskeligstilte med problemer kun hadde blitt flyttet til et annet sted, og Tøyen ville ha mistet deler av sitt kulturelle mangfold.

Jeg håper at denne masteroppgaven kan danne et informasjonsgrunnlag for fremtidige kulturprosjekter slik at det kanskje reflekteres mer rundt andre aspekter enn økonomi og politikk når det skal bygges nye kulturinstitusjoner. Dette vil forhåpentligvis føre til en mer kritisk tankegang og at man klarer å skape en balanse mellom de ulike fordelene ved en kulturledet byutvikling. Dette vil kanskje gjøre at det kan fokuseres mer på hva et

museum kan oppnå i form av sosial inkludering og forbedring, samtidig som man fokuserer på økonomisk verdiskapning, byutvikling og turisme.

Videre forskning

Jeg har i mine undersøkelser funnet frem til en rekke nye innfallsvinkler for forskning på dette området. Min oppgave har kun tatt for seg Munchmuseet, men det kunne vært interessant å se det prosjektet i en større sammenheng innenfor Oslo, og sammenligne det med de andre museumsprosjektene som skal bygges, eller på et nasjonalt nivå og da samtidig finne ut om det er forskjeller landsdeler imellom.

Et annet prosjekt er å følge opp resultatene i denne oppgaven og gjøre en evaluering av Lambda når det faktisk er bygget. Slik hadde det vært mulig å få et endelig svar på hva slags museum Lambda er blitt, og om resultatene av min analyse stemmer med den fremtidige virkeligheten.

Litteraturliste

Abt, Jeffrey (2011) *The Origins of the Public Museum, I: A Companion to Museum Studies*, Wiley-Blackwell, side 115-134.

Andersen, Niels Akerstrom (2003) *Discourse Analytical Strategies; Understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*, Polity Press

Aspen, Jonny (2005) *Gentrifisering som kulturell diskurs, I: By og byliv i endring: Studier av byrom og handlingsrom i Oslo*, Scandinavian Academic Press, side 121-151.

Barrett, Michele (1991) *The Politics of Truth: From Marx to Foucault*, Polity Press

Bennett, Tony (1995) *The Birth of the Museum: History, Theory, Politics*, Routledge

Bourdieu, Pierre (2002) *Distinksjonen*, Pax forlag

-----, Alain Darbel og Dominique Schnapper (1991) *The Love of Art*, Polity Press

----- (1977) *Outline of a theory of practice*, Cambridge University Press

Butenschøn, Peter (2013) *Oslo, steder i byen*, Forlaget Press, Oslo

Chouliaraki, Lilie og Norman Fairclough (1999) *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*, Edinburgh University Press

Coffee, Kevin (2008) *Cultural inclusion, exclusion and the formative roles of museums, I: Museum Management and Curatorship*, vol. 23, no. 3 side 261-279.

Couch, Chris og Sarah-Jane Farr (2000) *Museums, Galleries, Tourism and Regeneration: Some Experiences from Liverpool, I: Built Environment*, vol.26 no.2 , side 152-163.

Desvallées, André og François Mairesse (2010) *Key Concepts of Museology*, Armand Colin og ICOM

Dodd, Jocelyn og Richard Sandell (2001) *Including Museums: perspectives on museums, galleries and social inclusion*, Research Centre for Museums and Galleries

Eriksen, Anne (2009) *Museum: En kulturhistorie*, Pax forlag

Evans, Graeme (2005) *Measure for Measure: Evaluating the Evidence of Culture's Contribution to Regeneration, I: Urban Studies*, vol. 42 nr. 5/6, side 959-983.

Faircoulgh, Norman (2015) *Language and Power*, Routledge

----- (2003) *Analysig Discourse: Textual analysis for social research*, Routledge

----- (1995) *Media Discourse*, Hodder Education

Falk, Ute Kuhlemann (2013) Edvard Munchs arbeider på papir, I: *Munch på papir* utstillingskatalog, side 10-19.

Foucault, Michel (1979) *The History of Sexuality, Vol. 1: An Introduction*, Random House

Gabrielsen, Guro Voss (2003) Kultur i byutviklingen – et spill for kongetribunen, I: *Til stede byens rom*, Pax forlag, side 130-151.

Gjerland, Leif (2010) *Østkanten: historien om en livskraftig byutvikling*, Kom forlag, Oslo

GLLAM (2000) *Museums and Social Inclusion: The GLLAM Report*

Gómez, María V. (1998) Reflective Images: The case of urban Reperation in Glasgow and Bilbao, I: *International Journal of Urban and Regional Research*, vol.22 nr. 1, side 106-121.

Gullestad, Marianne (1991) The Scandinavian Version of Egalitarian Individualism, I: *Ethnologia Scandinavica; a journal for nordic ethnology*, side 3-18.

Hamnett, Chris og Noam Shoval (2003) Museum as Flagships of urban development, I: *Cities and Visitors; Regulating People, Markets, and City Space*, Blackwell, side 219-236.

Hvoslef-Eide, Didrik og Harald Hjelle og Stein Halvorsen (2011) Tøyen kan ved enkle grep bli det nye stedet i Oslo, inkludert nytt Munch-museum, I: *Munch på Tøyen!* Pax forlag

Huse, Tone (2010) *Tøyengata: et nyrikt stykke Norge*, Flamme Forlag, Oslo

Høifødt, Frank (2002) *Munch i Oslo*, Cappelen Damm AS

Jakobsen, Kjetil (2002) Innledende essay, I: *Distinksjonen*, Pax forlag, side IX-LXXIX

Jansen-Verbeke og van Rekom (1996) Scanning Museum Visitors: Urban Toursim Markeing, I: *Annals of Tourism Research*, vol. 23 nr. 2, side 354-375.

Jørgensen, Marianne Winther og Loise Phillips (2013) *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde Universitetsforlag

Karlsten, Torodd (1985) Dilemmaer i kulturformidlingen, I: *Kunst- og kulturformidling*, Universitetsforlaget, side 53-62.

Lande, Marit (1996) *På sporet av Edvard Munch – Mannen bak mytene*, Messel forlag, Oslo

Lorente, Pedro (1996) *The Role of Museums and the Arts in the Urban Regeneration of Liverpool*

Mangset, Per (2012) *Demokratisering av kulturen? Om sosial ulikhet i kulturbruk og deltakelse*, Telemarkforskning

McClellan, Andrew (2008) *The Art Museum from Boullée to Bilbao*, University of California Press

Mooney, Gerry (2004) Cultural Policy as Urban Transformation? Critical Reflections on Glasgow, European city of Culture 1990, I: *Local Economy*, vol. 19 nr. 4, side 327-240.

Nead, Linda (1988) *Myths of Sexuality: Representations of Woman in Victorian Britain*, Blackwell

Plaza, Beatriz (2008) On Some challenges and conditions for the Guggenheim Museum Bilbao to be an effective Economic Re-activator, I: *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 32 nr. 2 side 506-517.

----- (2000) Evaluating the influence of a large cultural artifact in the attraction of tourism: The Guggenheim Museum Bilbao Case, I; *Urban Affairs Review*, vol. 36 nr. 2, side 264-274.

Rose, Gillian (2012) *Visual Methodologies: an Introduction to Researching with Visual Materials*, Sage

Rosenlund, Lennart (1991) Kulturpolitikk og kulturforskjeller, I: *Kunst- og kulturformidling*, Universitetsforlaget, side 65-91.

Sacco, Pierluigi, Guido Ferilli og Giorgio Tavano Blessi (2014) Understanding culture-led local development: A critique of alternative theoretical explanations, I: *Urban Studies*, vol.51 nr.13 side 2806-2821.

Sandell, Richard (2007) Museums as Agents of Social Inclusion, I: *Museum management and curatorship*, vol 17. Issue 4, side 401-418.

----- (2002) Museums and the Combating of Social Inequality: roles, responsibilities, resistance, I: *Museums, Society, Inequality*, Routledge, side 3-23.

Sharp, Joanne, Venda Pollack og Ronan Paddison (2005) Just Art for a Just City: Public Art and Social Inculson in Urban Regeneration, I: *Urban Studies*, vol. 42 nr. 5/6, side 1001-1023.

Solhjell, Dag (2012) *Det Norske Kunstfeltet*, Universitetsforlag

Vaage, Odd Frank (2013) *Norsk kulturbarometer 2012*, Statistisk Sentralbyrå

Venn, Couze (2011) Michel Foucault, I: *The Wiley-Blackwell Companion to Major Social Theorists*, Wiley-Blackwell, side 240- 267

Weil, Stephen (2007) Museum and the Public, I: *Museums and their communities*, Routledge, side 32-46.

Woll, Gerd (2008) Munchs malte verk, I: *Edvard Munch samlede malerier*, Cappelen Damm, side 11-35

Ydstie, Ingebjørg (2008) Introduction, I: *Munch Becoming <<Munch>>* utstillingskatalog, side 11-19.

Offentlige dokumenter

Advansia, Notat- sammenlikning av kostnader ved alternative lokaliseringer av Munchmuseet, 22.11.2011

Handlingsplan (2009) *Norge universelt utformet 2025: Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013*

Hav Eiendom og Oslo kommune, Munch Området, *Juryrapport*, 20.04.2009

Opak Metier, Rapport: Alternativutredninger for nytt Munch-museum – Tøyen, 12.09.2012

Oslo kommune, Bystyrereferat 16.12.1949 sak nr. 64, Tomt for Munch-museet

Oslo kommune, Finansrådmannsinstilling 09.11.1949 sak nr. 64, Tomt for Munch-museet

Oslo kommune (2003) Byutvikling i Bjørvika, 24.03.2003

Oslo kommune, Byrådsak 295, 16.12.2004, Utbedringer av Munch-museet med sikte på økt sikkerhet

Oslo kommune (2005) Høringsdokument Fjordbyplanen, 28.09. 2005

Oslo kommune, Byrådsak 237, 28.09.2005, Flytting av Munch-Museet

Oslo kommune, Fjordbyplanen vedtak (2008) 27.02.2008

Oslo kommune (2009) Fjordbyen, et magasin om Oslos fremtid ved fjorden

Oslo kommune, Referat fra Oslo bystyres møte 22.10.2014

St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum - Forvaltning, forskning, formidling, fornying*

St.meld. nr. 10 (2011-2012) *Kultur, inkludering, og deltaking*

Internettkilder

Arkivverket, Edvard Munchs testament og dødsbo

<https://www.arkivverket.no/arkivverket/Arkivverket/Statsarkivet-i-Oslo/Norges-dokumentarv-Statsarkivet-i-Oslo/Edwards-Munchs-testamente-og-doedsbo> (Lest 11.02.2015)

Barnefattigdom i Norge Sammendrag

<http://www.faoarkiv.no/pub/rapp/20135/20135.pdf> (Lest 10.05.2015)

eMunch – Edvard Munchs tekster - Digital arkiv

http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_K1173.xhtml#ENo-MM_K1173-03-01 (Lest 11.02.2015)

http://www.emunch.no/HYBRIDNo-MM_N2956.xhtml#ENo-MM_N2956-00-02r (Lest 11.02.2015)

Flere innvandrerbarnfamilier med lavinntekt

<http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-innvandrerbarnfamilier-med-lavinntekt> (Lest 10.05.2015)

Flertall for Munch i Bjørvika og satsing på Tøyen - Pressmelding
https://www.venstre.no/files/oslo/oslo/avtale_munch_toyen.pdf (Lest 25.11.2014)

Historisk fakta fra Bjørvika,
http://haveiendom.no/media/resources/HAV_Eiendom_bjorvikabrosjyre_200813.pdf
(Lest 25.03.2015)

Holmesland, Hilde (2013) Museenes samfunnsrolle, Kulturrådet
http://www.kulturradet.no/c/document_library/get_file?uuid=239d827f-0d57-4cfd-a0cf-fe8cc8eba7e3&groupId=10157 (Lest 13.01.2015)

Kultur og Ledelse BI, 19.03.2013, *Faglunsj; «Grunnen til å velge grunnen –kultur, byutvikling og verdigrunnlag»*, hentet 20.01.2015 fra:
<http://kl.sbio.no/2013/03/19/faglunsj-grunnen-til-a-velge-grunnen-kultur-byutvikling-og-verdigrunnlag> (Lest 25.01.2015)

Mangfoldsåret 2008
<https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/mangfoldsar-i-2008/id100064/> (Lest 05.04.2015)

Store Norske Leksikon
<https://snl.no/diskurs> (Lest 13.01.2015)
<https://snl.no/kontingent/filosofi> (Lest 09.05.2015)
<https://snl.no/informasjonssamfunn> (Lest 15.05.2015)
<https://snl.no/Dagbladet> (Lest 15.01.2015)
https://nbl.snl.no/Peter_Butensch%C3%B8n (Lest 04.03.2015)

Tøyen hovedgård (Naturhistorisk museum)
<http://www.nhm.uio.no/om/bygninger/hovedgarden/> (Lest 02.02.2015)

Avisartikler (kronologisk)

Munch og Edvard Grieg ved siden av Vigeland på Frogner? Arbeiderbladet 04.12.1947

Munch-museet skal ligge på Tøyen, VG, 23.02.1950

Munch-museet kommer, VG, 08.11.1958

Formannskapet anmelder 1.konservator for tyveri, VG, 15.03.1968

Et av Munch-museet hovedverk stjålet, NTB tekst, 23.02.1988

Ny museumsarkitektur: - Portal til kunsten?, Aftenposten, 09.02.1994

Institusjonene er glade for hjelpen Direktør Alf Bøe i Oslo kommunes kunstsamlinger er fornøyd med sin sponsor, men ser ingen fremtid i slike avtaler, Aftenposten, 26.04.1994.

Munch-museet til Bjørvika - Og Deichmanske og Stenersenmuseet følger med Nasjonalmuseet kan havne på Vestbanen, Aftenposten, 28.05.2008

Besøksrekord for Munch på Tøyen, Haugli Håkon, 28.07.2008

Riksantikvaren vil Stanse Høyhus, NRK, 24.11.2009

Sløve våpen i Bjørvika, Sjefsredaktør, Aftenposten, 19.12.2009

Lambda og virkeligheten, Erling Skau, VG, 02.03.2010

Munchs kunst er mer enn byutvikling, Karen Thue, Kunstform, 25.03.2010

Byutvikling truer mangfoldet, Stig Nøra, forskning.no, 24.05.2010

Munch usynlig i sin hjemby, Didrik Hvoslef-Eide, Aftenposten, 28.10.2010

Tøffere omkamp om Munch, Thorleif Andreassen, Aftenposten, 28.01.2011

Byutvikling i ubalanse, Jan Carlsen, Aftenposten, 17.03.2011

Urban storstue , Benz Kari Margrethe, Aftenposten, 05.07.2011

En levende by, Stian Berger Røslund, Aftenposten, 12.10.2011

Norges kunstelite vil redde Lambda, Reir Ramnefjell, Dagbladet, 30.11.2011

Lambda blir billigst, Peder Ottosen og Geri Ramnefjell, Dagbladet, 08.12.2011

En ny entusiasme for Lambda, Ina Blom og Mari Lending, Aftenposten Morgen 09.12.2011

Munch – to tanker i hodet, Peter Butenschøn, Aftenposten, 14.12.2011

Verdensarv som vakler, Knut Olav Åmås, Aftenposten, 15.12.2011

Torpederte turistmål, Bjørn B. Jacobsen, Aftenposten, 20.12.2011

Hva er det med Tøyen, Rønnaug Jarlsbo, Dagbladet, 17.08.2012

Må stenge Munch-museet i 4,5 år, Jørgen Berge, Nettavisen, 14.09.2012

Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter, Lars Joakim Skarvøy, VG, 14.09.2012

Turistene tar ikke turen til Tøyen, Bjørn Eckblad og Anders W. Hagen, Dagens Næringsliv, 18.09.2012

Det er altså gått Politikk i Munch-museet, Aftenposten 01.10.2012

Munch til Tøyen, Tom Remlov, Aftenposten, 23.10.2012

Kunst og styring, Amund Djuve, Dagens Næringsliv, 16.11.2012

Mytene om Lambda, Audun Echhoff, Dagbladet, 09.01.2013

Sår tvil om statlig Munch-støtte, Bente Rognan Gravklev, Dagsavisen, 13.01.2014

Frp foreslår Munch-spleis NRK, 22.01.2013

Lambdas mange svakheter, Didrik Hvoslef-Eide, Aftenposten, 06.02.2013

Edvard Munch Station, Edvard Hoem, Klassekampen, 20.02.2013

Her er Bjerckes tretrinns-plan for å få Munch til Bjørvika, Ann Christiansen, Aftenposten, 28.02.2013

Nå har hun fått nok av Munch-rotet, Guro Havro Bjørnstad, Dagbladet, 13.03.2013

Nødkrik fra Tøyen, Marie Simonsen, Dagbladet, 29.05.2013

Color Line jubler over Munch-museum i Bjørvika, Dagens Næringsliv, 29.05.2013

Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen, Hege Bjørnsdatter Braaten, dittOslo, 30.05.2013

Neste stopp: Tøyen, Trine Skei Grande og Espen Ophaug, Dagbladet, 03.06.2013

Nedslående hvitt kulturliv, Maren Ørstadvik, Aftenposten, 20.06.2013

Kulturinstitusjonene må få bestemme selv, Martin Skjæraasen, Aftenposten, 22.06.2013

Frykter dødt liv i ny bydel, Klassekampen, 08.07.2013

Statlige stoppeklosser, Aftenposten, 16.08.2013

Feil om Riksantikvarens rolle, Jørn Holme, Aftenposten, 27.08.2013

Eliteserien, Hanna Stoltenberg, Aftenposten, 04.12.2013

Et løfte for Tøyens befolkning, Helge Renå, NRK, 17.04.2014

<<Lambda>> i Bjørvika skal koste 2,3 milliarder, NRK, 19.06.2014

Lambda får 605 millioner kroner, Arve Henriksen, Aftenposten, 03.10.2014

FRP vil ha Munch-museet på Tøyen, Olav Juven, Nina Didriksen, Lise Merete Olaussen, NRK, 21.10.2014

Vedlegg 1 : Debattekster

Tekst 1 i kapittel 6

ONSDAG 29. MAI 2013 **Dagbladet** **Meninger** 3

POLITISK REDAKTØR: Marie Simonsen msi@dagbladet.no
NYHETSREDAKTØR (PERM.): Alexandra Beverfjord alb@dagbladet.no
KULTURREDAKTØR: Geir Ramnefjell ger@dagbladet.no
MAGASIN- OG NYHETSREDAKTØR (KONST.): Jo Randen jra@dagbladet.no
REDAKTØR: John Olav Egeland joe@dagbladet.no
TEKNOLOGI- OG UTVIKLINGSREDAKTØR: Hildegunn Soldal hso@dagbladet.no

Svært skuffet over SVs svik mot Tøyen!
Hvordan kunne dere?

Anders Røberg-Larsen, bystyrrerepresentant (Ap), mener at SV har solgt seg billig i saken om Munch-museet. (twitter)

Det kan være like viktig å redde Tøyen som Munch, skriver **Marie Simonsen**.

Nødskrik fra Tøyen

KOMMENTAREN

Marie Simonsen
msi@dagbladet.no

MENS DET POLITISKE Munch-dramaet tok fatt på siste akt og Carl I. Hagen nok en gang prøvde å stjele scenen, samlet beboerne i Tøyen seg i går kveld til folkemøte på den lokale skolen. Et museum fattigere, kanskje litt rikere, men ikke mye klokere.

Ikke før hadde SVs Marianne Borgen fortalt dem om hvilken gavepakke hestehandelen i Oslo bystyre hadde gitt dem, før Ap's Libe Riber-Mohn hele iskaldt blod i årene. De innfødte hadde blitt solgt for knapper og glansbilder.

Men Tøyen er ikke Manhattan, og i det store bildet er det ikke så mange som bryr seg om bydelen i indre Oslo, hvor Munch-museet har ligget i 50 år. En T-banestasjon unna sentrum, fem minutter med buss, men likevel så langt unna det gode selskap at japanske turister, som har reist halve jorda rundt, ikke kan ta seg tid til å reise dit, skal vi tro.

Munch kan ikke handle om byutvikling, har tilhengere av Lambda vært enige om. Og selvfølgelig alle som ikke bor i Oslo og som mener det får være måte på provinsialisme, tross at innbyggertallet er på størrelse med en mellomstor norsk by.

JEG MENER DET ER mer alvorlig enn lokal byutvikling. Det handler om å hindre at Norge i 2013 igjen skaper fattigdomskvartaler, hvor barn ikke har samme muligheter som alle andre norske barn.

Derfor må vi alle bry oss om et sted som heter Tøyen.

Tøyen har tapt lokaliseringsdebatter før. I 1820-åra vurderte man å legge selveste Slottet på de idylliske løkkene i øst. Da hadde byen sett ganske annerledes ut, og kongen kunne hatt vakker fjordutsikt.

I STEDET BLE TØYEN og Gamle Oslo byens bakgård, forsømt og utarmet, med få unntak. De siste tiåra har innvandrere flyttet inn, og på Tøyen skole hvor folkemøtet ble holdt, har 98 prosent av elevene innvandrerbakgrunn og 70 prosent sliter med norsken. Hvert tredje barn vokser opp i fattigdom, hver fjerde familie mottar sosialtøtte.

Det er den tettest, mest multi-kulturelle befolkede delen av byen med flest kommunale boliger. På Tøyen-sentret, et uhyggelig monster av en betongkloss som burde vært jevnet med jorda, er det utdeling av Subutex og metadon. På parkeringsplassen utenfor Botanisk Hage har romfolk

campet i årevis uten innblanding. Det er et sted politikerne glemte. Midt i Oslo.

HVORFOR SKAL VI BRY OSS om Tøyen? Hvorfor er det kanskje like viktig for nasjonen å redde Tøyen som Munch?

Kultureliten har gremmet seg over Munch-bataljen. Den gjør oss til latter i utlandet. Som kulturnasjon. Men handler ikke dette også om hva slags nasjon vi er og kultur vi har?

Hestehandelen i Oslo bystyre forteller hvorfor. Den handler om en feilslått politikk, som man prøver å lappe på, men som åpenbart krever større innsats og flere

ressurser enn den pakken som i går ble lagt fram.

Det er peanøtter. Et badeland gjør ingen somner.

De aller fleste vil innse at det å samle kommunale tilbud for rus, psykiatri og andre sosiale problemer på ett område, er en dårlig idé. Likevel har det skjedd med åpne øyne. I en bydel som allerede sliter med fattigdom og integrering, har man også plassert tungt belastete sosialklienter.

Hører de sammen? Det er fristende å tro at en slik fordom styrer politikken. Statistikken tyder på at den har mye for seg, og at fattige nabolag får en ekstra belastning når politikerne skal fordele kom-

munale boliger, asylmottak og rusbehandling.

DET ER EN EKSPLOSIV blanding, og beboerne på Tøyen har samlet seg i protest. Bystyret skal være glad for at det er et demokratisk opprør og ikke opptøyer slik det var i Husby utenfor Stockholm.

Tøyen er bare begynnelsen. Hele bydelen Gamle Oslo sliter med de samme problemene. Det er trist at krangelen om Munch måtte til for å utløse noen konkrete tiltak mot en fattigdom og ulikhet som er midt i blant oss.

Folkemøtet på Tøyen Skole var kanskje også bare en begynnelsen på at beboere ikke lenger finner

seg i å være overskrifter i avisene. Jeg bor selv i nabolaget. Det er faktisk et godt sted å bo; sentrumsnært, lokalt, mangfoldig, passe rufsete og raust. Norsk og internasjonalt på samme tid, og et helt annet Oslo enn jeg vokste opp i. Det liker jeg og mange andre.

MEN DET ER HISTORIELØST å tro at fattigdommen og de sosiale ulikhetene er noe nytt. Edvard Munch ville kjent seg igjen på Tøyen og følt seg mer hjemme der enn i et høyhus med jaleknekk. Hadde han levd i 2013 ville han malt «Skrik» etter å ha sett Tøyen-sentret.

dittOslo

Foto: Foto: Hege Bjørnsdatter Braaten

KOMMENTAR: «Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen»

Hege Bjørnsdatter Braaten

Publisert 30.05.2013 kl. 10:35 Oppdatert 30.05.2013 kl. 10:36

Det er intet mindre enn et imponerende stykke politisk forhandling som ble avdekket tirsdag denne uka. For [da SV gikk i ledtog med KrF, Venstre og Høyre om å sørge for at Munch-museet flytter til Bjørvika](#), er det ikke småtterier de fikk tilbake.

LES OGSÅ: [Munch til Bjørvika – Tøyen får områdesatsning](#)

Munch-museet har vært en politisk kasteball siden det første vedtaket om flytting til Bjørvika kom i 2008. I de fem årene som har gått, har det vært varierende politisk flertall for et like varierende antall plasseringer, bygg og ønsker for et framtidig museum.

[Frp trakk seg fra byrådet på grunn av Munch-diskusjonen](#) i 2011. Tirsdag trakk de seg også fra videre budsjett samarbeid. SV har snudd flere ganger, mens Ap har vært bastante på at Munch skal ligge på Tøyen, koste hva det koste vil. Høyre-siden har hele tiden ønsket Munch til Bjørvika, mens alle har vært enige om at «noe må skje med Tøyen».

Dette «noe» er alle også enige om at må være en massiv oppgradering av skoler, uteområder, økt tilgang på aktiviteter for barn og unge, større spredning av kommunale boliger og en rekke andre tiltak som skal snu trenden med økt fattigdom og sosial nød på Tøyen.

Alle har også vært enige om at det er noen andres skyld at dette «noe» ikke skjer.

Når det nå er satt punktum for plasseringsdebatten for Munch-museet, er det først og fremst en seier for beboerne på Tøyen. For så lenge debatten har pågått har den vært uløselig knyttet til de store sosiale utfordringene, og SV og byrådsparteien sørger med sitt forlik for at «noe» nå skjer på Tøyen – selv om det blir uten Munch.

I en kronikk i Klassekampen tirsdag etterlyste Libe Rieber-Mohn (Ap) en helhetlig satsning for Tøyen. Hun mener det som trengs er blant annet tilbud til barn og unge, bedre skole, opprustning av senteret og t-banestasjonen, mens hun påpeker at det største problemet er det borgerlige byrådets fraværende engasjement og handlingskraft i saken.

Bare timeretter at gårsdagens Klassekampen var på gata, ble det innkalt til pressekonferanse, der det borgerlige byrådet viser handlekraft på vegne av Tøyen, sammen med SV.

Det eringen tvil om at det er SV som i stor grad har sittet i førersetet i forhandlingene, for det er sosialistisk politikk vi ser i avtalen. Til gjengjeld har høyresiden fått tilbake en av sine kjernesaker – Munch til Bjørvika. Det viser handlekraft og det viser evne til å forhandle seg inn i framtida, til beste for alle parter, når det likevel ikke finnes noe rent flertall i bystyret. Etter fem år med drakamp, skulle det bare mangle at man ikke kunne sette seg ned å bedrive et godt stykke realpolitikk.

LES OGSA: Dette er planene for Tøyen

Både motstandere og forkjempere for flytting av museet har brukt Tøyens utfordringer som argument, mens lokalbefolkningen har blitt stadig mer utålmodige etter endring og sosiale løft. Det var dette som til slutt ble både SVs trumfkort. De visste at de måtte ha med byrådet på laget om de skulle få til noe på Tøyen. Ap og Rødt var de mest åpenbare alliansepartnere, men de tre alene ville ikke fått flertall. Dermed måtte man søke støtte hos de borgerlige.

Men hva skulle ofres? Munch-museet er antakelig det de som lever i en vanskelig situasjon på Tøyen trenger minst for å løftes ut av fattigdom og sosial nød. Det er brutalt, men sant. Sliter du med å få endene til å møtes, med å sørge for trygge rammer for barna dine eller med tunge rus- og psykiatriproblemer, ja, så er ikke Munch redningen.

Det betyr ikke at de som bor på Tøyen ikke fortjener kulturtilbud i sitt nærmiljø, men de trenger kanskje et mer tilgjengelig tilbud først og fremst. Et sted med lavere terskel og et sted der barn kan trives i hverdagen sin.

Arbeiderpartiet takket nei til den samme avtalen SV inngikk med byrådet i fjor. De mente den ikke var ambisiøs nok, og de nektet å gi opp Munch på Tøyen. Imidlertid hjalp det ikke beboerne på Tøyen nevneverdig at de takket nei. Beboerne har ropt på handling i årevis, mens politikerne har tenkt, snudd, tenkt igjen og ventet.

LES OGSA: Flytter fra Tøyen hvis dette er nok et løftebrudd

Det er verken SV-politikk eller Høyre-politikk som vant i Rådhuset tirsdag. Det er praktisk politikk som gjør at beboerne seirer.

Desiste ukene har en lokal aksjonsgruppe, som kaller seg Tøyeninitiativet, forsøkt å ta grep om egen situasjon. De har arrangert folkemøter og de har fortalt sine historier til pressen. Historier om dophandel, fattigdom, sosial ekskludering, forsøpling og utrygghet i eget nærmiljø. Alle temaer som SV har programfestet å fjerne. Til slutt så de seg nødt til å gi opp en av de kanskje største prestisjesakene i Oslo de siste åra – å bevare Munch på Tøyen.

LES OGSA: Beboere er lei: – Tøyen må bli et godt sted å bo

Det er selvsagt aldri heldig når politiske kampsaker står for fall. Men i dette tilfellet fortjener SV honnør for å handle, der andre står stille. Den politiske virkeligheten i Oslo er at det ikke finnes et rent flertall, og dermed må man forhandle seg til beslutninger.

SV ofret Munch på Tøyen, mot en områdesatsning – som i følge planene er så massiv at stedet kan bli et av indre bys mest attraktive steder. Badeland, kulturskole, flytting av kommunale boliger og nye museer kommer lokalbefolkningen til gode. Til sammen 125 millioner kroner skal løfte Tøyen de neste fem åra, med start nå. Bare oppmerksomheten i seg selv er verdt noen millioner i forhold til å løfte Tøyen.

Likevel har de fire alliansepartiene nå en enorm byrde på sine skuldre i form av oppfølging av de ambisiøse planene. Det er mange som vil følge løftene med argusøyne, så ikke Tøyen sviktes igjen. For som beboerne sa på folkemøtet på Tøyen tirsdag kveld: «Vi flytter hvis dette er et nok et løftebrudd». Dessverre snakker de av altfor lang erfaring.

– Byutvikling truer mangfoldet

– Byutviklingen i Bjørvika med sine spektakulære kulturbygg er i ferd med å gjøre hovedstaden til et middelklasseparadis. Byens sosiale og kulturelle mangfold er i fare, mener forsker.

Stig Nøra
journalist

En artikkel fra
[Høgskolen i Oslo](#)

24.5 2010 05:00

Den planlagte Barcode-allmenningen.
(Illustrasjon: Placebo Effects)

– Byutviklingen i Bjørvika er drevet frem av store, spektakulære kultursatsinger. Men det er ikke kulturen i seg selv som er det viktige, sier doktorgradsstipendiat Heidi Bergsli ved Høgskolen i Oslo (HiO).

Hun forsker på byutviklingen langs sjøsiden i Oslo.

– Kulturen er en drivkraft for å tiltrekke seg nye investeringer, bedrifter og personer som identifiserer seg med det nye området. Det er økonomisk vekst, ikke kulturelle eller sosiale hensyn, som ligger til grunn, sier Bergsli.

Det er en såkalt kulturledet byutvikling. I likhet med så mange andre små og store byer så drømmer Oslo om et image som "Den kreative byen".

Forført av kultur

– Det er lett å bli forført av kultur, og mange politikere har et ureflektert forhold til dette, sier hun.

Resultatet av denne kulturelle forførelsen er at området opplever økt tilstrømming av en viss type bedrifter og en viss type personer med en viss type lommebok.

Samtidig flyttes Vestkanten østover. Prisen på leiligheter i gamle Oslo og området rundt blir så høye at flere som bor der blir presset ut av byen.

– Det er problematisk med tanke på den sosiale urettferdigheten som oppstår, sier Bergsli.

Alle flytter ikke til byen fordi det er trendy og attraktivt. Mange kommer til byen fordi de må. De trenger rett og slett en jobb.

– Byen legges ikke til rette for disse menneskene. Hvorfor tar politikerne ikke hensyn til hele bybefolkningen, men bare til den kjøpesterke?

Et Oslo i endring

Sjøfronten i Oslo er i kraftig endring. Området fra Frognerkilen i vest til Sydhavna i sørøst skal ryddes for havneindustri og veier og gjenoppstå som attraktive bydeler.

Bare i Bjørvika, hvor den nye Operaen ligger, skal et område på størrelse med 100 fotballbaner forandres til boliger, kontorer og – ikke minst – kulturbygg. Byen skal åpnes mot fjorden til glede for byens befolkning, er visjonen til byens politikere. Prosjektet har fått navnet Fjordbyen.

Bergsli, som er tilknyttet Storbyprogrammet ved HiO, har analysert byutviklingen i Fjordbyen Oslo og et tilsvarende prosjekt i Marseilles.

Hun har intervjuet et 30-talls eksperter, byråkrater, politikere og folk i kultursektoren i begge byene. I tillegg har hun studert plandokumenter, kommunale strategier og kartlagt utviklingen ved hjelp av fotografier og observasjon.

Store planer for Sørenga. (Illustrasjon:
MIR Arkitekter/LPO arkitektur &
design asl)

Stenger folk ute

Hun frykter det sosiale og kulturelle mangfoldet kan forsvinne i takt med den kulturdrevne byutviklingen som brer om seg langs sjøsiden.

Selv om Bjørvika virker åpen og tilgjengelig for folk flest, det er ingen gjerder eller gitter som holder folk ute, så finnes det symbolske barrierer som er like effektive.

Bjørvika er omgitt av en viss eksklusivitet, og bydelen kan fort bli et område med dyre butikker som virker ekskluderende. Arkitekturen tyder også på at det er en viss type bedrifter som holder til her.

– Alt dette handler om tilgjengelighet. Om mangel på symbolsk tilgjengelighet. Det blir et sted for de rike, et sted for en veltilpasset middelklasse. Tidligere var fjorden avstengt for befolkningen av industrien, nå er det kommet symbolske barrierer i stedet, sier hun.

Tapper bydelene for kultur

I Bjørvika skulle egentlig 10 prosent av boligene være utleieboliger, men det hadde plutselig ikke kommunen råd til, tomtene ble for dyre.

Det skjedde uten at det ble noe debatt omkring det. Utleieboliger kunne gitt bydelen en annen sosial struktur.

– I stedet gir man penger til dem som allerede har penger, fremhever Bergsli.

Store kulturelle institusjoner, som Munch-museet og Deichmanske bibliotek, flyttes fra andre bydeler i Oslo og ned til spektakulære signalbygg i Bjørvika.

På den måten satser kommunen pengene i Bjørvika mens andre bydeler tappes for kulturattraksjoner, uten at de vet om de får noe tilbake.

– Det finnes ingen planer for hva man skal fylle disse tomme kulturbyggene med. Det er også en fare for at det ikke finnes kommunale penger til å fylle byggene med kulturaktiviteter etter at nybyggene står ferdig. Men byggene kan selvsagt selges, sier hun.

Selger seg til turistene

Utviklingen er også en del av turiststrategi. De store kulturattraksjonene samles på et fat, lett tilgjengelig på et samleband i Bjørvika, perfekt servert til cruiseturistene som ikke har tid og anledning til å vandre i Oslos bydeler.

– Noe går tapt når kulturtilbud flyttes fra et lokalmiljø ned til Bjørvika hvor kulturopplevelsene vil ligge på rekke og rad. Når du besøker Munch-museet på Tøyen er det en del av lokalmiljøet.

Museet brukes både av turister og lokalbefolkningen. Bylivet rundt er en turistattraksjon i seg selv, og blir en del av helhetsopplevelsen for den besøkende, akkurat som det er for oss som bor der, sier hun

– Det handler om levd liv. Se på Grünerløkka. Her finnes ingen store kulturattraksjoner, men kafeene, restaurantene og bylivet er en turistattraksjon.

Bergsli frykter at det rufsete og rotete i byen forsvinner. Mangfoldet. Overraskelsene.

Alt ser likt ut

Hun mener det ikke er god byutvikling å legge hele byens kulturtilbud til havnefronten.

Politikken vil ikke styrke Oslos konkurransesituasjonen i turistsammenheng fordi utviklingen i Bjørvika er en ureflektert kopiering av liknende prosjekter i andre byer. Hvorfor skal turistene gjøre noe de kan finne i andre byer?

– Disse havnefrontprosjektene er så like at det ofte er vanskelig å vite hvor du er. Det kunne vært hvor som helst, sier Bergsli.

Det blir som en internasjonal flyplass, eller en internasjonal hotellkjede. Alt ser helt likt ut.

Hun erkjenner at byen må forandre seg, men mener det går an å forandre byen med utgangspunkt i historien og det lokale bymiljøet. Politikerne må våge å tenke nytt. Slik at det blir unikt.

– Oslo må ikke bare kopiere andre og la seg forføre av en bevisstløs kultursatsing. Byen har andre kvaliteter den kan vise frem.

– Politikere lar seg forføre av kultur, sier stipendiat Heidi Bergsli ved HiO.
(Foto: Stig Nøra)

Byutvikling. Tenk hva et nytt Munch-museum kan utløse av muligheter for fornyelse og utbygging av nytt bysentrum for de østre bydelene.

Munch – to tanker i hodet?

Debatt

Peter Butenschøn
arkitekt

Byggingen av et nytt Munch-museum er en så stor og langsiktig investering for byen at det bør tenkes litt lenger enn i snevre museumsfaglige sirkler. Konsekvensene for byutviklingen vil bli betydelige, og det inviterer til å være proaktiv: Hvordan kan et storslått museumsprosjekt best tjene byens interesser, bredt og over lang sikt? Kanskje man kunne ha to tanker i hodet – både hensynet til Munchs kunst og til byens utvikling?

Erfaringen med Operaen er nærliggende: Så lenge reisingen av et kostbart nytt operabygg ble sett som et kulturpolitisk mål fikk det ikke tilstrekkelig politisk støtte. Til det var opera og ballett i en nasjonal sammenheng for marginalt som kulturuttrykk til å konkurrere med sykehjem og samferdsel. Men så snart det ble omdefinert til å bli et middel i en

byutviklingsstrategi kunne det bygges. Plasseringen av huset i bunnløs gjørme i Bjørvika, omsluttet av containere og trafikkmaskiner, forutsatte at det måtte utløse en storstilt utvikling av Oslo-øst og havnefronten, der en punktinvestering på 3 milliarder kroner skulle utløse private og offentlige investeringer i bygg og anlegg på et tresifret milliardbeløp.

Et forbilde for en slik tenkning var ikke minst det franske Pompidou-senteret, plassert av staten midt inne i den nedslitte bydelen Marais i Paris, nettopp for at det skulle skape ringvirkninger – kunstgallerier og boligfornyelse, kafeer og butikker, benker og trær på gatene. Det er blitt en enestående suksess for byen, for bydelen og for kulturlivet. Guggenheim-museet i Bilbao er en annen fortelling om en slik visjonær byutviklingsstrategi.

Kan man tenke Munch-museet i tilsvarende baner? En stor del av de nye 200.000 innbyggerne som er ventet til Oslo over de neste 20 årene vil bosettes nord og øst for sentrum. Oppe på høyden bak Tøyen, i Ensjø-Hasle-området, bygges det nå ny by for titusener. På Tøyen ligger knutepunktet for T-banene, her ligger de naturhistoriske universitets-

museene og Botanisk hage, her kommer universitetets nye veksthus, her strekker parken seg opp mot Tøyenbadet som snart bør utvikles til et tidsmessig bade-land, og her er det plass til mer, mye mer. Tøyensenteret er grått og nedslitt i dag. Men tenk hva et helt nytt Munch-museum kan utløse av muligheter for fornyelse og utbygging av et nytt bysentrum for de østre bydelene, med nedgraving av Finnmarkgata, dersom bystyret bruker anledningen offensivt til å invitere offentlige og private utbyggere til en visjonær strategi for bygging.

Bjørvika klarer seg godt uten et Munch-museum på en tomt som var avsatt til et akvarium (som faktisk kan ha nytte av en plassering nede i vannkanten). Bjørvika kan ha mer behov for litt ordinære bykvaliteter i og mellom huse- ne, en grønnsakshandler, en kaffesjappe og noen rimelige boliger – enn å bli stoppested for turistbusser. Kanskje dette er en god anledning til å tenke litt mer langsiktig og litt mer offensivt på byens utvikling, litt lenger enn til den noe forslitte forestillingen om at alle attraksjoner bør legges nede i det gamle havne-området?

FOTO: Roald, Berit

Munch usynlig i sin hjemby

Utgiftene ved å bevare Munchmuseet på Tøyen blir halvparten så store som å bygge i Bjørvika. Tøyen kan bli det nye «stedet» i Oslo.

Debatt

Av Didrik Hvoslef-Eide arkitekt

Oppdatert: 28.okt. 2010 14:48

La

Vedtaket om lokalisering av Munchmuseet til Bjørvika og valget av Lambda, kan ende i en skikkelig økonomisk blåmandag, og at det som blir bevart av Lambda, i forhold til konkurranseforslaget, bare er «knekken». Protestene ble formalisert etter Riksantikvarens innsigelser og fulgt opp i et økende antall protester i en pågående nettaksjon.

Revurdering

Som arkitekter og planleggere vet vi at et nybygg på Tøyen for Munch, med forslagsvis Stenersen i det rehabiliterte gamle, halverer omkostningene for byens skattebetalere. Men tall alene har aldri tent noen begeistring for folk flest. Oslos politikere er dessuten blitt «lurt» før, og angret i ettertid. Byen må denne gangen ha en rettetmulighet når den endelige prislappen legges

frem for bystyret. Retrettmuligheten er fortsatt Tøyen. Men et nytt «spektakulært» bygg på Tøyen alene, vil heller ikke være nok, selv om dette som arkitektur overgår Lambda.

Lite utviklet

Tøyen må endres som sted, både fysisk og i folks bevissthet. «Tøyen er tungt tilgjengelig», sier Bjørvika-tilhengerne. Men avstanden til en attraksjon kan ikke alene måles i kilometer og tid. Like viktig er opplevelsen mot målet. T-banen mot Munchmuseet og Tøyen stasjon har i så måte alltid vært nedslående, også for bydelen som sådan. Tøyen har jo allerede mye å by på, men er dårlig annonsert og svakt utviklet som sted.

Kunsten ikke avgjørende

Botanisk Have og Naturhistorisk Museum er perler isolert sett og når en internasjonal legende som Edvard Munch har et så lavt besøkstall, noen jukser riktignok med disse for å promotere Lambda, skyldes dette ikke bare avstanden fra sentrum. Heller ikke bare manglende stimuli under reisen, men også manglende kvaliteter mellom anleggene. Det beste bevis på at et museum er vellykket, er at en god del av de besøkende bare er der uten nødvendigvis av interesse for det utstilte. Seriøs registrering viser at en høy andel av dem som besøker det danske Louisianamuseet, milevis fra København, er der uten egentlig for å se kunsten. Det er viktig at den er der og borger for det sosiale livet mellom det utstilte og en alltid stappfull kafé – også på hverdagene.

Usynlige Munch

Tøyen må sees i et nytt byutviklingsperspektiv. Landets mest berømte person, relatert til visuelle opplevelser, er som et paradoks gjort helt usynlig i sin egen hjemby. «Nærheten» til Munch er forbausende nok ikke en gang annonsert på byens sentrumsstasjoner, annet enn som «østgående tog». Tøyen stasjon er ikke bare et trist møte med bydelen, men knapt synlig som stoppested for Munch. Skiltingen, inkludert den mot Naturhistorisk Museum og Botanisk Have, er en parodi på grafisk design – før du endelig når baksiden av Munchmuseet.

Opprustning

Det skal så lite til før Tøyen- anleggene kan bli det nye stedet i Oslo. De sentrumsnære stasjonene mot Tøyen må imidlertid ikke bare annonsere Munch, selv om dette er det store trekkplasteret, men også de andre anleggene på Tøyen. Gjør som på Flytoget, men omvendt kommersielt. På skjerm i hver vogn for østgående tog starter «folkeopplysningen», mot et av de meste spennende destinasjonene i Oslo. Tøyen Stasjon må omdøpes til «Tøyen/Munch» og opprustes funksjonelt og estetisk.

Ouverture

Med relativt enkle midler kan man umiddelbart etter første trapp fra Tøyen stasjon, som er felles for vestgående tog, anlegge en rampe direkte mot Munch-museet. Denne kommer opp i dagen i en radikalt nedkortet avstand til Tøyenanleggene. Den videre ferd mot museene har den eksisterende flotte Tøyenparken til høyre. Til venstre ligger det til rette for informasjon og spektakulære dekorasjoner på lave «sett-stykker» mot målet. Disse skjuler eller neddemper boligblokkene som svekker de aktuelle temaer. Den siste bakken, som i dag får folk til å tro de har gått galt, blir selve ouverturen til alle tilbudene, før man med full oversikt vandrer ned det siste stykket mot Stenersen-museet i den omorganiserte gamle bygningen, nytt Munch-museum som et lavt anlegg i bakken mot østre parkområde, det nye Veksthuset, som nå ser ut til å bli realisert, Naturhistorisk Museum og fantastiske Botanisk Have – hvorfra hele byen og fjorden kan beskues sydovert.

Munch-busser

Stikkordene for denne opprustning av stedet er trivsel og opplevelser mot kunnskap, gjerne på barns premisser. Barna er den viktigste målgruppen i et sivilisert samfunn.

Som et siste sukk: Munch burde i prinsippet ha et like stort gjestende publikum som Vikingskipmuseet og Vigelandsanlegget. Som for Ikea-bussen, som ikke bare gir gratis tur til salgsstedene, men også smart mobil reklame, burde det i turistsesongen være gratis shuttle-transport med høyprofesjonelt dekorerte «Munch-busser» gjennom sentrum. Disse får også sine hyppige kulturstopp andre steder. Det nest siste ved Operaen, som slapp å få svekket sin «lavmælte monumentalitet» av et høyt konvensjonelt energikrevende glasshus med «knekk», som aldri kan utvides, og som i avstand til det folkefylte sentrum i tid og opplevelse ligger lengre unna enn Tøyen-anleggene. Som arkitekter og planleggere, vet vi at prislappen på Tøyen, inkludert radikale inngrep for å gi stedet den status det fortjener, etter alle måleregler halveres i forhold til feilgrepet.

Publisert: 28.okt. 2010 14:48

Tekst 3 i kapittel 7

KRITISERER RIKSANTIKVAREN. Nå må vi realisere de vedtatte planene slik at Bjørvika ikke legges brakk på grunn av privat synsing på brevpapir med riksvåpen.

En levende by

Kronikk

STIAN BERGER RØSLAND
byrådsleder (H)

Fjordbyen. For over ti år siden gikk Oslo Høyre til valg på visjonen om Fjordbyen. Fjordbyen vant tilslutning og ble etter hvert vedtatt av Oslo bystyre som styrende for utviklingen. Fjordbyvisjonen utgjør fortsatt et kraftfullt grunnlag for arbeidet med å kunne gi byens innbyggere og besøkende tilgang til fjorden. Store motorveianlegg, containere og havnefunksjoner blokkerte omtrent hele kystlinjen fra Bygdøy til Ormsund.

Fremover vil hver enkelt av oss i stadig større grad, på samme måte som på Aker Brygge og Tjuvholmen, kunne vandres og oppholde oss sammen med barn, barnebarn eller venner langs fjorden.

Ren Oslofjord. Om få år er det tilrettelagt for å kunne stikke bena i vannet på flere steder, for eksempel sør for Operaen, ytterst på Sørengutstikkeren og på Tjuvholmen blir det folkebad med muligheter for å bade i en ren Oslofjord.

Bjørvika er et kjerneområde for utviklingen av Fjordbyen og debatteres høyt og kraftfullt. Debatten går fremdeles, seks år etter reguleringsplanen ble stadfestet av Miljøverndepartementet. Reguleringsplanen ble vedtatt eller omfattende høringsrunder, diskusjoner med vernemyndigheter og brede politiske prosesser.

To debatter. I realiteten foregår det nå to debatter. Den ene startet den nye Riksantikvaren i forbindelse med sin tilmeldelse med sitt utspill om det etter hans syn bygges for mye i Bjørvika. Et syn hans forgjenger for øvrig ikke hadde da saken ble behandlet.

Den andre diskusjonen dreier seg om man synes Lambda-konseptet for det nye Munch-museet er stygt eller pent, for høyt, for lite tilpasset Operaen eller sperrer for siktlinjer.

Riksantikvar Jørn Holme har dessuten invitert til en slags kombinasjon av de to debattene hvis jeg har forstått ham rett. Han er i utgangspunktet mot det nye Munch-museet, men kan bli for dersom det bygges mindre i resten av Bjørvika. Alternativt, hvis ikke det bygges mindre i resten av Bjørvika vil han motsette seg det nye Munch-museet.

Privat synsing. Jeg har i og for seg hørt vernemyndigheter argumentere mer prinsipielt enn som så i andre sammenhenger, men en pragmatisk tilnærming skader sjelden. Så lenge det ikke går over i privat synsing på brevpapir med riksvåpen.

Jeg vil utvikle Bjørvika til en fremtidsrettet, moderne, klimavennlig og kulturell bydel i Oslo. Klimautfordringen er vår viktigste utfordring de nærmeste tiår. Prognoser viser at Oslo vil vokse med ca. 200 000 innbyggere på 20 år. Fjordbyen, med ca. 20 000 arbeidsplasser, 10 000 innbyggere og eksepsjonelt god kollektivtilknytning, vil være et

Jeg vil utvikle Bjørvika til en fremtidsrettet, moderne, klimavennlig og kulturell bydel i Oslo, skriver Oslos byrådsleder Stian Berger Røsland. FOTO: MIR AS

viktig virkemiddel for å gjøre byen enda mer klimavennlig.

Knutepunkt. Utbyggingen tilsvarer et byområde på størrelse med Lillehammer by. Beboerne i Fjordbyen vil generere langt mindre biltrafikk enn tilsvarende antall beboere nær sagt et hvilket som helst annet sted i Norge. I tillegg vil smarte og moderne løsninger sterkt redusere behov for klimautslipp. For eksempel vil hele Bjørvika varmes og kjøles med et varmepumpeanlegg basert på sjøvann. Bjørvika er midt i Norges største knutepunkt. Det vil være å gå baklengs inn i fremtiden ikke å utnytte et slikt knutepunkt.

Syv allmenninger. Bjørvika skal utvikles som et bymessig byområde med en utnyttelse omtrent tilsvarende Grünerløkka. Utnyttelsen er dramatisk lavere enn for eksempel Aker Brygge eller enda mer Tjuvholmen. 40 prosent av hele Bjørvikaområdet skal bli havnepromenader, plasser, parker og allmenninger.

Det skal utvikles syv ulike allmenningene hvor fotgjengerne kan myldre fra eksisterende by ut til fjorden. Noen vil være mer urbane og befolkede, for eksempel Stasjonsallmenningen over jernbanesporene som nå er under bygging. Det gir bakenforliggende by på Grønland en direkte tilgang til fjorden.

Parkpreg. Andre, slik som Loallmenningen og Kongsbakken vil få en roligere og mer parkpreget karakter. Fra Middelalderparken vil det være tre store åpne allmenninger og siktlinjer mot Akershus festning fra 33 til 80 meters bredde. Dette representerer selvsagt ingen mur som sperrer Middelalderparken eller noe annet inne. Tvert imot vil dagens store motorveier og havnecontainere i flere etasjer forsvinne, og tilgangen til flotte områder med kafeer, butikker, boliger, havnepromenade og flotte parker og allmenninger binde fjorden sammen med Middelalderparken på en god måte.

Absolutte sentrum. Jeg mener det er fullt mulig å diskutere utnyttelsen i Bjørvika, men en slik diskusjon kan vanskelig fø-

res med utgangspunkt i at det skal bygges mindre. Dersom byen og bydelen skal fungere må det bygges et visst volum. Vi må bygge boligmasse, næringsseidommer og kulturbygg som sikrer at det vil være folk nok i området til det oppleves som et levende og trygt bymiljø når man bruker alle parkene og friområdene. Det er ikke et tettsted i Distrikts-Norge som nå skal utvikles i Bjørvika; det er det absolutte sentrum i Oslo.

Nasjonal kulturakse. Oslos særpreg med en landskapsformet, lang sjøfront med odder og vikar er velkjent. Like velkjent synes det kraftfulle landmerket som Akershus festning ytterst på Akersryggen. I fremtiden vil Rådhuset og Nasjonalt kunstmuseum på Vestbanen råde grunnen i Pipervika, mens Operabygget og Munchmuseet vil få tilsvarende rolle i Bjørvika. Forhåpentligvis vil det nye Astrup Fearnley-museet på Tjuvholmen og Universitetets kulturhistoriske museum ved Middelalderparken avslutte landets nasjonale kulturakse som binder de østre og vestre deler av byens historiske og nåværende hovedstad sammen til et hele.

Realisere vinneren. Det er positivt at vi har diskusjoner om arkitektonisk kvalitet og uttrykk. Lambda-konseptet for det nye Museet var for øvrig vinner av den internasjonale arkitektkonkurransen og med Oslos historikk knyttet til slike konkurranser kunne det jo være bra om vi for en gangs skyld realiserte vinneren.

Det som er sikkert er at Munchs kunst representerer en sentral del av Norges kulturarv. Den arven bør høre hjemme i et signalbygg som er synlig, som ikke ber om unnskyldning for å være til og som ved sin plassering forteller at bygget huser noe av betydning.

Vi har gjennomarbeidede planer og gode konsepter for utviklingen av Bjørvika og Fjordbyen. Utfordringen nå er å realisere planene slik at Bjørvika ikke legges brakk mens nye, og garantert også omdiskuterte, planer utarbeides. Jeg ser frem til fortsatt gode diskusjoner om Munch-museets endelige utforming, men en konkurranse om hvem som vil bygge minst i Bjørvika ønsker jeg ikke å delta i. Bjørvika skal være en bydel i Oslo, men mennesker, boliger, næring, butikker, restauranter, parker og transport.

En by må leve, den må synes og den må bygges. Jeg mener vi bør gjøre det nå.

«Det er ikke et tettsted i Distrikts-Norge som nå skal utvikles i Bjørvika; det er det absolutte sentrum i Oslo»

Vedlegg 2: Liste over avisartikler

Årstall	Kilde	Materialform	Dato	Tittel	Forfatter
2008	Aftenposten Aften	papir	08.10.08	Må Munch være nær vannet?	Bjøymer Bjørn
	Aftenposten Aften	papir	10.10.08	Hvordan skal Bjørvika se ut?	Elle Maria
	Aftenposten	papir og web	28.10.08	Forskjellene vokser frem	Lillehagen Hans Christian
	Aftenposten Aften	papir	12.11.08	Samhandling mangler	Madsen Per Anders
2009	Aftenposten Aften	papir	12.02.09	På tide å revurdere bygging	Hans Christian Lillehagen
	Dagbladet	papir	13.03.09	Slik kan Bjørvika bli	Elvind Kristensen
	Dagsavisen	papir og web	13.03.09	Kåret det enkle til det beste	Jens Marius Saether
	Aftenposten Aften	papir	08.04.09	Stakkars Oslo!	Bjørn Bjøymer
	Dagens næringsliv Morgen	papir	06.06.09	All kunst til sjøen	Erling Dokk Holm
	Aftenposten Morgen	papir og web	18.08.09	Flertallet vil ha spansk høyhus	Ann Christiansen, Joacim Lund, Arve Henriksen
	Klassekampen	papir	19.08.09	Urolig for Munch-budsjett	Olav Brostrup Müller
	Aftenposten Morgen	papir	20.08.09	Send Munch hjem igjen	Morten Krogstad
	Klassekampen	papir	21.08.09	Ødelegger for Operaen	Sarah Sørheim
	Klassekampen	papir	26.08.09	Vedtas tross økt motstand	Olav Brostrup Müller
	Dagsavisen	web	26.08.09	Venstre avgjør Munchs skjebne	Mona Larsen, Sissel Hoffengh
	Aftenposten Aften	papir	26.08.09	Det er ikke noe galt med Tøyen!	Bjørn Bjøymer
	Dagens næringsliv Morgen	papir	28.08.09	Overrasket av stridighetene	Anders W. Hagen
	Aftenposten Aften	papir	03.09.09	Kompetent ledelse og fagpersoner	Lise Mjøs
	Aftenposten Morgen	papir og web	16.10.09	Kultur? Nei. Kulutr? Ja.	Sandra Kolstad
	Aftenposten Aften	papir	25.11.09	Skriker ut mot Munch	Pål V. Hagesæther
	Klassekampen	papir	27.11.09	En sliten frakk	Arild Rønsen
	Aftenposten Aften	papir	02.12.09	Hva ville Munch ha sagt?	Guðrun Kolderup
	Arkitektnytt	web	11.12.09	Arkitektur og politikk i Bjørvika	Jan Carlsen
	Aftenposten Morgen	papir	19.12.09	Står fast på vinnerforslaget - Byrådet: Må ikke gjemmes bort	Andreassen Thorleif
	Aftenposten Aften	papir	29.12.09	Dette fortjener verken vi eller Munch	Ellingsen Barbara, Ellingsen Leiv
	Aftenposten Aften	papir	07.01.10	Bygg ut Munch på Tøyen!	Erling Skaug
	Dagens Næringsliv	papir	09.01.10	Bjørvika dagen derpå	Erling Dokk Holm
	VG	papir	14.01.10	Bæ, bæ, lille Lambda	Yngve Kvistad
	Klassekampen	papir	15.01.10	Munch-museet	Kari Bremnes
	Arkitektnytt	web	20.01.10	Forutsigbarhet versus kvalitet?	Jan Carlsen
	Dagbladet	papir	20.01.10	Udemokratisk byutvikling	Didrik Hvoslef-Eide
	Dagsavisen	papir og web	23.01.10	Tirilltoppen i Bjørvika	Anders Heger
	Klassekampen	papir	20.02.10	Lambda for Munch eller munch for Lambda?	Siren Blaauw
	Aftenposten Aften	papir	24.02.10	Munch og begjstring på Tøyen	Ingeborg Magerøy
	VG	papir	02.03.10	Lamba og virkeligheten	Erling Skaug
	Dagbladet	papir	05.04.10	Ikke rør Lambda	Jan Kokkin
	Aftenposten Aften	papir og web	15.04.10	Det sløses i Bjørvika og på Vestbanen	Torp Fredrik
	Klassekampen	papir	24.04.10	Er Lambda demokratisk?	Erling Skaug
	Forskning.no	web	24.05.10	Byutvikling truer mangfoldet	Stig Nøra
	VG	papir	27.07.10	Museet - et offer	Odd Gunnar Skagestad
	Aftenposten Morgen	papir	21.09.10	Gir ikke opp Munch	Thorleif Andreassen
	Aftenposten Morgen	papir	28.09.10	Mer penger til Munch	Thorleif Andreassen
	Aftenposten Aften	papir	05.10.10	Munchs kunst fortjener Tøyen	Gunhild Braathen
	Aftenposten Aften	papir og web	27.10.10	Munch usynlig i sin hjemby	Didrik Hvoslef-Eide
	VG	papir	29.10.10	Munch-Stenersen i felles hus på Tøyen	Erling Skaug
	Aftenposten Morgen	papir	09.11.10	Munch-museet blir valgkampsak	Thorleif Andreassen
	Aftenposten Aften	papir	15.12.10	Munch må ikke få flytte	Bjørn Bjøymer
	Aftenposten Aften	papir	16.12.10	Munch må frem i lyset - Kultursvake Norge er en patetisk oppkomling	Bengt Espen Knutsen
2011	Aftenposten Aften	papir	12.01.11	Munch-museets nye muligheter	Didrik Hvoslef-Eide

	Klassekampen	papir og web	18.01.11	Det er nå eller aldri	Marte Stubberød Eielsen
	Klassekampen	papir og web	19.01.11	Byutvikling	Björgulv Braanen
	VG	papir	19.01.11	Sikter mot million-besøk	Børre Haugstad, Knut Erik Knudsen
	Klassekampen	papir og web	19.01.11	Her skal museet ligge	Marte Stubberød Eielsen
	Dagbladet	papir	23.01.11	Bør Munch-museet flyttes fra Tøyen?	Stein Olav Henriksen, Peter Butenschøn
	Klassekampen	papir	26.01.11	Lambda, til ære for hvem?	Frank Høifødt
	Klassekampen	papir	26.01.11	Det er må det gjelder	Stein Olav Henriksen
	Aftenposten Aften	papir og web	27.01.11	Suksess med Diagonale - Operaen må ha Munch og Deichmanske som nabo	Torger Ødegaard
	Aftenposten Aften	papir	27.01.11	Fem på med fem forslag	Andreas Hølaas
	Klassekampen	papair og web	28.01.11	Et Louisiana på Tøyen	Marte Stubberød Eielsen
	Dagsavisen	papir	28.01.11	Et pent luftslott	Mode Steinskjer
	VG	papir	28.01.11	Siste skrik om Munch-museum	Yngve Kvistad
	Aftenposten Morgen	papir og web	28.01.11	Tøffere omkamp om Munch	Thorleif Andreassen
	Aftenposten Morgen	papair og web	28.01.11	Verdens beste hovedstad?	Lotte Sanberg
	Aftenposten Morgen	papair og web	31.01.11	Nå eller aldri!	Stein Olav Henriksen
	Aftenposten Aften	papir	02.02.11	Munch som nabo	Knut Randem
	Dagbladet	papir	03.02.11	På tide å skrike SIGNALER	Maria Simonsen
	Aftenposten Morgen	papir og web	04.02.11	Munch-museets fremtid	Erling Skaug
	VG	papir og web	06.02.11	La Munch bli på Tøyen	Libe Rieber-Mohn
	Aftenposten Aften	papir	08.02.11	Havnivået kan true Operaen	Erling Amble
	Aftenposten Morgen	papair og web	08.02.11	Et traume i Bjørvika	Per Anders Madsen
	Dagbladet	papir	08.02.11	Exit Lambda	Erling Skaug
	Aftenposten Aften	papir	10.02.11	Oslo stiger mot skyene	Bjørn Egil Halvorsen
	Aftenposten Aften	papir	15.02.11	Munch-museet, på Tøyen?	Leif Gjerland
	VG	papir	17.02.11	Munch i Bjørvika - Munch-museet debatten	Stian Berger Røslund
	Aftenposten Aften	papir	23.02.11	To fenomenale hus - Politikerne må nå vise mot og ta grep	Einar Dahle
	Klassekampen	papir	23.02.11	Et felles symbol	Mona Gjessing
	Aftenposten	web	23.02.11	To fenomenale hus	Einar Dahle
	Aftenposten Aften	papir	24.01.11	Lambda eller Munch-museum?	Erling Skaug
	Klassekampen	papir	02.03.11	På tide å utrede Munch-museet på Tøyen	Kamilla Aslaksen
	Aftenposten Morgen	papir	02.03.11	Munch tilbake til start	Thorleif Andreassen
	Aftenposten	web	02.03.11	Et landemerke for Munch!	Bård Folke Fredriksen
	Aftenposten	web	02.03.11	Misbruker sin rolle	Lotte Sanberg
	Aftenposten	papir og web	03.03.11	En het poet	Joacim Lund
	Aftenposten Aften	papir	03.03.11	Ukorrekt om Venstre	Kjell Veivåg
	Klassekampen	papir	03.03.11	Vil lage ny kulturbydel	Olav Østrem
	Aftenposten Morgen	papair og web	03.03.11	Lambda-laget sprekker - Bare Høyre vil ha det opprinnelige Bjørvika-forslaget	Thorleif Andreassen
	Aftenposten	web	03.03.11	Lambda-laget sprekker	Thorleif Andreassen
	Dagsavisen	papir	05.03.11	Vil ha bedre sikt i Bjørvika	Mona Larsen
	Aftenposten Morgen	papir og web	07.03.11	Gratulerer, Holme!	Haakon Mehren
	Aftenposten Aften	papir	09.03.11	Dødsom for Fjordbyen	Bjørn Aasheim
	Aftenposten Aften	papir	09.03.11	Munch på Tøyen	Dag Hol
	Dagsavisen	papir	12.03.11	En kunstners sted	Anders Heger
	Dagsavisen	papir	14.03.11	Langt fram for Lambda	Mona Larsen
	Dagsavisen	papir	15.03.11	Velgerne avgjør Munch-museet	Jonas Brække
	Aftenposten Aften	papir	15.03.11	Munch og Venstre	Erling Skaug
	Klassekampen	papair og web	15.03.11	Samler seg om Tøyen - SV gjør helomvending og jobber nå for å beholde Munch-museet på Tøyen	Sandra Lillebø
	Arkitektnytt	web	15.03.11	Lambda blir valgkampsak i Oslo	Jan Carlsen
	Dagsavisen	web	15.03.11	Velgerne avgjør Munch-museet	Jonas Brække
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	16.03.11	Valgkamp på museum	Arne Grande
	Dagbladet	papir	16.03.11	Tøyen med et Skrik SIGNALER	Adreas Wiese
	Aftenposten Morgen	papir og web	16.03.11	SV vil ha Munch på Tøyen	Thorleif Andreassen
	NRK	web	16.03.11	«Lambda» i stadig tynnere tråd	Tone Staude, Olav Juven

	Dagsavisen	papir	17.03.11	Ber politikerne lig e unna LambdaDet rakner for Lambda	Jonas Brække
	Aftenposten Aften	papir	17.03.11	Byutvikling i ubalanse	Jan Carlsen
	Aftenposten Morgen	papair og web	17.03.11	Det rakner for Lambda	Hilde Haugsgjerd
	Arkitektnytt	web	17.03.11	Ber politikerne endre fokus	Julie Sjøwall Oftedal
	Morgenbladet	papir	18.03.11	Neste Stasjon: Tøyen-Munch	Alf van der Hagen
	Aftenposten Morgen	papair og web	18.03.11	La Munch-museet ligge på Tøyen	Fred Olsen
	NRK	web	18.03.11	Ønsker «Lambda» i fjorten etasjer	Tone Staude
	Klassekampen	papir og web	19.03.11	Har fått en knekk	Marte Stubberød Eielsen, Sandra Lillebø
	Dagsavisen	papir	19.03.11	Norske byggeklosser	Jens Marius Sæther
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	21.03.11	For store rom	Erling Dokk Holm
	Aftenposten Morgen	papir og web	21.03.11	Ikke bundet av Lambda	Thorleif Andreassen
	Aftenposten Morgen	papair og web	22.03.11	Lambda som gissel	Kjersti Nerseth
	Aftenposten Aften	papir	23.03.11	Lambda og bystyret	Erling Skaug, Kamilla Aslaksen
	Aftenposten Morgen	papair og web	23.03.11	Kunstopplevelse på T-banene	Otto Kaltenborn
	Aftenposten Aften	papir	24.03.11	Hva skjer med Munch?	Andreas Slettholm
	Dagsavisen	papir	28.03.11	BJØRVIKA: Arkitektene og demokratiet	Knut Randem
	Aftenposten Aften	papir	06.04.11	Herreros på verdenskartet	Eivind Otto Hjellev
	VG	papir	06.04.11	DUELLEN - Er Lambda-motstanden egentlig angst for moderne arkitektur?	Yngve Kvistad, Hans Petter Sjøli
	Dagbladet	papir	06.04.11	Rot i Bjørvika Den nye byen	Andreas Vaa Bermann
	Aftenposten Aften	papir	07.04.11	Solkongen	Pål Hagesæther
	VG	papir	07.04.11	Ja til Lambda, ja til Munch!	Torger Ødegaard
	VG	papir	11.04.11	Ødegaards visjoner - BJØRVIKA DEBATTEN	Erling Skaug
	VG	papir	18.04.11	Fullstendig skivebom	Torger Ødegaard
	Aftenposten Aften	papir	20.04.11	il Tøyen med et skrik - Knappt flertall for Munch-museet på Tøyen i 1950 Først 13 år senere åpnet museet	Bjørn Skomakerstuen
	dittOslo	web	12.05.11	Alt klart for nytt Munch-museum	Lars Weimoth
	NRK	web	12.05.11	Spillet om «Lambda» er ikke over	Tone Staude, Thomas Alvarstein Owe
	Aftenposten	web	12.05.11	Champagne-feiring for Lambda i Munch-museet	Signe Dons
	Klassekampen	papir og web	13.05.11	Vil ikke gi slipp på Tøyen	Sandra Lillebø
	Dagsavisen	papir	13.05.11	Munch-kampen fortsetter	Stian Bromark
	Dagsavisen	papir	13.05.11	Dagen derpå	Mode Steinskjer
	Klassekampen	papir	14.05.11	Kupplikkende manøver - Leder for Tøyenaksjonen slakter det politiske håndverket bak Lambda-forliket	Sandra Lillebø
	Aftenposten Aften	papir og web	18.05.11	Nytt liv til Lambda	Per Anders Madsen
	Aftenposten Aften	papir	19.05.11	Munch på feil sted	Tor Fr. Rasmussen
	Aftenposten Aften	papir og web	26.05.11	En duft av Tøyen i Paris	Eivind Otto Hjellev
	Aftenposten Aften	papir og web	31.05.11	La velgerne plassere Munch	Libe Rieber-Mohn, Tone Tellevik Dahl
	Aftenposten Aften	papir og web	07.06.11	Europamestere i å angre - Bystyret bør satse på Lambda	Didrik Hvoslef-Eide
	Aftenposten Aften	papir	07.06.11	Museer på feil sted?	Per B. Rekdal
	Dagbladet	papir	10.06.11	Går på museum	Rune Tokle
	Aftenposten	web	14.06.11	Nytt Munch-museum kan ryke	Arve Henriksen
	Aftenposten	papair og web	14.06.11	Enighet i byrådet om Lambda	Arve Henriksen
	Aftenposten Aften	papir	15.06.11	Bystyrets knappe flertall	Didrik Hvoslef-Eide
	Klassekampen	web	16.06.11	Tøyen er ikke død	Sandra Lillebø
	VG	papir	25.06.11	Høyrevelgere mot Lambda	Chr. S. Harper
	Aftenposten Morgen	papir	30.06.11	Sløsning på løsning	Odd Gunnar Skagestad
	Aftenposten Aften	papir	07.07.11	Hestehandel om Lambda	Knut Randem
	Aftenposten Aften	papir	04.08.11	Multimediale Munch	Maren Ørstavik
	Klassekampen	papir	11.08.11	Hovedstadens stebarn	Eivind Otto Hjellev
	Aftenposten Aften	papir	16.08.11	Utsett Munch-vedtaket	Åse Anna Markussen
	Klassekampen	papir	17.08.11	Hvorfor så stille?	Lisen Andersen
	VG	papir	17.08.11	Lambda i valgkampen	Erling Skaug
	Aftenposten Morgen	papair og web	17.08.11	Usikker fremtid for Lambda	Arve Henriksen
	VG	papir	18.08.11	Luftslottet som sprengetes	Yngve Kvistad
	VG	papir	18.08.11	UNCH- STOPP! - Frp-nei til nytt Munch-museum Ap: - Nå blir det ikke Lambda	Alf Bjarne Johnsen

	Arkitektnytt	web	18.08.11	Lambda fortsatt på tegnebordet	Jan Carlsen
	Dagbladet	papir	19.08.11	Et motvillig skrik SIGNALER	Geir Ramnefjell
	Dagsavisen	papir	19.08.11	Avviser Frp-løsning	Jonas Brække
	Aftenposten Morgen	papir	19.08.11	Valgkamp om Munch - Kultur er sjelden tema i valg	Ann Christiansen
	Klassekampen	web	20.08.11	Fortsatt kaos i Frp	Dag Eivind, Undheim Larsen, Sandra Lillebø
	Dagsavisen	papir	20.08.11	Uvissheten rundt Munchs kunst	Arne Strand Kaia Storkvik m.fl.
	Aftenposten Aften	papir	23.08.11	Mer demokrati, men ikke i Oslo?	Jan Sigurd Østberg
	VG	papir	24.08.11	Hva er det med Tøyen? - MUNCH DEBATTEN	Erik Lundesgaard
	Aftenposten Aften	papir	25.08.11	Kun to partier vil ha Lambda	Mathias Vedeler
	Aftenposten Morgen	papair og web	26.08.11	Lambda bør skrinlegges	Christian Tybring-Gjedde
	NRK	web	26.08.11	«Lambda» kobler Norge og verden	Ola Nymo Trulsen, Tove Kampestuen Heyerdahl
	Dagbladet	papir	27.08.11	Munch til Bjørvika	Lars Helle
	Aftenposten Morgen	papair og web	29.08.11	Er vanskelig å forstå - Maktkamp om Lambda Kan bli trumfet gjennom	Joacim Lund
	Aftenposten	web	30.08.11	Jeg er bekymret for om vi får noe Munch-museum	Stine Barstad
	Aftenposten Morgen	papir	02.09.11	Misvisende om Lambda og Operaen	Erling Skaug
	TV2	web	05.09.11	Stopper nytt Munch-museum i Bjørvika	Geir Solaas Moen
	Dagbladet	web	05.09.11	Oslo Frp vil stemme nei til å flytte Munch-museet til Bjørvika	NTB
	dittOslo	web	05.09.11	Frp sier nei: Kroken på døra for Lambda	Hege Bjørnsdatter Braaten
	Aftenposten	web	06.09.11	Mer forvirring om Lambda	Lotte Sanberg
	Dagbladet	papir	07.09.11	Et skrik om hjelp	Lars Helle
	VG	papir	07.09.11	Bye, bye lille Lambda	Yngve Kvistad
	Aftenposten Morgen	papir	07.09.11	Gir ikke opp Lambda - Direktør: Nytt museum så fort som mulig	Baard Marius Barstein
	Dagsavisen	papir	07.09.11	Skuffet over Frps nei til Lambda	Jonas Brække
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	07.09.11	Slik kan Munch-floken bli løst	Anders W. Hagen
	Klassekampen	papir	07.09.11	Insisterer på Bjørvika	Olav Østrem
	Dagsavisen	web	07.09.11	I sjokk etter Frps nei til Lambda	Jonas Brække
	Aftenposten Aften	papir	08.09.11	Munch i valgkampen	Torp Fredrik A. S.
	Aftenposten Morgen	papir	14.09.11	Utsettelse kan redde Lambda	Vidar Kvalshaug
	Klassekampen	papir	19.09.11	Thriller om Tøyen - Valget avsluttet ikke debatten om Munch-museet	Marte Stubberød Eielsen
	dittOslo	web	21.09.11	Munch i Bjørvika, eller ikke?	Camilla Svendsen
	VG	web	21.09.11	Fullt kaos i Oslo: Utsetter Munch-avgjørelse igjen	Lars Joakim Skarvøy
	Dagsavisen	papair og web	22.09.11	Lambda setter byrådet i fare	Ellen S. Viseth, Jonas Brække, Iselin Stalheim Møller
	VG	papir	25.09.11	Siste Skrik	Yngve Kvistad
	VG	papir	25.09.11	Mørk fremtid for Munch-museet	Kari Spets
	Klassekampen	papir	01.10.11	Håper på høyhus- Lambda står ikke for fall, mener Munch-direktøren	Marte Stubberød Eielsen
	Aftenposten Morgen	papair og web	03.10.11	Annenprisvinneren bør rykke opp	Kaare Stang
	Klassekampen	papir	13.10.11	Lambda på usikker grunn	Erling Skaug
	Aftenposten Morgen	papir	23.10.11	Krisepropaganda for Bjørvika	Erling Skaug
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	25.10.11	Siste Skrik fra Oslo	Kjetil B. Alstadheim
	Dagsavisen	papir	25.10.11	Dette kan bli nyeMunch-museet	Jonas Brække
	Aftenposten	papir	25.10.11	Munch må bli på Tøyen	Khalid Mahmood
	Aftenposten	papir	26.10.11	Ber om Lambda-hjelp - Høyre håper fortsatt museet blir virkelig	Andreas Slettholm, Pål Vegard Hagesæther
	Aftenposten	web	10.11.11	Ny runde?	Lotte Sanberg
	Dagsavisen	papir	11.11.11	Skrinlegger Lamb da i Bjørvik	Mona Larsen
	Aftenposten Morgen	papir	11.11.11	Ikke dødsstøtet for Lambda	Ann Christiansen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	11.11.11	Ny allianse - ingen svar	Anders W. Hagen
	Aftenposten	papir og web	11.11.11	Nest beste løsning bedre enn uvisshet	Hilde Haugsgjerd
	Dagbladet	papir	11.11.11	FAKTA Munch-avtalen slår sprekker MUNCH-MUSEET	Geir Ramnefjell
	Klassekampen	papir og web	11.11.11	Mer Lamb (a) da i bystyret	Sandra Lillebø, Olav Østrem
	VG	papir	11.11.11	NYTT MUSEUM HELT I DET BLÅ	Børre Haugstad, Terje Bringedal
	Aftenposten Morgen	papir	12.11.11	Lambda-størrelse et minimum	Ann Christiansen
	Dagbladet	papir	12.11.11	Siste ord er neppe sagt SIGNALER	Stein Aabø
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	15.11.11	Store Munch og lille, rike Norge	Harald N. Røstvik, Camilla Mørk Røstvik

	Dagbladet	papir	16.11.11	Gi Munch til milliardærene	Adreas Wiese
	Aftenposten Morgen	papir	17.11.11	Tegningene ligger klare	Kirsti Hofstad
	Aftenposten Aften	papir	17.11.11	Munch-museet ligger sentralt	Kjell Pettersen
	Aftenposten Aften	papir	23.11.11	Bjørnvika var et benkeforslag	Fredrik A.S. Torp
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	25.11.11	Mot Munch i gammelt galleri	Anders W. Hagen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	25.11.11	Munch kan ligge hvor som helst	Erling Dokk Holm
	Dagbladet	papir og web	29.11.11	Tilbake til Bjørnvika	Arne Wam
	Aftenposten Aften	papir	30.11.11	Carl I. Hagens metode	Erling Fossen
	Aftenposten Morgen	papir	30.11.11	Lambda - Et siste skrik	Svein Lund
	Dagbladet	papir og web	30.11.11	Vil redde Lambda Munch	Geir Ramnefjell
	Aftenposten Morgen	papir og web	30.11.11	Våpenhvile om Munch	Hallstein Bjercke
	Dagbladet	papir og web	30.11.11	Lambda ett skritt nærmere døden	Geir Ramnefjell
	Aftenposten Aften	papir	01.12.11	Lambda forkastet i går	Andreas Slettholm
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	01.12.11	Vil gå glipp av millioner	Anders W. Hagen
	NRK	web	02.12.11	Politikerne ødelegger for Munch	Agnes Moxnes
	Klassekampen	papir	03.12.11	Byrådets kulturfiendtlighet	Erling Skaug
	VG	papir	05.12.11	Kostbar voksen-opplæring	Helje Solberg
	NRK	web	06.12.11	Europas kunstelite slår alarm	Tone Staude
	Aftenposten Aften	papir	06.12.11	Munch på feil sted	Tor Fr. Rasmussen
	Dagbladet	web	06.12.11	Nytt Munch-museum på Tøyen vil ødelegge for lokalmiljøet	Peder Ottosen, Geir Ramnefjell
	Arkitektnytt	web	06.12.11	To stemmer avgjør Lambdas skjebne	Julie Sjøwall Oftedal
	Dagsavisen	papir	07.12.11	Med Munch som førsteprioritet	Inga Semmingsen
	Aftenposten Aften	papir	07.12.11	Tvilsom bruk av tall	Didrik Hvoslef-Eide
	Aftenposten Aften	papir	07.12.11	Flytt Munch til sentrum	Kristian Qvigstad
	Aftenposten Aften	papir	08.12.11	Lambda-historien over	Carl I. Hagen
	Aftenposten Aften	papir	08.12.11	Glassklar Lambdaanbefaling	Andreas Slettholm
	NRK	web	08.12.11	Hevder «Lambda» blir det billigste	Tone Staude, Thomas Alvarstein Owe
	Dagbladet	web	08.12.11	Lambda blir billigst	Peder Ottosen, Geir Ramnefjell
	Aftenposten Aften	papir	08.12.11	Glassklar Lambdaanbefaling	Andreas Slettholm
	Klassekampen	papir	13.12.11	Uegnet for Munchs Kunst	Sandra Lillebø
	NRK	web	14.12.11	Derfor gikk det galt med Lambda-prosjektet	Agnes Moxnes
	Aftenposten	web	14.12.11	Folket er delt om Munch	Andreas Slettholm
	Dagbladet	papir	14.12.11	Munch og besøkstall	Erling Skaug
	Aftenposten morgen	papir	14.12.11	Munch-to tanker i hodet?	Peter Butenschøn
	Aftenposten morgen	papir	14.12.11	Farvel Lambda, farvel attraksjon	Tor Sannerud
	Dagsavisen	Papir	14.12.11	For seint ute med Lambda-Støtte	Gerd Elin Stava Sandve
	Nettavisen	web	15.12.11	Politiske Munch-ranere	Gunnar Stavrum
	Aftenposten	web	15.12.11	Fantasifult Tøys	Erling Lae
	Aftenposten	web	15.12.11	Verdensarv som vakler	Knut Olav Åmås
	Klassekampen	papir	17.12.11	Munch på Tøyen	Elvis Chi Nwosu
	Klassekampen	papir	17.12.11	Vil omvende Høyre	Alf Skjeseth
	Dagsavisen	papir	19.12.11	Ny giv for Tøyen	Bjørnar Moxnes
	Aftenposten aften	papir	20.12.11	Tøyen er Munch-land	Bjørnar Moxnes
	Dagbladet	papir	21.12.11	Høyre og AP = Munch Munch-museum	Per Ottosen og Geir Ramnefjell
	Aftenposten Aften	papir	21.12.11	Politikerne har ansvaret	Wollert Ruud
	Aftenposten aften	Papir	28.12.11	Omsorg for hele byen	Helge Winsvold
	Aftenposten	web	29.12.11	Som et stort uendelig skrik	Knut Olav Åmås
	Aftenposten Aften	papir	29.12.11	Hva får vi på Tøyen	Fredrik AS Torp
	Aftenpostenmorgen	papir	29.12.11	Vi hadde nesten flyttet inn	Veslemøy Hedvig Østrem
	Dagens Næringsliv	papir	31.12.11	Farse, tragedie og eminente bidrag	Erling Dokk Holm
2012	Klassekampen	papir	07.01.12	Arkitektur og demokrati	Jan Carlsen
	Dagsavisen	papir	23.01.12	Et moderne blikk på Munch	Mode Steinkjer
	Dagsavisen	papir	26.01.12	Munch på Tøyen	Tor Fr. Rasmussen

	Dagsavisen	papir	27.01.12	Suksessens forbannelse	Erling Skaug
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	06.02.12	Vårt nye Munch-museum på Tøyen	Bertram D. Brochmann
	Arkitektnytt	web	01.03.12	Fem nye alternativer for Munch	Benjamin Barth
	Aftenposten Morgen	papir	01.03.12	Vips! Der krympet Munch-museet	Veslemøy Hedvig Østrem
	dittOslo	web	16.03.12	LEDER: «Tøyen – stedet politikerne glemte»	Hege Bjørnsdatter Braaten
	Dagsavisen	web	05.05.12	Skrik i det Stille	Mode Steinkjer
	Dagbladet	web	14.05.12	Sparekniv kan ramme nytt Munch-museum	Peder Ottosen
	Dagsavisen	papir	16.06.12	Ukultur i kulturbyen	Mode steinkjer
	Klassekampen	papir	11.08.12	Åpner for Lambda	Katrine Ree Holmøy
	Klassekampen	papir	16.08.12	Realisering foran plassering	Cecilie Flaatin
	Aftenposten Morgen	papir og web	17.08.12	Skjebnehøst for arven etter Munch	Hilde Sandvik, Knut Olav Åmås
	Aftenposten	web	22.08.12	Lambda-motstander er overrasket	Eldrid Oftestad
	TV2	web	22.08.12	Lambda kan likevel bli en realitet	Yngve Garen Svardal
	Klassekampen	papir	22.08.12	Angst og beven i byrådet	Erling Skaug
	NRK	web	24.08.12	«Lambda» til verdens viktigste festival for kunst og arkitektur	Tone Staude
	Arkitektnytt	web	24.08.12	Ny vind i seilene for Lambda?	Mette Svensen
	Aftenposten Morgen	papir	25.08.12	Det skumle med å begynne å	Hilde Lundgaard
	Dagbladet	papir	27.08.12	Tilbake til Lambda SIGNALER	Andreas Wiese
	Aftenposten Morgen	papir og web	02.09.12	Munch er statens ansvar	Ketil Bjørnstad
	Aftenposten	web	05.09.12	Skjønmmaling av Lambda	Tor Fr. Rasmussen
	Aftenposten Morgen	papir og web	10.09.12	Puslespill om Munch	Kjersti Nipen, Ann Christiansen
	Dagbladet	web	10.09.12	Blåser i rapporten	Peder Ottosen, Maiken Nøtsund Fotland
	VG	papir	12.09.12	Munch-museet og historikk MUNCH	Erling Skaug
	Dagbladet	web	13.09.12	Lambda-alternativer diskuteres nå	Peder Ottosen
	VG	web	13.09.12	Ny rapport: Munch-alternativer minst like dyre som Lambda	Lars Joakim Skarvøy, Maria Mikkelsen
	VG	web	14.09.12	Fullt kaos om nytt Munch-museum etter nye rapporter	Lars Joakim Skarvøy
	Nettavisen	web	14.09.12	Tøyen blir dyrere enn Lambda	Jørgen Berge
	Aftenposten	web	14.09.12	Munch-utredningene: Tøyen og Nasjonalgalleriet like dyrt som Lambda	Veslemøy Hedvig Østrem
	TV2	web	14.09.12	Munch-alternativer kan bli dyrere enn Lambda	Lars Barth-Heyerdaahl
	Aftenposten Morgen	papir	15.09.12	Alle snakker om samarbeid - ingen vil gi seg	Ann Christiansen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	15.09.12	Mange forslag Ø ingen løsning	Anders W. Hagen
	Dagbladet	papir og web	16.09.12	Hvis politikerne vil ha Lambda, står vi klare til å bygge	Peder Ottosen, Maiken Nøtsund Fotland
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	18.09.12	Turistene tar ikke turen til Tøyen	Bjørn Eckblad, Anders W. Hagen
	Aftenposten Morgen	papir	18.09.12	Vil la folket avgjøre i Munch-saken	Kaja Korsvold Veslemøy, Hedvig Østrem
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	19.09.12	Lover turiststrøm med Lambda	Bjørn Eckblad
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	20.09.12	En museumsfarse i et uendelig antall akter	Erling Dokk Holm
	Klassekampen	papir	20.09.12	En løsning på kulturskandalen	Haakon Mehren
	Dagsavisen	papir	20.09.12	Lambda eller hva?	Eivind Otto Hjelle
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	24.09.12	Bygg Lambda!	Amina Bech
	Dagbladet	papir og web	26.09.12	Toppsjefer sammen for Lambda	Merete Skogland
	Nettavisen	web	26.09.12	Jeg får ikke betalt for å svelge kameler	Jørgen Berge
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	26.09.12	Vil ha Munch til Bjørvika	Anders W. Hagen
	VG	papir	26.09.12	Materialtrettet i Bjørvika	Yngve Kvistad
	TV2	web	27.09.12	Familien fortviler: – Edvard Munch ville vært lei seg	Ronny Oksvold
	VG	papir	27.09.12	MUNCH Munchs muligheter	Libe Rieber-Mohn
	Dagsavisen	papir	28.09.12	Glem lambda - Bygg nytt Munch-museum på Tøyen	Per Østvold
	Dagsavisen	papir og web	01.10.12	Sår tvil om Munch -utredningen	Jonas Brække
	Dagsavisen	papir og web	03.10.12	Priskrig om nytt Munch-museum	Jonas Brække
	Dagsavisen	papir	03.10.12	Baner vei for Bjørvika	Arne Strand, Kaia Storvik
	Aftenposten	web	04.10.12	Spillet om Munch-museet	Jan Carlsen
	Aftenposten	web	07.10.12	Håpløs Munch-debatt i Bymuseet	Bjørn B. Jacobsen
	Aftenposten	web	11.10.12	Forutbestemte konklusjoner- Utredningen om Munch lyser av et bestillingsverk for Lambda	Didrik Hvoslef-Eide
	Aftenposten	web	11.10.12	Munch fortjener mer	Marianne Borgen

	Dagens Næringsliv Morgen	papir	11.10.12	Munch, Oslo og fremtiden	Eivind Tesaker
	Morgenbladet	papir	12.10.12	En underlig utredning	Peter Butenschön
	Klassekampen	papir	15.10.12	Et kommunalt stebarn - Bystyret må samle seg rundt det beste alternativet: et nytt Munch-museum på Tøyen	Eivind Otto Hjelle
	Dagbladet	papir	18.10.12	Stjerner i kamp MUNCH-MUSEUM	Peder Ottosen
	Klassekampen	papir	19.10.12	Tenner lys for Lambda	Maria Horvei
	Dagsavisen	papir	19.10.12	FULL tenning FOR LaMbda	Mode Steinkjer
	Klassekampen	papir	20.10.12	Ingen Lambda-jubel - Støtta til Lambda viser kapitalen sitt inntog i kunsten, meiner kunstkritikar	Maria Horvei
	Aftenposten Morgen	papir og web	22.10.12	Lambda er blitt folks favoritt	Kjersti Nipen
	NRK	web	23.10.12	Fakkeltøget burde ha gått opp Tøyengata	Marius Helge Larsen
	Dagbladet	web	23.10.12	Det er frustrerende at det blir så lite handling og så mye tull - Kultureliten skrek for «Skrik» til Bjørvika	Thea Steen
	NRK	web	23.10.12	Få ut finger'n, bygg Lambda	Marius Helge Larsen, Susanne Egset
	Aftenposten Morgen	papir og web	23.10.12	Munch til Tøyen	Tom Remlov
	Aftenposten	web	24.10.12	Ingen vil tape ansikt - Lambda står sterkest blant Oslos politikere	Bjørn Erik Rasch
	Aftenposten	web	24.10.12	Gikk tom for fakler	Kjersti Nipen
	Aftenposten Morgen	papir	29.10.12	Ber Tajik ta stilling i Munch-striden	Kjersti Nipen
	Aftenposten	web	30.10.12	Hvor var kultureliten tidligere?	Tor Fr. Rasmussen
	Aftenposten Morgen	papir	01.11.12	Lambda vil trekke dobbelt så mange besøkende som Tøyen	Ann Christiansen
	Aftenposten Morgen	papir	02.11.12	Hører ikke på egne utredninger	Kjersti Nipen
	Aftenposten Morgen	papir og web	03.11.12	Lambda er ikke akkurat pent	Veslemøy Hedvig Østrem
	Aftenposten Morgen	papir og web	05.11.12	Stemplet som «smaksdommer»	Ann Christiansen
	Aftenposten	web	06.11.12	Noen må bli skuffet - Lambda får stadig økende støtte hos velgerne	Amina Bech
	Dagbladet	papir og web	06.11.12	Munch over knekken?	Geir Ramnefjell
	Dagbladet	web	06.11.12	Stemplet som kunnskapsløs	Stina Gregersen Karlsen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	07.11.12	Klassekriger? Jeg har blitt kalt verre	Libe Rieber-Mohn
	Klassekampen	papir	09.11.12	Enklare og rimelegare	Maria Horvei
	Klassekampen	papir	09.11.12	Kunsthistorikar trur på ny rørsle i saka	Sandra Lillebø og Maria Horvei
	Klassekampen	papir	10.11.12	Et utkikktårn for Munch?	Ulf Grønvold
	Klassekampen	papir	10.11.12	Hatet mot kunsteliten	Steinar Christensen
	Aftenposten Morgen	papir og web	13.11.12	Dette ligner mer på sirkus enn på politikk	Kjersti Nipen
	Klassekampen	papir	14.11.12	Nytt museum - helt gratis?	Dag Solhjell
	Dagbladet	web	22.11.12	Munch-museum utsettes IGJEN	Peder Ottosen
	Nettavisen	web	22.11.12	Munch-museum avgjøres ikke i år likevel	Jørgen Berge
	Klassekampen	papir	22.11.12	Kulturpark på Tøyen	Eivind Otto Hjelle
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	26.11.12	Edvard Munch og Norge	Hans Richard Elgheim
	Nettavisen	web	28.11.12	Ap-splid om Munch	Jørgen Berge
	Aftenposten Morgen	papir	28.11.12	Ta Munch til Bjørvika!	Arne Flåøyen
	Dagbladet	papir og web	29.11.12	Kan bli utsatt i sju år Sirkus Lambda	Anders Fjellberg
	Nettavisen	web	01.12.12	Klanger om Munch i glasshus	Trond Lepperød
	Klassekampen	papir	01.12.12	Står på priskravet - Kan løse Munch-floken, men mener forslagene er for dyre	Dag Eivind Undheim Larsen
	Klassekampen	papir	08.12.12	Museet som tida gjekk ifrå	Maria Horvei
	Aftenposten Morgen	papir	11.12.12	Tajik avviser statlig Munch-bidrag	Kjersti Nipen
	Aftenposten Morgen	papir	15.12.12	Munch- krigens skytter- graver	Per Anders Madsen
	Klassekampen	papir	20.12.12	Bjørvika nå, eller Tøyen en gang?	Bjørn Cappelen
	Klassekampen	papir	20.12.12	Feil problem	Dag Solhjell
	Klassekampen	papir	22.12.12	Munch på Tøyen, slik vi ser det	Fredrik A.S. Torp, Didrik Hvoslef-Eide og Stein Halvorsen,
	Arkitektnytt	papir og web	22.12.12	NAL på glattisen?	Peter Butenschön
	Arkitektnytt	papir	22.12.12	Lambda komplett uegnet	Arne Gunnarsjaa
2013	Aftenposten Morgen	papir	08.01.13	Ingen tenker på kunsten	Sturle Sholz Nærø
	Aftenposten Morgen	papir og web	08.01.13	Ingen tenker på kunsten	Sturle Sholz Nærø
	Nettsavisen	web	08.01.13	Milliardær mener han har Munch-løsningen	Jørgen Berge
	Dagbladet	papir og web	09.01.13	Myter om Lambda	Audun Eckhoff
	Aftenposten Morgen	papir	09.01.13	Realisme, ikke formalisme	Egil Alnæs m.fl.
	Aftenposten Morgen	papir	09.01.13	Det må tas en avgjørelse!	Tor Fr. Rasmussen

	Aftenposten Morgen	papir	15.01.13	Kunsten skjermes for sollys	Steinar Christensen
	Aftenposten Morgen	papir	22.01.13	Politikk, kynisme og Munch	Mala Wang-Naveen, Lotte Sandberg
	Nettsavisen	web	23.01.13	Naturlig at staten bidrar til å betale Munch-museet	Jørgen Berge
	Dagsavisen	papir og web	24.01.13	Et festlig forslag	Mode steinkjer
	Aftenposten Morgen	papir og web	24.01.13	Høyre og Frp nærmer seg en løsning for Munch-museet	Christine Spersrud Haug
	Aftenposten Morgen	papir og web	25.01.13	Endelig skjer det noe	Knut Olav Åmås
	Klassekampen	papir og web	26.01.13	Staten kan få siste ord	Hanna Maria van Zijp, Dag Eivind Undheim Larsen
	Aftenposten Morgen	papir	26.01.13	Høyre og Frp samtaler om Munch-museet	Eldrid Oftestad
	Aftenposten Morgen	papir og web	29.01.13	Ny entusiasme for Lambda	Bjørn Cappelen
	Dagsavisen	papir og web	30.01.13	Munch i det blå	Mona Larsen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	05.02.13	Munch til Nasjonalgalleriet	Christian Tybring-Gjedde, Camilla Wilhelmsen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	07.02.13	Munch-triumf på bortebane	Anders W. Hagen
	Klassekampen	papir	12.02.13	Edvard Munch station	Edvard Hoem
	Aftenposten Morgen	papir	14.02.13	Staten må også ta ansvar for Munch	Hilde Haugsgjerd m. fl.
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	14.02.13	Tenk nytt om Lambda	Trine Skei Grande
	Aftenposten Morgen	papir	15.02.13	Kruntappen i Oslo Kulturbry?	Arne Disch
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	16.02.13	På tide å komme videre	Libe Rieber-Mohn, Andreas Halse
	Dagsavisen	web	28.02.13	Vraker Munch-alternativer	Linus Hauge
	Aftenposten	web	28.02.13	Her er Bjerckes tretrinns-plan for å få Munch til Bjørvika	Ann Christiansen
	Nettsavisen	web	28.02.13	Byrådet i Oslo vraker Munch-alternativer	NTB
	Dagbladet	web	28.02.13	Et steg nærmere Lambda	Guro Havro Bjørnstad
	NRK	web	28.02.13	«Lambda» på tegnebrettet	Tone Staude
	Klassekampen	papir og web	01.03.13	Kastet bort et halvår	Haakon Flemmen
	Dagsavisen	papir	01.03.13	Helt fastlåst for Munch	Jonas Brække
	Aftenposten	papir og web	01.03.13	Her må noen gi seg	Hilde Haugsgjerd m. fl.
	Dagbladet	papir	01.03.13	Går for Lambda Sirkus LAMBDA	Guro Havro Bjørnstad
	Aftenposten	web	01.03.13	Frp har ikke snudd!	Carl I. Hagen
	Dagbladet	web	01.03.13	Dette er litt for spennende	Guro Havro Bjørnstad
	Aftenposten Morgen	papir og web	05.03.13	Byråden kaster kortene	Eivind Otto Hjelte
	Aftenposten Morgen	papir	06.03.13	Er Lambda stort nok?	Jan Kokkin
	Aftenposten Morgen	papir	06.03.13	Munch-museum: Lokaliseringen	Erling Dokk Holm, Hannah Wozene Kvam, Margrethe Geelmuyden
	Aftenposten Morgen	papir	09.03.13	Gi Munch-museet levelige forhold	Harald Bråthen
	Dagbladet	papir	13.03.13	Sirkus MUNCH Blar opp Munch- millioner	Guro Havro Bjørnstad
	VG	web	13.03.13	Tajik villig til å punge ut for nytt Munch-museum	NTB
	Aftenposten Morgen	weg	13.03.13	Alle vil ha pengene, men ingen vil skifte mening	Ann Christiansen
	Klassekampen	papir og web	14.03.13	Ikke råd til Munch-drift	Maria Horvei
	Dagsavisen	papir	14.03.13	Løftet om penger endrer ingenting	Steinar Schjetne
	Dagbladet	papir	14.03.13	Helt låst	Anders Fjellberg
	Dagbladet	papir og web	14.03.13	Columbi egg for Munch-konflikten	Jan Erik Vold
	Dagbladet	web	14.03.13	Hele den politiske ledelsen dummer seg ut	Anders Fjellberg
	Dagsavisen	papir	19.03.13	Har tro på flertall for Munch	Markus Weisser
	Aftenposten Morgen	papir	19.03.13	Ja, noen må gi seg	Didrik Hvoslef-Eide
	Klassekampen	papir og web	19.03.13	Diskuterte nytt Munch-museum	Markus Weisser
	Klassekampen	papir	21.03.13	Rødgrønt flertall - en gyllen sjanse	Bjørn Cappelen
	Aftenposten	papir	22.03.13	Sv har nøkkel til Munch-løsning	Bjørn Cappelen
	Klassekampen	papir	25.03.13	Et skritt nærmere? - Utviklingen av Bjørvika gjør det enda tydeligere at Munch må til Tøyen	Elvis Chi Nwosu
	Dagsavisen	papir	26.03.13	Enkel vei til nytt Munch-museum	Amina Bech
	Aftenposten Morgen	papir	02.04.13	Hvorfor Tøyen?	Jack Sæterdal
	Aftenposten Morgen	papir og web	03.04.13	Det er fortsatt tid til fornuft	Fredrik A S Torp
	Aftenposten Morgen	papir	03.04.13	En eneste må gi seg	Steinar Christensen
	Aftenposten Morgen	papir og web	05.04.13	Vi må vite hva vi betaler for	Peter Butenschøn
	Klassekampen	papir	18.04.13	Hvor er den ene visjonære politiker?	Steinar Christensen
	Aftenposten Morgen	papir	26.04.13	Et billigere Munch-museum?	Jack Sæterdal

	NRK	web	26.04.13	Dronning Sonja håper på snarlig avgjørelse om Munch-museet	Marius Helge Larsen, Anders Tvegård
	Dagsavisen	papir og web	24.05.13	Foreslår ny Munch-løsning	Brian Cliff Olguin
	Aftenposten	papir	28.05.13	Munch-strid kan ende med løsning ingen vil ha	Kjersti Nipen
	Aftenposten	web	28.05.13	Politisk enighet om at Lambda skal bygges	Jan Gunnar Furuly, Kjersti Nipen, Hanne Mellingsæter
	NRK	web	28.05.13	Historisk flertall for «Lambda»	Tone Staude, Tuva Gaarder Nordlie
	VG	web	28.05.13	Nytt Munch-museum bygges i Bjørvika	Ingar Johnsrud, Vidar Enerstvedt, Maria Mikkelsen
	TV2	web	28.05.13	Munch-museet til Bjørvika	Ingvil Teige
	Dagbladet	web	28.05.13	Lambda blir realisert	Merete Skogrand, Emil Flatø
	Nettsavisen	web	28.05.13	Her skal det nye Munch-museet ligge	Jørgen Berge
	Arkitektnytt	web	28.05.13	Enighet om Lambda	Gaute Brochmann
	Dagbladet	web	28.05.13	SV jubler for Munch-avtale	Line Fransson, Kirsten Karlsen
	Dagbladet	web	28.05.13	Slik er Munch-avtalen	Emil Flatø
	Dagsavisen	web	28.05.13	Bra for byen?	Ivar A. Iversen
	Aftenposten	web	28.05.13	Lambda-arkitekten: Jeg ga aldri opp håpet	Ann Christiansen
	TV2	web	28.05.13	Frp bryter med Oslo-byrådet etter SV-samarbeid	Ingvil Teige
	Dagbladet	web	28.05.13	Frp bryter med byrådet	Gunnar Ringheim
	VG	web	28.05.13	Arbeiderpartiet sa nei til Tøyen-tiltak og Munch-avtale	Nilas Johnsen, Ingar Johnsrud
	Aftenposten	web	28.05.13	Tilbaketogets triumf	Knut Olav Åmås
	Nettsavisen	web	28.05.13	En virkelig positiv overraskelse	Trond Lepperød
	Aftenposten	web	28.05.13	Slik blir Lambda i Bjørvika	Kjersti Nipen
	Klassekampen	web	29.05.13	Trosser egne velgere	Astrid Hygen Meyer, Marte S. Eielsen
	Dagsavisen	papir	29.05.13	Ga aldri opp	Jonas Brække, Bente Rognan Gravklev
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	29.05.13	Et vakkert bilde	Kjetil B. Alstadheim
	Dagbladet	web	29.05.13	Nødsrik fra Tøyen	Maria Simonsen
	Aftenposten	papir	29.05.13	Da gjør vi det sånn!	Hilde Haugsgjerd m. fl.
	Dagbladet	papir	29.05.13	Feiringen kan begynne	John Arne Markussen m.fl.
	VG	papir	29.05.13	Det store LAMBDA-SPILLET	Ingar Johnsrud m.fl.
	Aftenposten	papir	29.05.13	Slik blir Lambda	Kjersti Nipen
	VG	papir	29.05.13	Den norske modellen: Lambda	Yngve Kvistad
	Dagsavisen	papir	29.05.13	Endelig skinner solen på Munch	Mode steinkjer
	Dagsavisen	papir og web	29.05.13	Sorg, jubel og uro over Tøyen-satsingen	Tom Henry Vestreng, Bente Rognan Gravklev, Espen Løkeland-stai
	Klassekampen	papir	29.05.13	Beklager, det er ikke over	Erling Skaug
	Aftenposten Morgen	papir	29.05.13	Tidenes hestehandel	Jan Gunnar Furuly m. fl.
	Klassekampen	papir	29.05.13	Trosser egne velgere	Astrid Hygen Meyer, Marte S. Eielsen
	Dagbladet	web	29.05.13	SV-velgerne vil heller ha Munch-museet på Tøyen	NTB
	VG	web	29.05.13	Bygningen blir som en tvangstrøye	Håvard Kristoffersen Hansen
	Dagbladet	web	29.05.13	Vant Lambda etter maktkamp i Ap	Kirsten Karlsen, Kjetil Magne Sørenes
	Aftenposten	papir og web	29.05.13	Lambda-motstanderne med egen tiltakspakke for Tøyen	Arve Henriksen
	Dagbladet	papir	30.05.13	SVs hemmelige kupp	Gunnar Ringheim, Kirsten Karlsen
	Klassekampen	papir	30.05.13	SV ville fått alt av Hagen	Lars Unar Størdal Vegstein
	Klassekampen	papir	30.05.13	Knurring i kulissene	Marte S. Eielsen, Haakon Flemmen
	Dagsavisen	papir	30.05.13	Snart kan vi få se enda mer Munch	Bente Rognan Gravklev
	Klassekampen	papir	30.05.13	Tøyen - Lambda-avtalen ser rimelig bra ut – på papiret	Paul Bjerke
	Dagsavisen	web	30.05.13	Munch-avtalen - trist dag for demokratiet og lykke for kapitalens skyline investering.	Geir Hem
	dittOslo	web	30.05.13	Munch-vedtaket er en seier for beboerne på Tøyen	Hege Bjørnsdatter Braaten
	Dagsavisen	web	31.05.13	Gir ikke opp Veksthuset på Tøyen	Reidar Spigseth
	Klassekampen	papir	31.05.13	The Tøyen - Aldri før har jeg vært så glad i SV	Arild Rønsen
	Aftenposten	papir	31.05.13	Avtalen mellom byrådet og SV er ikke hestehandel	Lars Amundsen
	Klassekampen	papir	31.05.13	Skrik og svik - Kva blir konsekvensane av Munch-striden for Oslo-politikken?	Kjell-Erik Nordenson Kallset
	Klassekampen	papir	31.05.13	God løsning for Tøyen og Munch	Marianne Borgen
	Dagsavisen	papir og web	31.05.13	Garanterer for Tøyen-pakken	Sofie Prestegård, Espen Løkeland-stai
	Nettsavisen	web	31.05.13	Dette tror de Lambda vil koste	Jørgen Berge
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	01.06.13	Hestehandlerne	Alf Marius Opsahl, Reidar Mide Solberg

	Dagbladet	papir	01.06.13	Frykten for arkitekturen	Geir Ramnefjell
	Aftenposten	papir	01.06.13	En seier for Oslo	Marianne Borgen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	01.06.13	Munch ut av gjørrma	Arne Grande
	Aftenposten	papir	01.06.13	Munch-furting til ingen nytte	Hilde Haugsgjerd m. fl.
	Aftenposten	papir	01.06.13	Stemmer fra Tøyen	Hilde Lundgaard
	Aftenposten	web	01.06.13	Marianne Borgen tapte slaget, men vant krigen	Kjersti Nipen
	Klassekampen	papir	04.06.13	Kamelbyttene	Magne Lindholm
	Klassekampen	papir	04.06.13	Langsiktighet og lekepenger	Trine Skei Grande
	Klassekampen	papir	04.06.13	Skrik, skråll og politisk moral	Stein Ørnhøj
	Klassekampen	papir	05.06.13	Seierherrene	Bjørgulv Braanen
	Aftenposten	papir	05.06.13	Lambda har gitt Ap en knekk	Hanne Mellingsæter
	VG	web	05.06.13	Sparer millioner på å bygge Lambda	Nilas Johnsen
	TV2	web	05.06.13	Oslo Arbeiderparti stemte for Lambda	Kristian Ervik
	Dagsavisen	web	06.06.13	Munch til Bjørvika endelig vedtatt	Bjørn Cappelen
	Dagsavisen	papir	06.06.13	Redaktør i glasshus	Irene Halvorsen m.fl.
	Arkitektnytt	papir	06.06.13	Debatt: NAL og Munchmuseet	Pål Stephensen
	Dagsavisen	papir	06.06.13	Sikret Lambda - Byrådet og SV jubler over Bjørvika	Håvard Therkelsen, Tom Henry Vestreng
	Dagsavisen	papir	08.06.13	Ingen skam å snu	Arne Strand
	Klassekampen	papir	08.06.13	Bjørvika-effekten - Ellen de Vibe om byutviklingen i Fjordbyen i Oslo	Astrid Hygen Meyer
	Aftenposten	papir	11.06.13	Fortsatt blåkalde i Oslo	Hanne Mellingsæter
	Dagbladet	papir	16.06.13	Skal alt bli bra på Tøyen nå?	Renå Helge
	Klassekampen	papir og web	20.06.13	Skygger for alle de andre	Sandra Lillebø
	Aftenposten	papir og web	02.07.13	Mangelfull innsikt i byplanteori	Tor Fr. Rasmussen
	dittOslo	web	09.07.13	Utviklingen av Tøyen kan gi fraflytting	Marte Dæhlen
	Dagbladet	papir og web	21.07.13	Byen jeg elsket	Svein Bøe
	Aftenposten	papir og web	23.07.13	Best for Munchs kunst!	Stian Berger Røslund
	Dagsavisen	web	26.07.13	Munch til Bjørvika også for Bjørvikas venner	Bjørn Cappelen
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	05.08.13	Munch-direktøren som ikke kan målbindes	Margrethe Zacho Haarde
	Dagens Næringsliv Morgen	papir	07.08.13	Fikk tilbud om ferdig Munch-museum	Anders W. Hagen
	Aftenposten	papir	26.09.13	100 nye millioner til Munch-museet	Robert Hoftun Gjestad, Espen Hofoss
	Aftenposten	web	04.12.13	Eliteserien	Hanna Stoltenberg
	Klassekampen	papir	06.12.13	En gjøkunge i Bjørvika	Erling Skaug
	Aftenposten	web	11.12.13	Slik vil Ap erstatte Munch-museet på Tøyen	Hanne Mellingsæter
	Klassekampen	papir og web	12.12.13	Gir Lambda faglig stryk	Astrid Hygen Meyer
	Dagsavisen	papir og web	13.12.13	Vil selge leiligheter i Munch-museet	Bente Rognan Gravklev, Reidar Spigseth
	Nettsavisen	web	28.12.13	Ønsker fortsatt Munch i Bjørvika	Jørgen Berge
	Aftenposten	papir og web	30.12.13	Skråsikker på at Lambda er sikret	Hanne Mellingsæter
2014	Dagsavisen	papir og web	13.01.14	Sår tvil om statlig Munch-støtte	Bente Rognan Gravklev
	Dagsavisen	papir	14.01.14	Ny tvil om Munch	Irene Halvorsen
	Dagsavisen	papir og web	14.01.14	Ber statsministeren rydde opp	Bente Rognan Gravklev
	Dagsavisen	papir	16.01.14	Samstemt om Munch - FRA NYE MENINGER.NO	Thorhild Widvey
	Aftenposten	papir	28.02.14	Ikke «kunstglede til hele byen»?	Erling Skaug
	Dagsavisen	papir og web	07.03.14	Ny prislapp: 2 milliarder - Ber kulturministeren om 200 millioner mer	Bente Rognan Gravklev
	Aftenposten	web	18.03.14	Slik blir Lambda	Arve Henriksen
	Aftenposten	papir og web	04.04.14	Munch-museet blir dyrt og fantastisk	Hallstein Bjerke
	Aftenposten	web	14.04.14	Regningen for Lambda	Camilla Wihelmsen, Øystein Sjøtveit
	NRK	web	16.04.14	En ny vår for Tøyen?	Janne Kjelberg, Trine Bråthen
	NRK	web	17.04.14	Et løft for Tøyens befolkning?	Helge Renå
	Dagsavisen	web	12.05.14	Må Lambda stoppes?	Bjørn Cappelen
	Aftenposten	web	19.05.14	Carl I. Hagen: Lambda blir dobbelt så dyrt	Kaja Korsvold
	Klassekampen	papir og web	20.05.14	Totalpris: 2,8 milliarder	Jonas Brække
	Dagsavisen	papir og web	03.06.14	Kom som du er, klapp når du vil	Geir Rakvaag
	Klassekampen	papir og web	18.06.14	Frykter et pengesluk	Jonas Brække

	NRK	web	19.06.14	«Lambda» i Bjørvika skal koste 2,3 milliarder	Gaute Zakariassen, Odd Nytrøen, Åsa Vartdal
	Aftenposten	web	20.06.14	Se regnestykket for Lambda	Ann Christiansen
	Klassekampen	papir	27.06.14	Uten prisjuks, intet Lambda	Erling Skaug
	Klassekampen	papir og web	15.09.14	Krever milliardstøtte	Jonas Brække, Linda Bournane Engelberth
	NRK	web	03.10.14	Spytter inn millioner i nytt Munch-museum	Anette Torjusen, Odd Nytrøen
	Aftenposten	papir	04.10.14	Stor vilje til å få dette realisert	Arve Henriksen
	Klassekampen	papir	06.10.14	Munch-svindelen	Erling Skaug
	Aftenposten	papir og web	18.10.14	Kunstnere prøver å stoppe Lambda	Kaja Korsvold
	Aftenposten	papir og web	20.10.14	Feil bygning, feil sted, gal pris	Oslo Byes Vel (Erling Skaug m.fl.)
	Aftenposten	papir og web	21.10.14	Et kulturelt fyrtårn i Bjørvika	Anne Siri Koksrud, Stein Olav Henrichsen
	Aftenposten	papir og web	22.10.14	Lambda vedtatt med en prislapp på 2,8 milliarder	Wasim K. Riaz Sol Sigurjonsdottir